P A S A U L I O L I E T U V I Ų I S T O R I J A

D I D Ž I O J I B R I T A N I J A

P i r m i e j i l i e t u v i a i

Pirmieji iš Lietuvos atvykusieji žmonės apie 1480 m. įkūrė Londone pirmąją spaustuvę, rašo Europos Lietuvis 1973 m.X.30 d.nr. 44,p.3. Tos spaustuvės savininkas yra buvęs Jonas L e t t o n a s,Londone žinomas kaip John Letton Tą spaustuvę po 6 metų jis pardavė belgui M.Manchlinfui.

Daug tikresnė žinia yra Fenworth,Widnes priemiesčio bažnyčioje didingas sienoje paminklas, kurį pastatė Eustachijus Sapiega savo mirusiai žmonai Marijai 1824 m.gruodžio 16 d.Žinią paryškina paminklo atvaizdas, tilpęs "Šaltinyje" 1975 m. nr.I,p.18.

Didžiojoj Britanijoje lietuviai gyvena daugelyje miestų ir miestelių Skotijoje didesnieji lietuvių telkiniai yra apie Glosgovą;Vidurinėje Anglijoje - apie Manchesterį ir apie Londoną.Gal tik vienas kitas yra Valijoj ar Š.Airijoje.

Skotijos lietuvių dauguma gyvena kolonijose: Glasgow. Edingurgh,Bellshill,Holytown, Carfin,Wishaw,Motherwell, Hamilton, Blyntyre, Viepark,Skotts,Stoneyburn, Auchinleck, Girvan,Stevenstone,Coalbridge,Gengernoch,Falkeith,Newton-grange,. Annbank. Glasgovo ir Bellshill priskaito lietuvių po pusšimtį šeimų, o kitur - po 10,15, 20 šeimų,rašo prel J. Gutauskas.

Liverpoolį ir Londoną pasiekė pirmieji jauni lietuviai apie 1856 m., besibaigiant Krymo karui, kai jie buvo anglų laivyno paimti į nelaisvę ir atgabenti į Angliją.

/Krymo karas buvo 1853-1855 m.Rusų caras Mikalojus I,norėdamas pavergti Turkiją,pareikalavo,kad Turkijoje esantieji stačiatikiai būtų Rusijos žinioje.Rusai tuoj pat užėmė Turkijos protektorate esančią Moldaviją ir Valachiją.Turkija, Anglijos ambasadoriaus Stratford de Redcliffe patariama, atmetė Rusijos ultimatumą ir paskelbė Rusijai karą. Kai sąjungininkų kariuomenė pasirodė 1854 m.IX mėn. Juodojoje Jūroje ir išlipo Krymo pusiausalyje,prasidėjo Sevastopolio apgulimas.Kai Austrija pagrąsino Rusijai karu,ji pasitraukė iš Moldavijos ir Valakijos,ir paprašė taikos./.

Belaisviai tuoj susisiekė su Lietuvoje likusiais giminėmis ir į Angliją atvyko būriai vaikinų ir merginų.Po keliolikos metų, besibaigiant XIX amž. Londone buvo apie 9,000 - 10,000 lietuvių.

/pirmieji lietuviai, kurie pateko į Londoną buvo:Klemensas Kielius iš Alytaus ir Marcinka iš Marijampolės. Abudu tarnavo laivyne.Anglai paskandino jų laivą.Išgriebę juodu iš vandens, kaip imtinius, parsivežė Anglijon.Žr. LONDONO lietuviai,1939 m.Marijampolė, p.7./.

Liverpoolyje pirmieji lietuviai yra buvę:Kl.Jeronimas, Agota Grybas ir Antano Muraškos šeima. Anot jų,pirmieji Liverpoolyje atsiradę lietuviai tuoj po 1854 m.Krymo karo, buvo anglų atvežti kaip karo belaisviai.O kai Lietuvoje 1867-1869 siautė badas, daug jaunimo iš Lietuvos atvyko į Angliją į darbus.

Apie 1900 m. lietuvių buvo Liverpoolyje apie 2,000.Tada lietuviai buvo pradėję galvoti pasistatyti sau bažnyčią, bet užėjusi Anglijoj bedarbė sumanymą pakeitė, rašo kun.J.Steponaitis:Anglijos ir Valijos kapelionas.

Nauja lietuvių ateivių vilnis, suaugusių ir vaikų, siūbtelėjo II-jo pasaulinio karo metu 1940-1944 m.kai Rusijos komunistai užgrobę Lietuvą, pradėjo gaudyti vyrus ir moteris, suaugusius ir vaikus ir gabenti juos gyvuliniuose vagonuose į tolimo Sibiro bei Rusijos šiaurės vergų stovyklas prievartos darbams. Į vergiją buvo imamos ištisos šeimos ir vaikai atskiriami nuo tėvų ir už akių pasmerkti ilgiems metams vergauti.

Kai kurie Kauno ir Vilniaus universitetų profesoriai, keli šimtai katalikų kunigų, tūkstančiai gimnazijų moksleivių, minios ūkininkų bei žemdirbių pasirinko vargingą iš oro puolamos Vokietijos gyvenimą,negu vergavimą Rusijai.

Karui pasibaigus, kai sąjungininkai atidarė lietuviams sienas, daug lietuvių stojo dviems metams Anglijoje į darbus, o po tam išvažinėjo į Kanadą, JAV, į Australiją, kur gyveno jų giminės ir kitur.

Ši banga buvo skirtinga nuo pirmosios, dar prieš Pirmąjį karą atvykusių į darbus lietuvių.Senesnieji lietuviai mažai kuris mokėjo lietuviškai rašyti ir negaug mokėjo skaityti, o po antrojo karo atvyko susipratusių lietuvių tūkstančiai, mokslininkų šimtai, gimnazijas baigusių minios. Greitai prasidėjo platesnis veikimas.Meninės jėgos iškilo viršun ir šeštadieninėms ar sekmadieninėms lietuviškoms mokykloms nepritrūko mokytojų. Jaunimas pateko į valstybines mokyklas, išmoko naujos kalbos, augo ir mokėsi kolegijos ir siekia savo specialybių universitetuose ar specialiuose kolegijose.Turime daug jaunų inžinierių, advokatų, gydytojų.Jaunųjų pasiektos mokslo viršūnės dideliu džiaugsmu apima jų tėvus, gimines ir visuomenę. Spauda ir specialių žurnalų gausa skatina jėgas pasireikšti.

L i e t u v i š k o m s k o l o n i j o m s n a u d a

Nuo pirmojo karo pradžios iki 1975 m. pradžios yra praėję bent 60 metų. Kas atvyko iš Lietuvos tuo laiku, turėdamas apie 20 metų, dabar-jei gyvas- siekia 80m.senelis. tai jau ne veikėjas.

Atvykus naujai lietuvių bangai, atgijo kolonijos, sustiprėjo draugijos, naujos įsikūrė ir gyvenimas plečiasi. Išvykusių iš Lietuvos pirminė nelaimė pasidarė lietuviškoms kolonijoms p a l a i m a. Ir ne tik Didžiojoje Britanijoje, bet ir Amerikoje ir Kanadoje ir visur kitur, kur tik nauja ateivių banga įsiliejo į buvusias kolonijas, jos atgijo, sustiprėjo, iškilo naujos organizacijos,skautai, ateitininkai, sportininkai. Naujos pakopos lietuviai yra dvikalbiai, o kai kurie moka ir daugiau kalbų ir gerai jas naudoja.

Londone ir gausiose lietuvių kolonijose Amerikoje ir Kanadoje naujieji ateiviai rado pirmųjų ateivių pastatytas bažnyčias. Kai kur lietuviškus namus su salėmis susirinkimams ir didelį senesniųjų patyrimą. Palankus priėmimas, geras žodis, pagalba reikale ir gyvenamoji erdvė, apsigyvenant pas gimines, kol bus surastas butas šeimai,-tai vis ne maži pradžioje dalykai naujiems ateiviams. Ir jiems yra gera, įsikuriant senose lietuvių kolonijose.

Londono lietuviai beveik visi katalikai.Jie Londoną pasiekė apie 1899 m.Anot Westminsterio Kūrijos, jų čia buvo apie 10,000 žmonių.Bet jie neturėjo lietuvio kunigo ir metų metais neatlikinėjo Velykinės pareigos,-nebuvo pas ką.

Westminsterio arkivyskupas kardinolas Herbert VAUGHA M nežinodamas skirtumo tarp lenkų ir lietuvių kalbų,ilgai buvo priešingas, kad lietuviai skirtųsi nuo lenkų. Tik po dviejų viešų demonstracijų ir popiežiaus Leono XIII įsikišimo,kardinolas Vaugham 1901 m. sausio 7 d. priėmė kun. Boleslovą ŠLAMĄ, įgaliodamas jį patarnauti lietuviams. Lietuvių pamaldoms leido naudotis vokiečių šv.Bonifaco bažnyčia, susitarus su jos klebonu. Pirmos pamaldos Londono lietuviams buvo 1901 m. sausio 13 d. Ir per 62 savaites lietuviai meldėsi šv. Bonifaco šventovėje.

Kun.B.Šlamas su par. komitetu nupirkę cukraus sandelį, iš jo padarę pirmąją šv. Kazimiero lietuvių bažnyčią ir pašventinę,1902 m. kovo 30 d. Tai nebuvo patogus bažnyčiai pastatas, bet ir tai buvo savoji pastogė.Nesusipratimui įvykus, kun.B.Šlamas, nepalikęs įpėdinio,1903 m. sausio 6 d. apleido Londoną. Per 7 mėnesius lietuviams patarnavo kunigai prancūzai.

1903 m. rugsėjo 22 d. atvyko į Londoną ir arkivyskupo buvo priimtas kun.Antanas Talmontas.Jis čia sekmadieniais darbavosi iki 1905 m. lapkričio 15 d.Jis buvo paliegęs , jam kenkė Londono oras.

Savo vietoje palikęs įpėdinį, kun.Kazimierą Jurgį Matulaitį, pats išvyko į Škotiją. Kun.Kaz.J.Matulaičio veikla, prasidėjusi 1905 m. lapkričio 18 d.,tęsėsi iki 1930 m lapkričio 12 d., kai jis staiga buvo dalinai paralyžiuotas,jis sveikatos neatgavo iki savo mirties 1944 m.

Per pirmuosius penkerius metus, kentęs vargingas sąlygas, o gavęs vyskupijos pritarimą ir parapijos Komiteto pritarimą, pirko tada sunkiai gaunamą nedidelį žemės sklypą ir 1911-12 m.pastatė ten naują šv.Kazimiero bažnyčią ir greta kleboniją. Bažnyčia buvo iškilmingai paventinta kardinolo Fr.Bourne 1912 m. kovo 10 d,Šventovė nebuvo baigta sutartą dieną, nes gavus pirkti meninį jos altorių, prie kurio turėjo būti priderintas bažnyčios aukštis, teko bažnyčią kiek pakelti. Tuo būdu atsirado šventovė, kuri buvo priderinta prie altorius, o ne altorius prie bažnyčios.

Altorius medinis, vaizduoja švč.M.Mariją vainikuojamą danguje tarp angelų ir arkangelų, o savo galva įeinančią į švč.Trejybės sritį. Altorius meniškas.Jis buvo skiriamas Westminsterio katedrai, 18 pėdų aukščio,įkainuotas meno žinovų £ 1.500 aukso svarų, kai pati bažnyčia tada kainavo £ 4,108,9,7. /Plačiau žr. 'LONDONO lietuviai, 1939 m. Marijampolė, p. 63./

P i r m i e j i l i g o s m e t a i

Londono klebonui staiga susirgus,par.Komitetas iškvietė iš Belgijos kun.Antaną Sidaravičių, kurs prieš metus keletą mėnesių pavadavo kleboną,bevykstant į Liurdą. Kai tik galėjo,ligonis susitarė su kard.Fr.Bourne ir marijonų generolu, vysk.P.Būčiu,kad ligoniui pavaduoti iš JAV atsiųstų giminaitį, kun.drą Kaz.Al. Matulaitis,MIC.

Kun.K.A.Matulaitis,Ph.D.,MIC atvyko į Londoną 1931 m. lapkričio 1 d., o sekančiais metais, parvykus su ligoniu į Marijampolę, Lietuvos provincijolas panorėjo,kad kun.K.A.Matulaitis,MIC susikeistų pareigomis su kun.Vladu Mažonu, ŠALTINIO redaktorium. Taip ir įvyko. Tik po poros metų /1934 m./,kard.Fr.Bourne pavedė Marijonų Vienuolijai aptarnauti Londono lietuvius,paskiriant jiems kleboną. Klebonai,tiesa, keitėsi kas keleri metai,bet Londone visada būdavo vienas ar du kunigai marijonai. Pamaldos visada būdavo laikomos paskelbtu laiku, nustatyta tvarka, su pamokslais, procesijomis, konferencijomis Marijos dukterims ar šv.Pranciškaus tretininkams, metinėmis rekolekcijomis, bažnytinėmis ir tautinėmis šventėmis.

Krikštai,vedybos, laidotuvės, draugijų bei organizacijų veikla, spauda ir visi pagerinimai bažnyčioje glaudžiasi vykdavo su parapijos komitetu, kuris vėliau buvo pavadintas Parapijos Taryba. Besikeičiant klebonams, kun.dr.K. A. Matulaičiui,MIC teko juo būti penkiais atskirais atvejais.

K l e b o n a i

Klebono pasikeitimai Londone vyko labai ramiai,nuolat pritariant vieto vyskupui.Per 40 metų vieni marijonai buvo klebonais daugiau trejų metų, kiti- mažiau, o kai kurie, atskirais atvejais,net po kelis kartus. 1931 m. buvo kun.K.A.Matulaitis,MIC. 1932 m. kun.Vl.Mažonas,MIC. Paskui - kun.A. Petrauskas, kun.dr.J.Vašnora,MIC,Kun.K.A. Matulaitis,MIC,kun.K.Zajančkauskas /Zanys/,kun.K.A.Matulaitis,MIC,1946 m. kun.J.Sakevičius,MIC,1951 m.kun.K.A. Matulaitis,MIC,1954 m. kun.A.Kazlauskas,MIC,1962 m. kun. St.Matulis,MIC,1965 m. kun.J.Budzeika,MIC,1968 m. kun.K. A. Matulaitis,MIC ir 1969 m.kun.J.Sakevičius,MIC.

Metinėms rekolekcijoms Londone vadovavo: kun.Justinas Steponaitis,Kun.Jonas Kuzmickis,kun.L.Gronis, kun.J.Vaišnora,kun.J.Vaškas,MIC, kun.Juozas Gutauskas, kun.Steponas Matulis,MIC,kun.F.Gureckas,vyskupas Pr.Brazys,MIC,kun.V. Kaziūnas,kun.Gintautas Sabaitis, vysk.Pr.Brazys, kun. A. Miciūnas,MIC, kun.K.A.Matulaitis,MIC, vysk. A.Deksnys, prelatas Vytautas Balčiūnas 1975 m.

Mūsų parapiją lankė vyskupai:
1952 m.,1953 m. ir 1958 m. vysk.G.Craven.
1953 ir 1956 m. vyskupas Vinc.Padolskis
1960 m. vyskupas V. Brizgys
1964 - 1967 m. vysk.Pr. Brazys
1966 m.ir 1968 m. vysk.P. Cassey
1970 m.1972 m. ir 1975 m. vysk. A.Deksnys

Primicijas šventė mūsų bažnyčioje jauni kunigai:
1955 m. kun.A.Lubickas,MIC
1958 m. kun.Jonas V. Bulaitis
1960 m. kun.Antanas Galčius,SDB
1964 m. kun.Mečislovas Burba SDB
1964 m. kun.Jonas Gaudzė
1967 m. kun. Petras ~~Rukšys~~ Rukšis
1967 m. kun.H.J. Šulcas,SDB

Tenka pastebėti, kad kun.K.A.Matulaitis,MIC, buv.Londono lietuvių klebonas, o paskui ŠALTINIO redaktorius,1933 m suorganizavo pirmą laikraščio išvyką į Ameriką,į Chicagos parodą, kurioje tada buvo ir dabartinis Vakarų Europos vyskupas,J.E.vysk.d-ras A.L. Deksnys.

Gavęs savo dvasinės vyriausybės 1952 m. paskyrimą į JAV, ten kun.Matulaitis išplaukė balandžio 30 d.,Londone palikęs klebonu kun.Antaną Kazlauską,MIC.Jo sielovados plotai padidėjo,nes turėjo apimti ir naujose vietovėse naujus lietuvius.1953 m. sausio 1 d. jų buvo: Birmingham 60 lituvių,Bradforde apie 100,Derby 48, Halifax'e 50 , Leeds 43, lowtone 48, Manchester 80,Nottingham 136, wolverhamptone 43, iš viso 9 kolonijose apie 608 lietuviai.

Anot ELENCHUS 1973 m.p.93,Nottinghame marijonai įsigijo 1965 m. erdvų namą ir ten įkūrė Jaunimo Židinį, kuris buvo pripažintas 1966 m.gruodžio 8 d. kaip Londono Namo tęsinys.

L i e t u v o s A t s t o v y b ė

Londono ir visos Didž.Britanijos lietuviams buvo svarbi Lietuvos Atstovybė Londone. Ji buvo pati didžiausia pasaulyje. Apie jos veiklą, asmenis ir darbus turime Lietuvos Ministerio Broniaus K.Balučio laišką, tilpusį ŠALTINIO 1964 m. nr.6,p.187 'KOL TAUTA KOVOJA'.Ten jis rašo: "Prieš pat 1933 m.Kalėdas gavau iš Kauno netikėtą įsakymą - /iš Amerikos/ į Kauną. Sako, man būsią pavesta pirmininkauti į Londoną siunčiamai delegacijai sudaryti prekybos plačią sutartį su Anglija.Drauge duota taip pat suprasti,kad po to aš liksiu Londone Lietuvos Pasiuntiniu

Ši žinia,prisipažinsiu, nebuvo maloni. Prekyba - ne mano specialybė. Be to, per šešerius metus nutolau nuo Lietuvos vidaus gyvenimo, ypatingai ekonominio. Todėl man rodės,nėsu tinkamas vadovauti tokiom deryboms su Anglija. Bet - įsakymas yra įsakymas. Nors Kaunui iš - dėsčiau visas savo silpnybes, bet visgi pirmuoju laivu plaukiau į Lietuvą.

Kaunas man uždavinį palengvino,parūpindamas labai gerų bendradarbių: Joną Norkaitį, prekybos ir pramonės departamento direktorių, vieną geriausių savo srities žinovų Lietuvoje; Joną Dobkevičių, finansų ministerijos viceministerį ir Stasį Kuzminską, kuris vedė ekonominių reikalų depgrtamentą užsienio reikalų ministerijoj.

Šį stiprų delegacijos sąstatą parėmė Kazys Gineitis, kuris anksčiau buvo Lietuvos generalinis konsulas Londone, bet dabar atstovavo Lietuvos stambiausias bendroves: "Maistą" ir "Pienocentrą".

Tarnyba Londono Pasiuntenybėje vyko kitokioje atmosferoje. Viena,lietuvių kolonija Anglijoj,palyginus su Amerika, visai mažutė /vos keliolika tūkstančių lietuvių/ ir gana rami. Šiuo atžvilgiu Lietuvos Pasiuntinys Londone buvo kaip pas Dievą "užpečkyje". Užtat politinių ir ekonominių klausimų buvo - kalnų kalnai. Pradžioje pasijutau kaip į verdantį puodą įkritusi musė. Lietuvos prekyba su Anglija šuoliais augo, o visi politikos klausimai/Klaipėda,Vilnius, santykiai su lenkais,vokiečiais / didžiausio atgarsio turėjo Londone. Pasiuntenybei, be to, buvo pavesta ir konsuliariniai reikalai.

Ekonominiais santykiais jau gerą vagą buvo išvaręs K. Gineitis, buvęs amerikietis.Savo nepaprasta energija jis generalinio konsulo pareigose būdamas, jau buvo išauginęs Lietuvos prekybą su Anglija dešimtimis milijonų litų. Pasiuntenybėje jis ėjo žemės ūkio atašė pareigas ir drauge atstovavo "Maistą" bei "Pienocentrą". Išimtinai "Pienocentrą" atstovavo kitas atašė, Petras Varkala.

Be jų Pasiuntenybėje dar dirbo sekretorius Juozas Kajackas,Vincas Balickas /komercinis patarėjas/, Jonas Žmuidzinas /kons.skyriaus vedėjas/,J.E. Harrison /informacijos skyrius/, Solomea Čerienė /amerikietė/,Marija Valkauskaitė,Ona Dzvonkaitė ir kiti. Viso personalo buvo apie dvidešimts žmonių. Tai buvo didžiausis Lietuvos Pasiuntenybė,ir Kaune buvo skaitoma viena svarbiausių.

Politikoje Pasiuntenybė kartu su Lietuva pergyveno "ultimatumų" gadynę.Gal jokia kita maža valstybė nesusilaukė tiek skaudžių diplomatinių perkūnijų, kaip Lietuva 1938 - 1940 metais, o nukreipti jas maža Lietuva nepajėgė. Hitlerio ultimatumu Lietuva neteko Klaipėdos krašto 1939 m. kovo mėnesį. Pirm to lenkai ultimatumu privertė užmegsti su jais diplomatinius santykius, Sovietų agresija pradėjusi 1939 m. baigėsi okupavimu 1940 m. birželyje. Nepriklausomos Lietuvos valstybė neteko laisvės.

Pasiuntenybė Londone,kaip Pasiuntenybės kitur, dirbo kiek galėjo ir darė,ką išmanė. Visa Lietuvos tragedija ir visi diplomatiniai dokumentai kada kas nors ,gali būt, bus sudėti į kokią "Baltąją knygą" ir paskelbti.Joje savo vietą ras ir Londono Pasiuntenybės darbas. Pasiuntenybė pergyveno su tauta visą karčią Lietuvos tragediją,kuri ir šiandien nėra pasibaigusi. Virš jos plevėsuoja Lietuvos vėliava - pilis tolimesnei kovai už skaistesnę Lietuvos ateitį. Dėl finansinių sunkumų teko sumažinti personalą iki pasiliko tik pats Pasiuntinys ir sekretorius Vincas Balickas." ,,,...

S k o t i j o s L i e t u v a

Plačiai ir daug kartų rašė prel.kun.J.Gutauskas apie aptarnaujamus Skotijos lietuvius. Duodame jo minčių santrauką. Plačiau galima rasti ŠALTINIO 1962 m.nr.2 p.64.

Jis rašo, jog yra pagrindo manyti,kad į Skotiją pateko pirmieji lietuviai apie 1856 metus,Krymo karui pasibaigus. Po septynių metų nepavykusis 1863 m.sukilimas, daugelį lietuvių atbloškęs į Skotiją.Vieni pasiliko gyventi ir dirbti Skotijoje, o kiti išskubėjo į JAV,per Atlantą. Laiškai tėviškėse ėjo iš rankų į rankas. Daug jaunų vyrų atskubėjo iš Dainavos jotvingių šalies į nepaprastus sunkius plieno pramonėje ar į anglių kasyklų darbus. Bijodami apsijuokti, kentėjo ir dirbo.Uždarbio buvo gana, kad galėtų atsikviesti pažįstamas mergaites ar žmonas.Atvykdavo ir jaunos žmonos su vaikais į Skotiją. Retas lietuvis vedė skotę ar airę. Ir tokie greit pranykdavo naujoj giminėje. Retas kuris buvo pramokęs skaityti ir rašyti. Bet angliakasiam to nereikėjo. Jų įrankiai: anglis, kirvis,vagonėlis, ir darbas jau verda. Sušilę, dulkėti ir murzini nuoširdžiai dirbo ir didesnius pelnus turėdavo savaitės metu, o šeštadieniais ir sekmadieniais rinkosi karčiamose vyrai, dainomis drebindami sienas, palaistydami dainas alučiu ar viske.

Labai gerai pasitarnavo jaunuoliams kun.P.Višniauskas, įkūręs 1911 m. Skotijai "BLAIVYBĖS" draugiją, kaip lygiai 1898 m. sutelkęs katalikus lietuvius į šv.Kazimiero Draugiją, lietuviui kunigui išlaikyti.

Svarbios buvo tėvo kapucino Kazimiero Kudirkos misijos 1911 m.Jos darė didelį įspūdį.Visose kolonijose lietuviai pradėjo daugiau valdytis geriant.Blaivybės skyriai greit augo ir smarkiai nyko: kai kam buvo sunku atsiskirti nuo gėrikų draugijos. Bet "BLAIVYBĖS" Draugija įsigijo

Bellshill savo namus su sale, kurioje reiškiasi visas Glasgovo ir apylinkės lietuvių visuomeninis ir kultūrinis gyvenimas.

Pasakojama, kaip Carfino vyrai lietuviai privertė Skotus padaužas gerbti jų moteris. Kai skotai porą kartų apkūlė grįžtančias moteris su pirkiniais, susitarę persirengė moteriškai ir užpuolėjus skaudžiai lazdomis apvanojo. Nuo tada įvyko taika.

Beveik visi lietuviai buvo katalikai, bet anglų kalbos neišmoko, negalėdavo suprasti, ką kunigas per pamokslą sakydavo, nei išpažintkes prieiti, bet didelis jiems buvo džiaugsmas, kai 1889 m. kovo 8 d. į Glasgovą atvyko lietuviškai kalbąs kun.Landsbergis, lenkas jėzuitas. Per ketverius metus jis atvykdavo į Skotiją po 3 ar 4 kartus į metus, išklausydavo išpažinčių, atlikdavo pamaldas.Bet apie 1893 m. jis buvo pasiųstas į Afriką misijonieriauti. Tik po dviejų metų pradėjo Skotijoj lankytis anglas kunigas Hughes, gerai pramokęs lietuvių kalbą. Lietuviai ėmė tartis, kaip būtų galima pastoviai turėti lietuvį kunigą Skotijoje, o ne vien protarpiais. Po didelių pastangų buvo gautas dvasinės vyriausybės leidimas pasikviesti iš Lietuvos sau lietuvį kunigą. Jam išlaikyti susidarė 1898 m. vasario 26 d. šv. Kazimiero draugija. Tais pačiais metais /1898/ į Skotiją atvyko lietuvis kunigas V.Varnagiris. Tuo metu Skotijoje buvo apie 3,000 lietuvių, bet gyvenančių daugelyje miestelių. Dabar kunigas privalėjo lankyti parapijas su pridėtinėmis lietuviškomis pamaldomis.

Skotijos lietuviam patarnavo kunigai: V.Varnagiris, A.Vaitys,Br.Šlamas, J.Čeberskis, A.Talmontas,V. Vasiliauskas,J.Norbutas,F.Kemėšis,A.Šveistrys,J.Petrauskis, L.Gronis ir nuo 1934 m. iki dabar -1975- prelatas Juoz. Gutauskas. 1962 m. ŠALTINIS rašė nr.2, p.64ų kad šv. Kazimiero Skotijos draugija turinti 530 narių. Pačioje pradžioje Draugijai daug padėjo Jonas Lebedys,Benediktas Sirvidas ir Jurgis Viersitis.

M o t e r ų D r a u g i j a

Lietuvių katalikų moterų draugijos veikimas siejasi su kun.Mykolo Krupavičiaus buvimu 1929 m. Skotijoje.Jis buvo tik vieną mėnesį, bet padarė didelę moterims įtaką. Jis papasakojo kiek daug gero padaro Lietuvoje katalikės moterys, susibūrusios į Lietuvių Katalikių Moterų draugiją. Kodėl negalėtų skotietės moterys susiorganizuoti į savo draugiją?

Paskelbtoji mintis davė vaisių. Moterys sukvietė steigiamąjį susirinkimą 1929 m. balandžio 21 d. Bellshill mieste. Ten kalbėjo kun.M. Krupavičius.Po jo kalbos buvo nutarta kurti moterų draugiją. Čia pat įsirašė 46 narės. Iki tų metų galui, narių skaičius padaugėjo iki 138 narių. Draugija nutarė vaduotis Lietuvos Katalikių Moterų Draugijos įstatais. Netrukus panašiai susiorganizavo moterys Creigneuk,Glasgove. Lapkričio 21 d. sušauktas visuotinis susirinkimas,-draugijos atstovių suvažiavimas. Jis išrinko Skotijos Lietuvių Katalikių Moterų Centro Valdybą. Tuoj po to ėmė veikti skyriai: Carfin, Burnbank, Blyntyre,Motherwell,Holytown. Bet 1962 m. buvo išlikę tik keturi veiklūs skyriai:Bellhill,Glasgow,Creigneuk ir Holytown. Narių tada turėjo 200.Apie tą traugiją rašė ŠALTINIS 1962 m. nr.5, p.160,apie sv.rbesnes veikėjas.

Daug Skotijos Lietuvių Katalikių Moterų Draugijai & Glasgovo skyriui pasidarbavo Elzbieta Leskauskienė, parinkdama aukų tėvams saleziečiams, Lietuvių šv. Kazimiero Kolegijai Romoje. Kita smarki veikėja yra Bellshill skyriaus O. Šnekutaitienė - šeimyniškų pobūvių organizatorė ir spaudos rėmėja.O kai kurios jų jau pasitraukė iš gyvenimo, k.a. Barbora Mačiekienė,Ona Pikšrienė, Uršulė Venckuvienė,Ona Permanienė, Berta Rapulskienė,Pranė Smelstorienė. Daug naudos Centro Valdybai darė A.Gečionienė ir jos duktė mokytoja Ona Gečionytė.

Daugiausia nuopelnų draugijai turi Uršulė Staliorai-tienė. Ji buvo Bellshill skyriaus pirmoji pirmininkė ir per 30 metų skyriui vadovavo. Per eilę metų ji buvo Centro Valdybos pirmininkė, o 1962 m. Creigneuk skyriaus pirmininkė.

S k o t i j o s l i e t u v i ų s p a u d a

1912 m. kovo 14 d. į Skotiją atvyko jaunas,vos 24 metų, Čekiškės vikaras kun.Juozas Norbutas, visuomeninkas ir spaudos žmogus.Tuoj ėmė darbuotis blaivybės ir pašalpos draugijose, o 1914 m. sausio mėn. įkūrė laikraštį "IŠEIVIŲ DRAUGĄ". kurs ir 1975 m eina kas mėnuo. Savaitraščiui buvo sunkūs laikai. Jo gyvybę redaktorius palaikė savo raštais ir lėšomis.

Sustiprėjusį naujagimį 1916 m. kovo 4 d. pasiėmė leisti naujai įkurta Skotijos Lietuvių Katalikų darbininkų šv. Juozapo sąjunga. Laikraštis įsigijo ir savo spaustuvėlę.

Kun.J.Norbutas darbavosi Skotijoje aštuonerius metus. Kalia i š e i v i ų D r a u g o jis bendradarbiavo Seinuose leidžiamajame ŠALTINYJE 1915-1917 m., leido juokų laikraštį "EŽĮ", atskiromis knygelėmis laikraščiuose spausdintus dalykus,k.a. 1911 m.Svieto perėjūnas, Cicilizmo evangelija sulyg Barabošiaus, 1916 m. Lietuvos Vargai, 1917 m. Sugriautas lizdas, 1917 m.Ką gero duoda svaigalai? 1917 m. Nauja Tvarka, 1918 m. Lyra ir Satyra, Jonas Lančius, šv. Kazimieras 1920 m.

I š e i v i ų D r a u g e s greit tapo savaitraštis ir toks pasiliko iki 1958 m. Kai sumažėjo skaitytojų skaičius, buvo pradėjęs eiti kas antra savaitė.Laikraštis norėjo, kad Skotijos lietuviai būtų geri lietuviai ir katalikai. Ragino į dorą, blaivų gyvenimą, susiklausymą ir vienybę. Rėmė lietuvių kultūrinius pasireiškimus. Iš jo skaitytojai sužinodavo, kur ir kas veikiama, kur ir kada bus lietuviams pridedamos pamaldos, vakaras, koncertas ar subuvimas bei kiti parengimai. 1962 m. ŠALTINIS nr.6, p.187 nurodė IŠEIVIŲ DRAUGO redaktorius. Jie buvo: Nuo 1914 iki 1920 m.kun.J.Norbutas. Nuo 1920 m. iki 1834 m. kun.J.Petrauskis. Nuo 1934 m.III mėn. iki X mėn. J. Jovarskis. Nuo 1934 m. IX mėn. iki 1975 m. prelatas J. Gutauskas. Jo administratoriais yra buvę: J.Valaitis, J.Matulionis,J.Jovarskis ir M.Mikalauskas.

Skotijoj buvo ir kitų laikraščiųų bet visi jie greit paliaudavo buvę. Taip "VAIDELYTĖ gimė 1899 m.,bet po 7 mėnesių mirė. LAIKAS ėjo vienerius metus. ŠIRŠĖS pasirodė vos keli numeriai, o NAUJAS LAIKAS ėjo aštuonis mėnesius. EŽIO išėjo 21 numeris. RANKPELNIS protarpiais pasirodydavo per kelerius metus. ANGLIAKASYS pasirodė 1922 m.Išėjo 15 nr. MŪSŲ VADAS išleido vos du numerius.

S k o t i j o s L i e t u v i ų T a r y b a

Negausūs Skotijos lietuviai yra tampriai susiorganizavę. Jie turi parapijinę draugiją, Blaivybės draugiją, spaudai platinti sąjungą ir moterys yra suburtos į savo draugiją,o visų šių draugijų priekyje yra Skotijos Lietuvių Taryba. Į ją Skotijos lietuviai komunistai neįeina.

Skotijos Lietuvių Tarybos žinioje yra 'Skotijos Lietuvai gelbėti Fondas, įkurtas 1940 m.kun.J.Gutausko patarimu. Nes kai Tėvynė Lietuva pavojuje, priešo užpulta, okupuota ir naikinama, tai laisvame pasaulyje gyvenančių lietuvių pareiga teikti Lietuvai pagalbą, ginant jos teises spaudoje, suvažiavimuose,tarptautinėj plotmėje,diplomatiniu Lietuvos atstovų veikimu,Ypatingai svarbu,kad išsilaikytų ir tinkamai veiktų Vyriausias Lietuvai Išlaisvinti Komitetas /VLIKAS/. Tam visam reikia piniginės paramos. Tai suprasdami Skotijos lietuviai suteikė savam Lietuvai Gelbėti Fondui daugiau 1.000 svarų.

L i e t u v i ų g y v e n v i e t ė s

Skotijos lietuvius sudaro: senoji ateivių karta,jų vaikai,vaikaičiai ir jaunos jų šeimos bei po II pasaulinio karo į darbus atvykę lietuviai iš Vokietijos. Jie visi yra apsigyvenę daugelyje miestų ir miestelių.Tiršė čiau lietuviai gyvena Glasgow,Bellshill,Mossend,Holytown, Scotts, Stoneyburn, Newtowngrange,Anchinleck,Coatbridge, Edinburgh ir Dalkeith.

Kai pirmieji lietuviai Skotijon atvykę, ėjo į anglies ir geležies pramonę, tai tik mažuma gavo darbo baldų dirbtuvėse. Skotijoje gimusiems jų vaikams, prievarta išėjusiems pradžios mokyklą, atsivėrė platesni akiračiai.Jų dabar galima rasti dirbančius įvairiose pramonės ir prekybos įmonėse. Kai kurie imasi privataus biznio, įsigyja mažus restoranus, yra siuvyklų, baldų dirbtuvių savininkai, ar valgomųjų gaminių pardavėjai.Bet nei vienas jų nepasidarė tikras turtuolis. Tiesa, gražiai ir pasiturinčiai gyvena J.Gudaitis, kuris su vienu skotu valdo kepurių fabriką.O Giedraitienė turi valgomųjų daiktų ir saldainių parduotuves.O.Kubilienė turi valgomųjų gaminių krautuvę. Pranas Kačiulis laiko spiritinių gėralų barą ir duonos kepyklą.

Seniau buvo plačiau žinoma brolių Bacevičių įmonė VARPAS. Jame lietuviai galėdavo gauti viską,-ir lašinių ir batų, bet mirus Bacevičiams, mirė ir jų VARPAS.

M o k s l o j ė g a

Jauni Skotijos lietuviai kibo į mokslus. Iš jų turime keturis gydytojus:A.Bacevičių,B.Mickevičių,V.Mickevičių ir B.Giedraitytę. Mokytojų irgi yra gražus skaičius: du broliai Stepanauskai, vienu laikotarpiu labai veiklūs Jaunimo Sąjungos veikėjai,M.Bacevičiūtė, dvi sesrys Sirutytės, kurios 1962 m. gyveno Londone, dvi seserys Mickevičiūtės, Didvalytė, Neverauskaitė,Levickaitė,Abraitis, Norkevičius,Aidulis, Savickaitė, Budas ir Buda,Bancevičius, Gudaitytė, Rašimas,Valinčiūtė, Gečionytė, jau mirusi, kuri buvo uoli Jaunimo Sąjungoje ir L.K.Moterų dr draugijos veikėja.

Dabar moksle jau yra pažengusios S.ir O.Gečionytės. Muzikos mokyklą baigė dvi seserys Serafinaitės ir A. Varnaitytė.

J. Neverauskas mokslus baigė magistro laipsniu; turi vertimų biurą Londone. Į kunigus išėjo A.Staškūnas,V. Rapulskis,S. Šimkus ir J. Andriušis.

D v i k a l b i a i l i e t u v i a i

Skotijos lietuvių jaunimas, kurių tėvai namuose kalbėdavo lietuviškai, pabaigę mokyklas, pasidarė dvikalbiai. Nors jiems įpratus į anglų kalbą,daug lengviau yra kalbėti angliškai, negu lietuviškai. Reikia nepaprastų įvykių, kad abi kalbos pasidarytų vertingos ir kad senelių vaikaičiai jaustųsi esą lietuvių kilmės žmonės.

Senovės laikais davėme lietuviškai kalbančių žmonių, įvairiais laikotarpiais, ne vien Mažojoj Azijoje,Balkanuose, Italijoje ir kitur, o šiuo tarpu visuose žemynuose ir daugiausia Rusijos vergų stovyklose. Žr.'Mūsų Praeities Beieškant' Č.Gedgaudas,1972,p.107 ir kitur.

G l a s g o v o L i e t u v i ų C h o r a s

Skotijos lietuviai turi du chorų.Jais jie džiaugiasi ir didžiuojasi. Seniausias yra Glasgovo lietuvių choras, kun P.Vasiliauskio 1911 m. įkurtas. Jam rūpėjo pamokyti giesmių,kad lietuvių pamaldos būtų malonesnės ir patrauklesnės. Prie to ėmė mokyti ir liaudies dainelių, kad lietuvių susirinkimai būtų paįvairinti. Tuo laiku Skotijos lietuviai labai smarkiai gėrė. Sunkiai uždirbtus šilingus niekais išleisdavo, o pasigėrę, susipešdavo ir prieš skotus apsijuokdavo. Kun.P.Vasiliauskas išbuvo Skotijoje tik 3 metus. Jis grįžo į Lietuvą, bet jo suderytas choras nežuvo. Chorui vadovavo muzikos mylėtojų visa eilė: Ed. Serafinas,V. Rupeika, E.Rupeikaitė,A.Lebedis,M.Iškauskaitė, J.Širmulis,J.Daukšaitė ir nuo 1939 metų Joana Serafinaitė.

Serafinaitės vadovaujamas choras pagieda bažnyčioje per lietuvių pamaldas ir pobūviuose, per minėjimus, šventes, duoda koncertus, ar bent programos dalį. Lietuvių Glasgovo choras pasidarė garsus, berodydamas lietuvių dainos grožį toli už Glasgovo ribų kaip lietuviams,taip ir skotams. Su daina choras buvo aplankęs Manchesterį ir apylinkės lietuviams davė koncertą: dainų pynė labai patiko klausytojams. Panašūs koncertai buvo suruošti atvykusiems po karo lietuviams iš Vokietijos: Kinlockleven, Fort William ir Šiaurės Anglijoje- Moot.

Scottish Leage for European Freedom pasikvietė Glasgovo Lietuvių chorą į Edinburghą supažindinti savo narius su lietuvių dainos kultūra. Edinburgho miesto valdyba du kartu pasikvietė šį chorą, kad suruoštų dainų ir šokių koncertus didžioje Princess Street Gardens aikštėje.Žiūrovų buvo per 2,000. Vietos laikraščiai atsiliepė į šiuos koncertus labai palankiai.

Didžiausio pajėgumo choras buvo pasiekęs 1936 metais ir 1938 m buvo surengta garsioji Dainų Šventė Bellshill mieste, netoli Glasgovo. Choras buvo garsus ir 1939 m.

Glasgovo Lietuvių chorą parėmė kiti lietuvių chorai: Bellshill, Carfin, Burnbank ir Creineuk. Dainos Dienos sumanytoja ir įvykdytoja buvo Joana Serafinaitė. Apie jos nuopelnus rašė ŠALTINIS 1963 m.nr.3,p.92 :
-Muzikė ir lietuvių veikėja gimė Glasgove.Ten pat išėjo pradžios ir gimnazijos mokslus muzikos akademijoje;studijavo pianiną ir vargonus,Jos vadovaujamas liet.choras pasižymėjo ne tik daina,bet ir vaidinimais.

Jai už nuopelnus Užsienio Lietuviams Remti Draugija 1939 m. įteikė ypatingą pažymėjimą. Be to,ji skaitė skautams paskaitas lietuviškomis temomis.

Jau eilė metų stambi vietos įmonė ją nuolat siuntinėja lėktuvais į įvairius V.Europos kraštus prekių užpirkt. Bet visa širdimiJ.Serafinaitė laikosi su lietuviais, o ypač su choru. Uoliai remia lietuviškus tikybinius reikalus.

Šv.Ce c i l i j o s C h o r a s

Bellshill, Mossend ir artimos apylinkės lietuviai turėjo savo chorą, bene nuo 1910 m.. Jų laimei Bellshill apsigyveno du broliai Bancevičiai, atvykę iš Vilkaviškio, Antanas Bancevičius Vilkaviškyje buvo bendravęs su vietos vargoninku. Iš jo pramoko vargonais groti, gaidas skaityti. Toks žmogus Skotijos lietuviams buvo it dangaus duotas.Jis tuojau ėmėsi per lietuvių pamaldas bažnyčioje groti ir suorganizavo chorą. Lietuvių jaunimo buvo daug ir su gerais balsais, o noro dainuoti-giedoti dar daugiau. Antanas Bacevičius turėjęs gabumų chorą pamokyti ir iš muzikos kūrinių melodiją išvilioti,Taip jis tarnavo lietuviškai dainai ir giesmei iki 1935m.,tada jis mirė.

Jo vitą, kaip lietuviškų pamaldų vargoninkė, užėmė Joana Serafinaitė, padedama savo sesutės Elenos Serafinaitės.

Lietuvių kultūrinį gyvenimą apardė karo metai. Jaunimas išėjo į karo tarnybą. Buvo paskelbti suvaržymai keliauti. Nukentėjo ir Bellshill lietuvių choras,-jis gerokai apiro ir tik 1950 m. pradėjo kilti į naujas aukštybes.

Chorui vadovauti ėmėsi Skotijoj gimusi lietuvaitė , studijavusi muziką,Apolonija Varnaitytė, ištekėjusi už Mr J. Mullen.Jos patariamas choras pasivadino šv.Cecilijos choru. Jam suburti ir susiorganizuoti daug padėjo tuo metu Skotijoj gyvenęs kun.dr.L. Gronis.Nauja dirigentė mokė kitus ir pati mokėsi, sueidama į pažintį su lietuvių muzikų kūriniais, ligšiol jai nežinomais. Pati susidomėjusi ir susižavėjusi, stengėsi tai perteikti chorui, kuris klausė jos rankos mostelėjimo.

Repertuaras greitai augo.Dainų pabrėžimai kartais buvo labai savotiški, neįprastiniai. Tuo naujumu choras sudomino klausytojus. Ir per trejus metus choras turėjo 38 choro narius ir labai pajėgų vienetą. Jo garsas plito. Ankšta pasidarė Mossend-Bellshill apylinkė. Choras du kartus koncertavo Londono lietuviams jų garsioje Sodyboje. Du koncertu surengė Edinburgho universiteto studentų tarptautinio klubo nariams. Du koncertu davė Edinburgho ukrainiečiams, vieną latviams, du kartu buvo nuvykę į Stoneyburn, kur lietuviai niekad nesvajojo,jog jie turi tokių širdį užburiančių dainų. Po koncerto vietoje gimusieji, mokslus ten ėjusieji lietuviai nušvitusiais veidais veržėsi prie choristų, trokšdami pareikšti,kaip jiems yra gera jaustis lietuviais. Porą kartu choras buvo kviečiamas į Motherwell į vyskupijos bažnyčios pašventinimo iškilmes.

Bellshill - Mossend lietuviai džiaugiasi savo choru ir didžiojasi. Ir kodėl jiems nesididžiuoti?

Šiuo tarpu šv. Cecilijos choras yra sumažėjęs, nes porageriausių soprano balsų išvyko į Ameriką, o viena narė mirė.Bet įsijungia naujų narių.Choras pajėgus, pilnas jaunos dvasios ir užsimojimo. Ruošiasi statyti scenoje operetę "LIETUVAITĖ".rašo ŠALTINIS nr.4,p.133,1963 m.

Kun.prelatas J.Gutauskas rašo,kad Skotijos lietuviai gražiai prisimena kun.Juozapą Petrauską, kaip rūpestingą ganytoją, geros širdies žmogų, mokantį pagerbti kitus Jis dirbo Skotijoje 1920 - 1934 m. kovo 6 d. Jo misijos buvo asmeninio pobūdžio paprastų kunigo darbų srity:pamaldos, pamokslai, ligonių lankymas, laidotuvės. Taip jis, naktį sugrįžęs nuo ligonio, rengėsi poilsiui, pasilenkė batų nusiauti. Bet kraujo smūgis į smegenis jį parbloškė.Buvo vidunaktis.Niekas nepastebėjo jo sukrėtimo. Gydytojo nepakvietė. Ant rytojaus tarnaitė rado jį prieš židinį pargriuvusį ir sustingusį.

Kun.Juoz. Petrauskas buvo palaidotas New Stevenson katalikų kapinėse. Ant jo kapo yra pastatytas marmurinis kryžius- paminklas, rašo kun J. Gutauskas.

Kun. J.Gutauskas savo laiku buvo pakvietęs į Skotiją garsų misijonierių kun.Pijų Andziulį,MIC. Jos ir dabar senųjų Skotijos lietuvių atmenamos kaip pačios patraukliausios ir aktualiausios. Tai,bene, buvo 1926 m. Jis skelbė misijas lietuviams Mossende, Glasgove,Carfine,Creigneuk,Burnbank, Shotts,Motherwell.

Antros geros misijos buvo 1932 m. birželio-liepos mėn. tose pat vietose.Jas vedė prelatas Julius Maciejauskas.

Daug naudos davė Skotijos moterims kun. Mykolo Krupavičiaus atsilankymas Skotijoje 1929 m. balandžio-gegužės mėnesiais. Jis pasiūlė Bellshill - Mossend Liet.moterims susimesti į draugiją, veikiančią tais pačiais pagrindais ir įstatais,kaip L.Kat.Moterų Draugija Lietuvoje.Jo dėka Skotijoje įsikūrė ir veikia Lietuvių Katalikių Moterų Draugija.

Kun. J. S t e p o n a i t i s A n g l i j o j e

1948 m.gruodžio 19 d.atvyko kun. Justinas Steponaitis į Londoną. Liverpool stotyje pasitiko jį klebono įprašytas gimnazistas,Jonas Bulaitis. Apie tai rašo pats J.S. "Vysk. V. Padolskis pranešė man,jog galėsiu vykti Anglijon. Mat,Widnes šv.Patriko klebonas panorėjo duoti esamiems parapijoje lietuviams jauną kunigą lietuvį.Sutvarkęs reikalus su Liverpoolio arkivyskupu, kreipėsi į Londono lietuvių kleboną, o šis į vyskupą V. Padolskį.

W i d n e s

Kūčių vakarą jau buvau Widnes. Sutikau kleboną Joną Hayes,BA. Jis aprūpino mane reikalingais dokumentais, kad galėčiau dirbti sielovadinį darbą Widnes ir visoje vyskupijoje, o kun.J.Sakevičiui,MIC, paprašius, gavau iš Nottinghamo vyskupo Edvardo Ellis,Valijos ir Anglijos vyskupų įgaliotinio, teisę dirbti kaip visos Anglijos ir Valijos kapelionas lietuvių tarpe, ir su teise patarnauti kitiems.

F a r n w o r t h

Widnes priemiesčio bažnyčioje,Farnworth, kun.J.Steponaitis rado sienoje akmeninį paminklą, mirštančiai 29 metų princesei Marijai Sapiegienei padarytą. Ji mirė 1824 m. gruodžio 16 d. Jos vyras, Lietuvos princas Eustachijus Sapiega, palaiko mirštančios galvą, sakydamas: 'Iki pasimatymo, Brangioji'.

P a r a p i j o s l i e t u v i a i

Dauguma Widnes lietuvių buvo susispietę prie Mersey upės kranto fabrikų. Pamainomis jie dirbo, pamainomis miegodavo, dažnai tose pačiose lovose, nes buvo sunku gauti sau kambarį, o pas svetimus nenorėjo gyventi.

Atliekamus nuo valgio pinigus pragerdavo. Tam tiko visokios progos. Užtai vargos žydėjo,-neturėjo tinkamo apavo, nei geresnių rūbų.

Parapijos kunigai buvo meilūs lietuviams, nes, išskyrus girtuokliavimą, kitokiomis ydomis nepasižymėdavo: savo krokščioniškas paregas atlikdavo, rėmė bažnyčią. O klebonas kan J. Hayes įtaisė didelį Aušros Vartų paveikslą, vėli u padarydamas iš jo šoninį altorių, o lietuviai telkino jam ir parapijos salę pastatyti.

Senųjų lietuvių buvo likę tik apie 35.Gyveno mieste išsiskirstę. Jų vaikai mažai kalbėjo lietuviškai,o vaik kaičiai žinojo tik keletą žodžių.

L i t u a n i s t i n ė m o k y k l a

Klebonas greitai suregistravo iš lietuvių kilusius vaikus. Jų atsirado apie 200. Parapijos salę pavedė lietuviškai mokyklai. Jai vadovauti ir mokyti apsiėmė A d a M e r k e l i e n ė. Vadovėlių specialiai siuntas iš Chikagos atsiuntė seserys kazimierietės. Mokinių dauguma ištvėrė visus metus, dalis nubyrėjo. Ilgiausiai veikė tautinių šokių kuopa. Į šokius iš Lowtono atvykdavo gražių ir mielų vyrų.

K o m i t e t a s

Lietuviai sudarė Komitetą. Jame buvo Stasys Karalius, Kazys Gražulis ir Petras Valinskas. Visi lietuviai gyvenc gražiai. Stasio Karaliaus sūnus buvo kunigas ir tarnavo Liverpoolio vyskupijai. Lietuvius lankydavau kas keli mėnesiai, o kartais kas mėnuo, klausydamas išpažinčių ar laikydamas lietuviškas pamaldas.

L i e t u v i s v y s k u p a s

Išgirdau, kad iš JAV grįždamas Romon, sustos Londone vyskupas Pranciškus P. Būčys,marijonų generolas. Tai pasakiau klebonui, o jis paliepė:'Pakviesk jį čia'.

1949 m. rugpiūčio mėnesio pradžioje gavau iš vyskupo Būčio atsakymą, kad Widnes jis būsiąs rugsėjo ketvirtą d. Teko skubėti pasiruošti. Komitetui padedant, pakvietėme visus apylinkės lietuvius ir Lowtono smarkuolius.Paskaitai gavome kun.Br. Markaitį, o meninei programai - Lowtono muziko V.Mamaičio vadovaujamą chorą ir tautinių šokių grupę. Buvažiavo daug. Bažnyčia kupina.Vyskupas laikė Mišias ir abiem kalbomis sakė pamokslą. Bažnyčia gaudė nuo choro giesmių. Daug senelių sšarojo.

Po Mišių buvo vyskupo pagerbimas. Widnes ir apylinkės lietuviai pamatė iš Vokietijos atvykusius ir trokštamus pakalbinti vyrus, tautinius šokius, išgirdo choro dainas, patriarchališkai atrodantį lietuvį vyskupą, kuris jų nuostabai, maloniai su jais šnekučiavosi.

E i t y n ė s

1950 m.buvo Gegužės Karalienės eitynės. Ta proga iš Alsager šeimų stovyklos pakviečiau Leokadiją Brazdienę paderyti salėje meninę programą. Ji pasiruošė.Iš vyresniojo ir mažesniojo jaunimo sudarė lietuviškų dainų ir šokių pynę. Visi džiaugėsi jaunimu ir vaikučiais, nes jie buvo meilūs ir mandagūs.

Kai 1951 m. karalienė Elzbieta II užėmė sostą, buvo padarytos džiaugsmo eitynės. Ta proga susirinko visi lietuviai su savo tautiniais rūbais, o Manchesterio lietuviai

atsivedė ir savo puikų orkestrą. Prisijungę prie šv.Patriko parapijos, sudarė lietuviai savo tautiniais rūbais nepaprastą vaizdą. Jie buvo nuolat filmuojami. Po eitynių salėje buvo subūvimas ir džiaugsmo šnekos.

L i e t u v i š k a s f i l m a s

1950 m. Lowstono vyrai, ši-tą savo pridėję, suruošė apylinkės lietuviams lietuvišką filmą. Nors tai buvo atsilikusi, senų vaizdų filma, bet žmonės pamatė Lietuvos javų laukus, tamsius jos miškus, debesėlius, panemunes, šienapiūtę, rugiapiūtę. Salėje senieji ateiviai dūsavo, o kai kurie niūniavo: "Lėkčiau, lėkčiau,kad galėčiau"...

Visokie subūvimai, parengimai palaikė lietuvių gyvybę, šilumą. Klebonas J. Hayes leisdavo lietuviams daug ką ruošti, o ir mane stengėsi parodyti žmonėms. Kai jis suruošė šv.Patriko minėjimą ir pakvietė į šventę arkivyskupą Downe, daug kunigų ir minias žmonių, tai man pavedė atgiedoti Sumą. Ta proga klebonas pasakė, jog aš esu lietuvis. Tai sužinojo ir Vyriausias Anglijos katalikų skautų kapelionas Gilwell Parko konferencijoje. O Liverpooly buvau supažindintas su Lady Baden Powell. Kai buvo miesto majoro inauguracija, mane pakvietė atgiedoti iškilmingai Mišias. Lietuviai labai džiaugėsi man suteikta garbe.

1953 m. liepos mėn. 14 d. atsisveikinau su nepaprastai geru klebonu J.Hayes, su miesto majoru Pr. Trayner, kuris ta proga paruošė net uniformuotą svitą.

L i v e r p o o l

Liverpoolio lietuviai glaudėsi prie Dievo Motinos bažnyčios Eldon gatvėje. Klebonas kan.Hugh, kurs mokėjęs 13 kalbų, tarp jų lietuviškai skaityt bei rašyti, globojo visus arkivyskupijos lietuvius. Senais laikais jis viešėjęs Pilviškiuose pas prelatą Oleką šešis mėnesius ir ten išmokęs lietuviškai. Yra tikra, kad jis padėjo ir Skotijos ir Londono lietuviams, kai tie neturėjo savo kunigo. Jis garsėjo visoje Anglijoje,ir vyriausybė kviesdavusi jį tarpininkauti tarp valdžios darbininkų - pareigūnų.

Kan, Hugh buvo pamilęs lietuvius.Laikydamas jiems popietines gegužines pamaldas, užgiedodavęs: "Sveika,Marija, Motina Dievo"... O liverpooliečiai lietuviai sakydavo, jog Dievo Motina jiems jį čia padovanojusi. Jis lietuvius tuokdavęs, vaikus krikštydavęs, mokino lietuviškų papročių, o įgėrusius subardavo, kad jie visiems lietuviams gėdą darą /Sarmatą/.

V i e n u o l ė s l i e t u v a i t ė s

Iš Vokietijos atvykusios vienuolės apsigyveno Liverpooly.Tarp jų dvi buvo lietuvaitės.Viena jų kalbėjusi aukštaitiškai, kita suvalkietiškai ir ši pasidariusi lietuviams kaip tikra motina. Vyresnioji leido jai rūpintis lietuviais, o lietuviai priėmė ją su didele meile,pagarba ir ašaromis.Ji buvo žmonėms atsidavusi: mokė įvairių rankdarbių, pildė blankus, padėdavo surasti darbus, eidavo su jais į policiją visai dovanai.

Po kelerių metų pasikeitė viršininkės.Atsirado jai kliūčių su lietuviais darbuotis.Bet kiek galėjo, tiek padėjo. Prasidėjus 1939 m. II pasauliniam karui su vokiečiais, seselės buvo perkeltos į Pietų Ameriką. Apie tų seselių palaimingą veiklą pasiliko Liverpoolyje nepaprastų pasakojimų.

S v a j o n ė

Prie Scotland Road lietuviai turėjo savo klubą. Kl. Jeronimas atveždavęs knygų maišus,bet retas kuris mokėjo iš senesniųjų lietuvių skaityti; jų čia buvo vos 40 paliegusių žmonių, o naujiems ateiviams Liverpoolis buvo uždarytas. Vien tik studentas Briedis kartais suruošdavęs pramogų. Didžiojo Liverpoolio lietuviai pabiro priemiesčiuose. Mieste gyveno inžinierius Briedis su šeima. Jo duktė Birutė priklausė Widnes-Lowton tautinių šokių grupei.

Liverpoolio arkivyskupas buvo leidęs man naudotis švč. Marijos bažnyčia,Elden Street. Bet naujas klebonas nebuvo lietuviams palankus. Todėl gauta ALL SOULS - kita bažnyčia prie Scotland Road. Čia kas trys mėnesiai išklausydavau išpažinčių, laikydavau Mišias su lietuvišku pamokslu,o vietos klebonas leisdavo pasinaudoti sale susirinkimams. Kartą Lowtono vyrų ir Widnes mergaičių pastanga gomis įvyko ten parapijos naudai garsus subatvakaris.

Po keletą asmenų gyveno Hyddock,Harlestown,Leigh,Bolton,Preston, St.Helena. Kadangi mokėjau keletą kalbų, tai arkivyskupijos Kūrija protarpiais pasiųsdavo ten, kur vietos kunigai negalėdavo susikalbėti su atvykėliais.

Vietovėse, kur buvo maža lietuvių ir mažai kas su jais lietuviškai kalbėjo, pamiršdavo kalbą ir maža ką žinodavo apie Lietuvą. Jų kalba būdavo maišyta. Stebėdavosi,kad aš nesuprasdavau jų "lietuviškos" kalbos. Bet Lietuva buvo jiems nepaprastai brangi, kažkas švento, mielai klausėsi apie Ją, prisimindami gimtinės takelius, jaunystės džiaugsmus, talkas, gražias bažnyčias, tėvų atsisveikinimą. Ir vis svajodavo,- dar kartą parvažiuoti į tėviškę.

L i n k s m i e j i b r o l i a i

Kai kurie Lowtono stovyklos vyrai sudarė "LINKSMŲJŲ BROLIŲ" būrį. Ten priklausė Jonas Pilipavičius,Juozas Vasiliauskas ir Petras Nekrošius. Kai vyrai panorėdavo gražiai padainuoti, susitelkia, susiieško chorvedį,ir dainuoja. Vaidinimams prireikė jiems moterų.Jas rado kituose miestuose, ir parsiveža ir išveža. Prireikė orkestrėlio,- įsigijo. Sekmadieniais važiuoja į Widnes šokių pratyboms. Reik kurį reikalą paremti,- pinigų atsiranda. Neturėdami savo salės, su vaidinimais spasiekė net tolimą Motta stovyklą. Jie tuoj susipažino su senaisiais ateiviais St.Helens,Karlestown ir Haydock ir juos įtraukė į veiklą.

P a m a l d o s

Liverpooly pirmąsias pamaldas atlaikiau 1949 m.sausio 16 d., o paskutiniąsias - 1953 m.bal. 26 d. Vietos katalikų bažnyčioje pamaldas laikydavau kas antras mėnesio sekmadienis. Tada mūsų vyrai giedodavo iš gautos dovanų maldaknygės Vokietijoje 'Būk Mums Malonus'. Pamaldas lankydavo apie 70% visų lietuvių, o sakramentų eidavo daug mažiau. Bet kai tėvas J.Bružikas vedė Misijas, sukruto net tariamieji ligoniai. Šeštadieniais pavakarių pokalbiuose man padėdavo Jonas Pilipavičius.

I š i r o s t o v y k l a

Lowtono lietuviai mėgo alų. Angliakasių darbas vyrus troškino.Bet jie dar labiau pageidavo lietuvaičių vedybos. Tik keletas apsirūpino Anglijoje gimusiomis lietuvaitėmis, o kiti vedė vietines,ir išvyko ten gyventi.Per keletą metų vyrai išsiskirstė, pasiieškodami ne taip

pavojingo darbo. Stovyklos sunyko.

Kita didelė 'ŠEIMŲ STOVYKLA' buvo Alsager. Ji buvo prie upės Crew ir geležinkelio stoties Vidurinėje Anglijoje, Lietuviai ją buvo praminę "Alsėdžiais". Įvairių tautų stovyklą valdė anglai. Lietuvių ryšininkė buvo Ona Kairiukštienė.

Savaitei ar kelioms dienoms išvykdavo vyrai į apylinkės įmones darbams, į akmenų skaldyklas, indų fabrikus, o savaitgaliais grįždavo į savo šeimas. Bevaikės moterys irgi išvykdavo į lengvus darbus, ypač indų padabinti.Jaunimas lankė apylinkės mokyklas, ar vaikų darželį. Čia pat buvo ir lietuviška mokykla. Vadovavo mok. Bronė Jacevičienė. Visi valgė iš bendros valgyklos. Stovykla buvo gražioje vietoje, greta geležinkelio stoties.

Čia lietuviams buvo geriau, negu kitur, nors patekę tarp anglų, jie žaidė su savais lietuviais, turėjo lietuvišką mokyklą. Bet kur abudu tėvai dirbo, vaikai patekdavo į visišką anglų įtaką ir greit pasidarydavo anglai. Tėvai ir mok. B.Jacevičienė rūpinosi lietuvišku mokymu. Leokadija Brazdienė mokė jaunimą tautinių šokių, kurie labai garsino lietuvius apylinkėje. Suruošdavo ir vaidinimėlių. Veikė skautai Žimučio Šovos ir kitų jaunuolių pasišventimu. Ten buvo įsteigtas net D.Br.L.Sąjungos skyrius. Šioje stovykloje pirmos lietuviškos pamaldos buvo atlaikytos 1949 m. kovo 8 ir 9 d.

Vėliau lankydavau šią stovyklą kas ketvirtą mėnesio sekmadienį, nuvykdamas pas juos iš vakaro. Pirmąjai Komunijai vaikučiai buvo gražiai paruošti Br.Jacevičienės,o kartą kviečiamas atvyko Shrewsbury vyskupas Sutvirtinimo sakramento suteikti vaikams ir suaugusiems.

Daugumas lietuvių mielai dalyvaudavo pamaldose, ėjo sakramentų ir gražiai giedodavo. Patys žmonės surengdavo Gegužines pamaldas, Birželines, Spalio Rožinio pamaldas, o keletą kartų visa stovykla būdavo kviečiama tai į Widnes, tai į Manchesterio lietuvių subūvimus.

Alsager-Alsėdžių stovykla Anglijos lietuviams buvo gražus žiedas: turėjo daug gražių šeimų, jaunimo. Bet iš Alsager išnyko lietuviai. Paskutines lietuviams pamaldas ten atlaikiau 1952 m. rugpiūčio 24 dieną. Pati stovykla paliko lietuviams kaip gražus prisiminimas.

V a l i j o s C h e s t e r

Netoli Chester'io miesto, lordųAlderdsey Hall rūmuose buvo apgyventa apie 30 vyrų lietuvių ūkio darbams.Dviračiais,motociklais ir mašinomis išvažiuodavo į darbus rytais, o vakarais sugrįždavo. Ten buvo rimti ir geri vyrai, vietinio DBrLSąjungos skyriaus nariai. Pas save turėjo vargoninką,Kazį Rudaitį.Jis per pamaldas pritardavo ir vadovavo lietuviškų Mišių giesmėse. Į pamaldas susirinkdavo visi vyrai, visi naudojosi sakramentais.

Ten, veidrodžių salėje, pradėjau laikyti pamaldas 1949 m.kovo 13 d.Atvykdavau tik kas trečias mėnuo, Iš ten vyrai ėmė skirstytis į miestus, į lietuvių centrus,į geresnius darbus, ir daug į Manchesterį.Paskutines pamaldas ten atlaikiau 1957 m.balandžio 4 d. Stovykla ištirpo.

I e š k o v y r ų

Anglijai prireikė vyriško kraujo. Daug jų vyrų žuvo kare. Merginų skaičius pagausėjo. Iš Vokietijos į ūkio ir kitokius darbus buvo priimami jauni lietuviai vyrai Kad vyrų medžioklei padėjus, uždrausta laikinai vyrams vykti į didesniuosius miestus. Atvykusieji gi vyrai greit

pateko į mažesnių miestelių anglų šeimas. Lietuviai jaunuoliai nebuvo paruošti emigracijai. Atvykstantieji buvo sudarę dviems metams darbo sutartis, jog jie dirbs ten, kur bus skiriami.

Stovyklinis gyvenimas jų netraukė,-jis buvo įkyrėjęs Vokietijoje.Tokiu cigonišku gyvenimu lietuviai bodėjosi. Pramokę anglų kalbos, pabaigę sutartis su valdžią,o ir susimerkę su merginomis, radę geresnį darbą ir pastogę, apleisdavo stovyklas ir kūrė naujas šeimas, augindami anglams vaikus. Ir vaikai nežinojo, kad jų tėvas ar senelis buvo gimę Dainavoje, ar kur Lietuvoje.

N u s i m i n ė l i s

Tuoj po Kalėdų gavau telegramą:-Skubiai atvažiuok Motton Kazys- Ten visus buvau gražiai parengęs šventėms, bet išskubėjau. Kas gi atsitiko? Kūčių vakarą, plokštelei begrojant SUDIEV,SESUTĖS LIETUVAITĖS,..vienas vyrų labai susigraudino, jam širdį suspaudė, ėmė verkti ir dauŝyti indus.
- Nedaužyk, geriau mums atiduok,-sakė draugai.
- Imkite viską. Man nieko nereik.Važiuoju į Lietuvą,-
- Kaip tu važiuosi: aplink vanduo.
Staselis gula ant grindų ir rodo, kaip jis plauksiąs. Draugai pradėjo jį saugoti.
Kalėdų rytą išvažiuojančių draugų atsiprašė, atsisveikino, o pasilikusieji jį saugojo. Taip praėjo kelios dienos Bet vieną naktį paspruko nuo draugų ir sau gyvybę atėmė. Draugus apėmė siaubas. Pašarvojo stovyklos koplyčioje ir iššaukė mane.

Kai atvykau, buvo naktis.Kambarėly prie koplyčios kūrenosi ugnis. Tai buvo man skirta patalpa nakvynei,greta negyvėlio.Vyrai pakvietė pas save. Teko gulti į mirusiojo lovą. Deja, nei draugai nemiegojo, nei aš negalėjau užmigti.Rūpėjo, kur ir kaip laidosime.Bet iš ryto atvykęs klebonas pasakė, jog nauji Bažnyčios potvarkiai leidžia žiūrėti į tokius nusiminėlius, kaip į ligonius, Taip Staselį po pamaldų palaidojom Glastono kapinėse. Draugai pastatė jam balto marmuro kryžių su įrašu, o spaudoje buvo pranešta apie Staselio nelaimę ir mirtį.

Toji Motta stovykla buvo paruošta vokiečiams belaisviams laikyti, o dabar joje buvo apgyvendinti lietuviai darbininkai.Stovyklos koplyčia užėmė vieną baraką. Buvo gražiai įruošta ir išdabinta.Vokiečiai belaisviai išvyko, o jų gyvenamos pašiūrės su krosnimi viduryje pasiliko.

Pirmas pamaldas ten laikiau 1949 m. kovo 20 d. Tada stovykloje buvo beliką 70 vyrų. Sakramentų prieš šventes eidavo visi, bet stovykla pamažu tirpo ir nyko.

Mno buvimu ir lietuvišku veikimu rūpinosi Kazys BečanskasJis susipažino Anglijoje su Birute Valneryte,ir aš jų vedybbas palaiminau Boston, Mass,JAV. 1959 m.VII.11d

M a n c h e s t e r i s

Manchesteris yra garsus sena savo pramone, keliais ir didumu. Prieš pirmąjį pasaulinį karą čia gyveno ne šimtai, o tūkstančiai lietuvių. Kurį laiką jie turėjo savo svetainę-klubą ir net bažnytėlę. Kai nepajėgė jos išlaikyti, turėjo glaustis prie Šv.Chado bažnyčios. Ir čia net gyveno lietuvis kunigas.

Manchesteris nebuvo uždaras naujiems ateiviams.Nebuvo sunku gauti darbo įmonėse, bet sunkiau buvo su butu.Pirmiau tekdavo susirasti sau butą, o tada daug lengviau buvo galima gauti darbas.

Senieji lietuviai noriai priėmė naujai atvykstančius lietuvius vyrus. Tie, susitaupę pinigų, ėmė pirktis sau namus ir nuomoti kitiems vyrams kambarius. Kolonija gausėjo.Kartu su senaisiais ateiviais kolonija išaugoj 3,000 žmonių, pasidarydama didelis Vidurinės Anglijos lietuvių centras.

Nauji lietuviai buvo taupūs ir pradžioje pat pradėjo gražiai gyventi. Esant geram susisiekimui ir susiklausimui, sumanymai tuoj būdavo įgyvendinami. Prireikė choro. Patys choristai renkasi, susiranda chorvedį, ir Manchesterio lietuviai dainuoja ir gieda, Dar lengviau buvo suorganizuoti tautiniai šokiai; kiek sunkiau buvo rasti tinkamą salę pratyboms, bet ir ji atsirasdavo.Tuoj susidarė vaidintojų kuopa. Ji rengia literatūros ir meno vakarus, redaguoja ir leidžia neperiodinius žurnalus, net juokų laikraštį prasimano.

Krepšininkų komanda KOVAS net amerikiečių karius sumetė į krepšį. Kvietėsi į pobūvius ir iš kitur visokių menininkų,muzikų, rašytojų. Rengė įprastas tautines ir religines šventes bei minėjimus,kaip Lietuvoje.Suruošti suvažiavimus nebuvo sunku.Dainuojantis jaunimas autobusais pasiekdavo kitas kolonijas.Jaunučiams veikė VARGO mokykla, kurios vedėjas 1951 m. buvo Augustinas Zubrickas

Reikalai žymiai pagerėjo, kai senųjų ir naujųjų ateivių pastangomis buvo įgytas gražus 16 kambarių su nemažu sodeliu namas 121 Middleton Road, Manchester 8 ir ten įsteigtas lietuvių klubas. Jis pasidare viso veikimo centras. Ten buvo VARGO mokykla su tikybos pamokomis,skautų sueigos, choro pratybos, tautiniai šokiai, vaidintojų pratybos, pasiruošimai, parodos,šachmatų rungtynės,biliardas, knygynas su knygų lentyna pardavimui, draugijų susirinkimai, valdybų posėdžiai, susitikimai, pasimatymų vieta, mažesni linksmavakarai.Naujų Metų sutikimas,bendros Kūčios, vestuviniai pietūs ir viskas,ko lietuviškoji bendruomenė pageidavo. Atsitiktinai galėdavo net pernakvoti.

Tik Manchesterio Lietuvių Namai buvo miestui bei apylinkei it Mažoji Lietuva. Į juos buvo galima kviesti aukštus, garbingus svečius.

P a m a l d o s

Manchesterį pradėjau lankyti 1949 m. lapkričio pirmą sekmadienį. Pamaldos lietuviams buvo Notre Dame seserų koplyčioje. Nors į tą koplyčią buvo painu pirmu kartu patekti, bet ten buvo švaru, šilta ir lietuviai laukiami. Bažnytiniame Komitete tada veikė: Jonas Muraška,Pranas Puodžiūnas,Juozas Verbyla,Augustinas Zubrickas,Leonas Venckus, Juštinas Navickas, Juozas Lekys. Vargoninkavo: Stasys Gaidelis, Alfredas Petrauskas,Kazys Rudaitis, o kai jų nebūdavo,- grojo viena seselė, tik reikėdavo jai duoti gaidas. Seselėms patikdavo lietuviškos giesmės.Jos sakydavo, atėjusios pasiklausyti gilaus tikėjimo giesmių. Mišioms patarnaudavo Romas Verbyla ir Vilboras Venckus.

Išpažinčių klausydavau prieš kiekvieno mėnesio pirmąjį sekmadienį šv.Patriko bažnyčioje.Ten buvo pratę eiti senesnieji ir naujieji ateiviai. Pamaldas lankydavo visi uoliai, o sakramentais naudojosi keli jų nuošimčiai.

Tuoj po pamaldų ruošdavome seselių vienuolyno salėje įprastinius minėjimus: Kristaus Karaliaus,šv.Kazimiero,Dievo Motinos ir kitus religinius susirinkimus. Programai paįvairint, pasikviesdavome svečių iš vietos. Mūsų fotografas būdavo Vincas Rudis.

Metinėms rekolekcijoms ar misijoms pasikviesdavome kun. Joną Bružiką,SJ, ar kurį kunigą marijoną.

B a ž n y č i o s k l a u s i m a s

1950 - 1951 m. Bažnytinis Komitetas su kitais įtakingais parapijiečiais apsvarstė ir nutarė statyti naują K klubo salę sode, arba pirkti kitur vien lietuviams bažnyčią.

Viešas Lietuvių klubo susirinkimas nubalsavo leisti statyti bažnyčią-koplyčią klubo žemėje. Abudu pasiūlymai žmonėms patiko. O kad vietos vyskupas leistų lietuviams statyti koplyčią, pasirašė prašymą net apie 250 žmonių. Be tuo laiku įvyko atmainos: Anglija atidarė kelią žmonėm į pasaulį, atsivėrė Anglijos durys. Ir daug lietuvių pradėjo kelionę iš Anglijos ir iš Manchesterio. Sutarta,kol kas naudotis seselių koplyčia ir susilaikyti nuo savo koplyčios statybos.

Manchesterio kolonija pradėjo tirpti. Užsidarė įvairios stovyklos. Jau du kartu mėnesyje galėjau Manchesteryje laikyti lietuviams pamaldas.

Nuo 1951 m. spalio mėnesio trečio sekmadienio, pritariant Bažnytiniam Komitetui ir Eccles lietuviams, galėjau laikyti pamaldas Manchesterio ir Eccles lietuviams Eccles katalikų parapijos bažnyčioje, kur buvo lietuviams palankus vokiečių kilmės klebonas. Nuo tada Manchesteris turėjo dvejas pamaldas kas mėnuo ir jomis naudodavosi visi.

L i e t u v o s v a l d o v o k r i k š t a s

1951 m. buvo iškilmingai minimas pirmas viešas Lietuvos valdovo, karaliaus Mindaugo, krikštas 1251 metais. Tuo tarpu savo taryboje Mindaugas turėjo bent du katalikų kunigus patarėjus ir dvi bažnyčias katalikams sostinėj ir vieną Naugarduke.

Į minėjimo iškilmes atsilankė Salfordo vyskupo kancleris. Geroj miesto salėje buvo suruoštas iškilmingas paminėjimas. Iš apylinkių suvažiavo nemažai lietuvių.

E i t y n ė s

Sekminių dieną buvo suruoštos miesto gatvėmis eitynės. Nuo Manchsterio miesto rotušės ėjo miesto gatvėmis katalikų parapijos. Lietuviams buvo proga pasirodyti.Pirmiausiai ėjo su šv. Patriko parapija, o paskui - atskirai vyrai, koja kojon, išsisklaidę, gražiai išsirikiavę.Gražiai buvo eisena. Lietuvaičių tautiniai įvairiaspalviai rūbai patraukė tūkstančius žiūrovų. Tik į pabaigą laikraštis MANCHESTER GUARDIAN pavadino mus lietuviais, o prieš tai vis buvome jiems 'poles'.

K a p i n ė s

Anglijoje kapai yra apleisti. Nevalomos kapinės darė sunkų įspūdį, o ypač,kad į tą pačią gilią duobę būdavo įleidžiama iki 10 karstų, ir ne vienos šeimos. Didžiosios Britanijos Lietuvių Sąjungos Manchesterio skyriaus pirmininkas Vladas Kupstys pasiteiravo, gal būt gi galima lietuviams turėti savas kapines. Išsiaiškinta,jog Manchester-Moston kapinėse prie koplyčios dešiniojo šono, gražioje vietoje dar galima gauti nenaudotą plotą lietuvių kapams ir net pastatyti bendrą paminklą.

Lietuviams tai buvo priimtina. Pradėta rinkti aukas. Juozas Šiaučiulis, dievdirbys, paruošė planą, Ir išaugo didelis 10 pėdų balto Sicilijos marmuro kryžius, minint 700 metų krikščionybės įvedimą Lietuvon,su įrašu: LIETUVA TĖVUNĖ MŪSŲ.

Pirmas čia palaidotas buvo Pranas Butlus, savanoris-kūrėjas. bažnytinio komiteto narys

Įvyko iškilmingas kryžiaus pašventinimas. Dalyvavo visi lietuviai kunigai ir vyskupas Vincentas Padolskis, kuris, Salfordo vyskupui leidžiant, suteikė lietuviams Sutvirtinimo sakramentą vienuolyno koplyčioje. Lietuviško kryžiaus krikšto tėvais buvo Jonas ir Teofilė Bakaičiai Juodu padengė iškilmių išlaidas. Minėtina ir Augustino Zubricko šeima, atsiuntusi iš Kanados stambią auką.

P a s k a i t a

Į Manchesterį buvo suvažiavę daug lietuvių. Buvo prel Juozas Gutauskas, kun.dr.L.Gronis, kun.dr.K.A.Matulaitis MIC.,kun.Jonas Kuzmicki s vyskupas Vinc.Padolskis, kun. Valentinas Kamantis. Apie arkivyskupo Juozo J.Skvirecko nuomonę didžiojo tvano klausimu ir to tvano pėdsakus davė išsamią rašytą paskaitą kun.dr.K.A.Matulaitis,MIC,ir ši bei tą Šv.Rašto žinovui,vysk.V.Padolskiui paaiškinant, Džiaugsmo iškilmės vainikavo beveik dviejų metų darbą.

P a b a i g o s ž o d i s

kun.J.Steponaitis yra parašęs savo atsiminimus 1968 m. Worcester,Mass. USA. Tie atsiminimai dar yra rankraštyje Jis baigia šį skyrių šiaip: Su Moston kapinėse iškilmingu kryžiaus pašventinimu pasibaigė ir mano darbas Anglijoje. Paskutines pamaldas manchesteriečiams atlaikiau 1953 m. liepos 4 d. Jų tada buvo likę apie 250 žmonių. Jų sielovadą perteikiau ką tik Airijoje,Mayncothe, įšventintam naujam kunigui kapelionui,Valentinui Kamaičiui. Atsisveikinimas buvo lietuvių klube.

MANCHESTER - LIVERPOOL

Kun. Valentinas Kamaitis pateikia apie savo vaiklą sekančias žinias:

Kol lietuviai neturėjo kunigo, Liverpoolio apylinkę /Liverpool,St.Helens, Haydock,Norton-Le-Williams,Widnes/ religiniai aptarnaudavo kun. Hughes. Jis buvo gana gerai pramokęs lietuvių ir lenkų kalbas.

Vėliau Manchestery įsikūrė kun.Fulton. Jis,berods, buvo Lenkijos vokietis; gerai mokėjo ir lietuviškai. Jo rūpesčiu 1904 m. liepos mėnesį vyskupas Casartelli atidarė pirmąją Šv. Kazimiero bažnyčią, kuri buvo klubo antrame aukšte,Pilling Street. Manchester 4. Vėliau buvo įsigyta ir bažnyčia perkelta į Oldham Road. Nors Šv. Kazimiero bažnytėlė buvo bendra lietuviams, lenkams ir ukrainiečiams, bet daugiausia buvo lietuvių. Kas sekmadienis būdavo dvejos Mišios, vienos lietuviams, o kitos lenkams. Ukrainiečiai atskirų pamaldų neturėdavo.

Dėl susidėjusių nemalonių aplinkybių, 1931 m. baland. mėnesį vyskupas Henshaw tą bažnytėlę turėjo uždaryti. Praradus savo šventovę, lietuviams pamaldos buvo laikomos St. William bažnyčioje.

Nuo 1931 m. lietuviai kunigai čia buvo: kun.A.Sidaravičius, kun.j.Norbutas, prelatas Jonas Ladyga, kun.J.Slavynas, kuk A. Gečys, o karo metu - pranciškonas kun. Ambroziejus Staškūnas, gimęs Skotijoje.

Po antro pasaulinio karo lietuviams čia patarnavo: kun.Jonas Kuzmickis 1948-1949 m.,kun.Justinas Steponaitis 1949-1953 m.,ir nuo 1953 m. kun. Valentinas Kamaitis.

Pamaldos vyksta kas mėnesis Manchesteryje ir Eccles. Kitose vietovėse - vieną ar du kartu į metus. Manchester riečiai naudojasi gražiu Notre Dame seselių vienuolyno šventnamiu.

Bažnytinis komitetas buvo veiklus ypač 1956 ir 1962 m. Jis vadovavo bendrai lietuvių visuomenės veiklai. Ruošė minėjimus bei subūvimus. Suruošė bendras Kūčias, šv. Kazimiero šventę, o 1961 m. gegužės mėnesį buvo sudaryta įspūdinga Marijos šventė, atžymint 10 metų sukaktį, kai Lietuva buvo pasaukota Nekalčiausiai Marijos Širdžiai. Buvo stengtasi padidinti ir sustiprinti bažnytinį chorą. Gegužinės pamaldos būdavo ruošiamos klubo patalpose.

Vargoninkauja Bernadeta Snabaitienė - Navickaitė. Šiuo tarpu yra aptarnaujami šių vietų lietuviai: Manchester, Eccles, Widnes, Liverpool, Balton, Preston ir Leigh.

Manchesteryje lietuviai daugiausiai yra įsikūrę senamiestyje. Bet dabar, pertvarkant miestą, gyventojai yra verčiami persikelti į priemiesčius. Taip ir lietuviai kas kartą vis labiau išsiskirsto, o tai atsiliepia į lietuvių pamaldų lankymą, rašo kun.V.Kamaitis.

Tenka pastebėti, kad kun.dr.K.Gečys veikė Manchesteryj 1938-1939 m. Žr.L.E. VII, 60 psl.

E m i g r a c i j a į D i d ž. B r i t a n i j ą

Antrajam pasauliniam karui pasibaigus, dalis lietuvių, atsiradusi Vokietijos stovyklose, 1947 m. pradėjo išvykti darbams į Didžiąją Britaniją. Darbo Ministerijos valdininkai, turėdami įsidarbinimo dviejų metų sutartis, skirstė vyrus ir moteris tai į žemės ūkį, tai į audinių įmones, angliakasyklas, ar į ligonines patarnauti.

Pačioje 1948 m. pradžioje Yorko apygardoje apsigyveno ir įsidirbdino apie tūkstantis lietuvių. Jie beveik visi buvo katalikai. 1948 m. sausio 12 d. lietuviai katalikai, apsigyvenę Bradforde, kreipėsi į Leeds vyskupą vyskupijos valdytoją, vysk.Henry John Poskitt su tokiu prašymu:

"Jūsų Ekscelencija,

Yorkshire provincijoje šiuo metu gyvena apie 1.000 lietuvių katalikų, atvykusių iš Europos savanoriais darbininkais šio krašto pramonės ir žemės ūkio darbams, Lietuvių katalikų skaičius kasdien didėja, nes atvyksta dar daugiau iš Vokietijos. Atvykusieji lietuviai dar nepramoko pakankamai anglų kalbos ir dėlto negali pasinaudoti vietinės anglų katalikų Bažnyčios patarnavimu.

Atsižvelgiant į aukščiau nurodytas priežastis, mes, žemiau pasirašę lietuviai, drįstame kreiptis į Jus ir prašyti:

1/ Lietuvių katalikų reikalams tvarkyti paskirti nuolatinį lietuvį kunigą ir leisti jam apsigyventi Bradfordo mieste.

2/Mes pageidaujame, kad šioje apylinkėje lietuvių katalikų religiniams reikalams tvarkyti būtų paskirtas lietuvis kunigas Jonas Kuzmickis, kuris Šv.Sosto Delegato paskyrimu yra atvykęs į Angliją ir šiuo metu gyvena perinamoje stovykloje /E,V.W. Hostel,Market,Harborough /."

Trys kunigai lietuviai /P.Kairiūnas, J,Kuzmickis ir A Petraitis/ drauge su savo tautiečiais 1947 m. buvo atvažiavę į Angliją darbininkais ir dirbo administracinį darbą trijose skirtingose stovyklose, Sekančių metų pradžioje Anglijos Episkopatas pasirūpino, kad Darbo Ministerija visus tuos lietuvius kunigus atleistų nuo įsipareigojimo dirbti.

Iš Vokietijos apsilankusiam vysk.V.Padolskiui tarpininkaujant, Leeds vyskupas sutiko, kad kun.J.Kuzmickis apsigyventų Bradforde 1948 m. kovo pradžioje, susitarus su St.Ann's parapijos klebonu, kun. J.O'Sullivan, gavo mažą kambarėlį palėpėje, už kurį reikėjo mokėti nustatytą mokestį. Vietos lietuvių kapelionui buvo pavestas dvasinis aptarnavimas lietuvių, apsigyvenusių Yorkshire, Cumberlande,Durhamo,Lancasterio, Northumberlando ir Westmorlando apylinkėse.

P a m a l d o s

Bradforde pirmos oficialios pamaldos lietuviams buvo atnašaujamos 1948 m. kovo 14 dieną St.Ann's jaukioje bažnyčioje.

Užmezgus ryšius su plačios apylinkės lietuviais ir susitarus su atskirų bažnyčių klebonais, netrukus buvo pradėtos sekmadieniais pamaldos ir kitų vietų lietuviams. Kovo 13 d, Rochdale, kovo 20 d,Halifax'e, kovo 21 d. Manchesteryje ir kitur.

Tų metų kovo 14 d. po pirmųjų pamaldų buvo sušauktas pirmasis lietuvių katalikų bendrijos susirinkimas. Jame buvo išriktas bažnytinis komitetas: Konstancija Kanauskienė. J.Mickus ir J.Varanavičius. Visuotinis susirinkimas nutarė visiem savanoriškai aukoti vieną šilingą į mėnesį kunigui išlaikyti.

1948 m. liepos 4 d.Bradforde suvažiavo dešimties apylinkių komitetų atstovai: buvo Bradfordo, Halifakso.Keighley,Lowton, Manchesterio,Newsbury,Rochdales,Tadcasterio, Frybergo. Jie priėmė ir patvirtino Šiaurės Anglijos lietuvių katalikų parapinės Bendrijos įstatus, ir iš kandidatų išrinko vyriausią tarybą. Į ją įėjo pirm.A,Šukis,ir sekr.Vl. Čyžikas, o Centro Valdybą sudarė: J.Varanavičius,J.Dirginčius,K.Kanauskienė, A.Šukis.

Nuo liepos 1 d. sutarta mokėti kunigui algą iš turimų ižde pinigų/ne daugiau 56 svarų savaitėje/.

Bradforde buvo parinkti specialūs rinkikai, iš kiekvieno imdami po 1 šil. mėnesyje. 1948 m. tokių aukotojų susidarė apie pusšimtis, 1950 - 248, 1951m.-246, 1953 m 124, 1954 m. 84. Vėliau ši rinkliava sunyko.

Bradforde katalikų lietuvių bendrijos ilgamečiai rėmėjai buvo: J.Miciuta,A.Kadžionis.A.Lesčinskas,M.Murauskienė ir P. Rimonis.

1969 m. birželio 16d. visuotiname bendrijos susirinkime buvo nutarta įvesti aukų vokelius, kurie su dvisavaitine auka prieš pamaldas būtų surenkami bažnyčioje, Metinė auka numatyta 5 svarai. Bet šiuo būdu kunigą remia apie 30 žmonių. Jį išlaiko vien lietuviai- iš niekur kitur jis jokios medžiaginės paramos negauna.

1972 m.rugsėjo 3 d. susirinkime pasitarta kunigo išlaikymo reikalais,ir išrinkta nauja taryba: J.Micuta, garbės pirmininkas.P.Rimonis-pirm. ir nariai: A.Gudas.P. Gudas, Alg.Micuta, Kaz. Vitkauskas, rašo kun.J.Kuzmickis, ŠALTINIS 1973 m.,nr.1 psl.11-12.

Kun.K a r a l i ū n o p a l i k i m a s

Kun.J.Kuzmickis rašo: -Kai 1952 m. kun.P.Karaliūnas , kurį laiką gyvenęs Nottinghame, išvažiavo į Kanadą,kun J.Kuzmickis pradėjo lankyti Nottinghamą, Derby,Mansfield, Buchminsterį,Petterborough, net Corby ir Kettering.

Savaime suprantama, lietuviškų pamaldų laikas negalėjo būti reguliarus. Reikėjo laikas nuo laiko aplankyti kiekvieną bent kiek gausesnę koloniją ir teikti prašomus sakramentus.

Stengiausi, kad visose kolonijose gyveną lietuviai nors retkarčiais turėtų savo pamaldas ir galėtų lietuviškai atlikti išpažintį. Gavėnios metu buvo rengiamos rekolekcijos, kurias pravesdavo svečiai, k.a. prel. L. Tulaba,mgr. Kl. Razminas, kun St. Šileika, kun.B.Martinellis, kun.A.Kazlauskas,kun.B.Pacevičius kun. Val.Kamaitis,kun.Pr.Dauknys,kun.St.Matulis, kun.A. Geryba ir kiti,o 1949 m. davė sekmingas Misijas kun.Jonas Bružikas,SJ.

G a n y t o j a i

1950 m.lietuvius aplankė ir pamokslą pasakė latvių vysk. Sloskans.1951 m. Leeds vyskupas o dabartinis kardinolas J.Heenan.1953 m.- vyskupas Vinventas Padolskis. 1966 m. vyskupas Pr. Brazys, kuris aplankė visas apylinkės lietuvių kolonijas, rašo kun.J.Kuzmickis.

Kun.Just. Steponaitis apibendrina lietuvių santykius. Jis nurodo, kad atvykstantiems lietuviams daug padėjo Jonas Navickas iš Glasgovo, surasdamas lietuviams darbus. O kas gaudavo fabrikuose darbo, tas iš fabriko gaudavo ir butą. Apie 1953 m. per du miesteliu Corby - Kettering buvo apie 50 lietuvių. Kolonija prasidėjo 1951 m.

Protarpiais kun.J.Steponaitis laikydamas lietuviams Ketteringe pamaldas, sustodavęs pas savo giminaičius Joną ir Teofilę Bakaičius. Tai būdavo kas kelintas mėnesis Gyveno keli viengungiai ir kelios šeimos. Veikė DBLSąj. skyrius, vargo mokykla ir skautai. Bet emigracija į užsienius greit palietė ir šią koloniją.

Visi svetimtaučiai ir lietuviai anglams buvo entros ar trečios rūšies žmonės. Bet lietuviams Vokietijoj patyrusiems negarbę, Anglija atrodė visai žmoniška. Mažai buvo kreipta dėmesio į nuostatus,- kiekvienas kūrėsi taip kaip jam atrodė patogiau.

Nemuostabu, kad anglai buvo atsargūs su lietuviais.Bet buvo keista, kad ir senųjų ateivių vaikai žiūrėjo su nepasitikėjimu į atvykėlius. O atvykusieji lietuviai pasirodė taupūs, veržlūs, geri darbininkai. Jie greit atkuto, gražiai apsirengė, pirkosi namus, juos įsirengė.Ėmė leisti vaikus į mokyklas ir gyventi, it jie čia būtų seniai apsigyvenę. Kai kam tai sukeldavo pavydą.

Skirtumų pasiliko tarp senų išeivių iš Lietuvos ir Anglijoje gimusių lietuvių ir tarp naujai iš Vokietijos stovyklų atvykusių bei jų vaikų.Tik lietuvybė traukė juos visus krūvon. Vaikai nebematė visų skirtumų ir nesiskirstė.Kai naujieji Anglijos ateiviai labiau persiėmė Anglijos papročiais, jos gyvenimu, jie pradėjo artėti prie senųjų emigrantų. Bet kai tie pradėjo keliauti iš Anglijos į užjūrius, tai pasilieką senieji ateiviai lietuviai nebuvo patenkinti, nes nyko lietuvių kolojijos, ir jų buvo gaila.

Nepaisant skirtumų, senieji stengėsi visus nuoširdžiai priimti; dalinosi butais, padėjo rasti darbus ir pradžioje padėjo susiorientuoti, susigaudyti padėtyje. Dažnai lankydavosi vieni pas kitus, ir kiekvienas lietuvis jiems buvo brangus.

S k a u t a i

Lietuvių dauguma girdėjo apie skautus, rašo kun.Steponaitis. Skautų šūkis buvo ir yra:DIEVUI-TĖVYNEI-ARTYMUI pasišvęsti.

Buvo įdomu pažinti skautus jų gimtinėje,- Anglijoje, Šv. Patriko parapijoje, kur aš gyvenau, veikė įvairūs ś skautų padaliniai. Kartais nueidavau jų veikimo pažiūrėti, o vieną vasarą jų stovykloje buvau net kapelionu.Per juos ir per kleboną J.Hayes turėjau progos susitikti su aukštaisiais anglų skautų vadais, su jų kapelionais.

Kai pradėjau lankyti Alsager stovyklą, susitikau ir su lietuviais skautais. Alsager stovykloje buvo daug įvairaus amžiaus jaunimo ir jie čia, beveik visi, buvo skautai.Jų vadeiva buvo sktn. V. Vaitkevičius. Lietuviai skautai veikė Manchestery, paskui Corby-Ketteringe, o gražiausiai - Alsager stovykloje. O kur nebuvo mokyklinio amžiaus jaunimo, ten nebuvo nei skautų.

Lietuvių skautų vadai stengėsi skautybės rėmuose įskiepinti skautams kuo daugiausia lietuviškos dvasios. Bet anglai vos galėdavo juos pakęsti, nors jie, atvykę į mūsų stovyklas, džiaugdavosi pasiektais laimėjimais. Ir jie vis rasdavo priežasčių neinkorporuoti lietuvių skautų į Tarptautinį Skautų Centrą.

Kai buvau paskirtas Anglijos lietuvių sk utų kapelionu, kasmet važiuodavau į vasaros tautines stovyklas... Ypač dvi Tautinės Stovyklos buvo garsios,-tai Darley Moor prie Derby ir New Forest,-karaliaus Vilhelmo miške.

Anglijos Vadeiva,sktn.Kazys Vaitkevičius, įdėjo labai daug darbo, širdies ir sveikatos joms suruošti; pridėjo ir savo pinigų ir atostogas, Neturėdamas lengvos mašinos, pakenčiamų susisiekimo priemonių, jis surado stovykloms vietą, gavo leidimus, palapines, kitas priemones ir visus sukvietė.Buvo surengtos dvi atskiros vyrų ir mergaičių stovyklos.

Vėliau padėjo Lietuvių Sąjungos Centras ir kai kurie asmenys, vyresnieji skautai, kaip Bronius Zinkevičius, Juozas Bružinskas, Kimutis Šova ir keletas kitų.

Nežiūrint sunkumų, tautinės stovyklos labai apsimokėjo. Tam jaunimo skaičiui jos buvo tikros lietuviškos dvasios atsinaujinimo dienos, kaip kokios rekolekcijos. Buvo dainos, žaidimai,pašnekesiai, laužo ir aplinkos romantika. Jaunimas pasijuto it viena šeima. Žaidimuose kaip Lietuvos vėliavos suradimas", surasdavo ne vėliavą, o pačią Lietuvą.

Anglijos lietuvių vaikus buvo pavergusi anglų mokykla. Jie kalbėjo, jautė ir gyveno ne kaip jų tėvai norėjo, o kaip mokykla mokė. Tai buvo jaučiama šeimose, tikybos pamokose, Vargo Mokyklose, skautų stovyklose, lietuvių susibūrimuose: jaunimas sirgo dvasios džiova. Ateitis buvo liudna.

P r o š v a i s t a

Vokietijoje veikė 16 Vasario gimnazija, bet vaikus siųsti į Vokietiją niekas nenorėjo nei pagalvoti. 1950 šventųjų metų proga Torine susipažinau su saleziečių kunigu daktaru Juozu Zeliausku. Jis nenusiminė, nenuleido rankų. Rūpinosi Italijoje atsiradusiais lietuviais. Atgaivino, redagavo ir leido SALEZIEČIŲ BALSĄ. Saleziečių Vyriausioje Vadovybėje jis turėjo gerą vardą. Buvo paskirtas į kunigo Jono Bosco tėviškės bažnytkaimį-Castelnuovo Don Bosco saleziečių namo prižiūrėtoju. Paskyrimas jam patiko. Paprašė savo vyriausybės, kad šią įstaigą perleistų naudotis lietuviams ir įsteigti jiems gimnaziją.

Teko daug padirbėti, kol išblaškytus pasaulyje lietuvius saleziečius suvedė į vieną vietą, ypač kad šalia -

pakalnėje veikė didžiulė saleziečių mokykla su spaustuvėmis, kuriomis galėjo pasinaudoti ir lietuviai saleziečiai.

Kun. J.Zeliausko sumanymas buvo gražus. Saleziečių Vadovybė perleido jam valdyti tuos namus, įkuriant lietuviams gimnaziją. Nelengva buvo saleziečiams surinkti lietuvius mokytojus, bet surinko. O kur gauti mokinių? Anglijoje visi lietuviai pritarė sumanymui, bet nenorėjo, kad vaikai su laiku pasidarytų saleziečiai. Aplankiau Londone ministerį p. B.K.Balutį. Išklausęs sumanymą, jis man tarė:
- Father, sugalvojai labai rizikingą dalyką!
Aš jam paaiškinau.
- Pastatas yra, mokytojai yra, vaikai ten nemirs iš bado, o čia vistiek vaikų dauguma nesimoko, čia vaikams nėra ateities. Taigi, nėra rizikos.
J.E.ministeris į tai man nieko neatsakė. Iš tikrųjų, kaž kaip dar nebuvo tam laikas...

Džiaugiausi, kai 1952 m. liepos 18 d. išsiunčiau pirmuosius 6 mokinius. Visi ledai pralaužti. Vaikai nesiskundė. Oras puikus. Vieta daili. Ir saleziečiai ir italai pamėgo mūsų baltagalvius,-kviečia į vaišes, girdo pienu. Pakilo važiuoti ir kiti.
Iki Londono nuvežti nebuvo sunku,-pats neveždavau, o iš Londono į Toriną būdavo visaip. Kartais patys saleziečiai parsivežđavo, tai vėl keliaujantiems į Romą pavesdavau, o kartą atsitiko, kad nuėjęs į Torino traukinį, suradau patikimus žmones, kurie paglobojo vaikus,pavaišino ir Torino stotyje saleziečiams pristatė. Buvo rizikinga, bet dariau su tėvų žinia.

Man apleidžiant 1953 m. Angliją, pas saleziečius buvo 50 auklėtinių. Jų skaičius augo. Ne visi jie vyko geromis intencijomis, nes kai kurių tėvai nežinojo, kur juos dėti.
Toji gimnazija davė keletą kunigų, daug geros valios pasauliečių. Ten auklėtiniai išmoko gražiai lietuviškai kalbėti. O per vaikus buvo galima veikti tėvus. Tėvai ir giminės užmezgė ryšius su lietuviška gimnazija. Į visą Anglijos lietuvių gyvenimą buvo įnešta giedrios ir šviesios vilties.

Gimnazija sujungė arčiau ir pačius saleziečius. Jie išleido nemažai ir jaunimui tinkamų knygų. Alpėse įrengė visiems Europos lietuviams vasarnamį, vasaros stovyklą. Plačiai atstovavo lietuvius ir Lietuvos tylinčią Bažnyčią: Gimnazija pateisino savo buvimą. 1968 m. Romos dignitoriai stengėsi perkelti gimnaziją į Romą, rašo kun. Just.Steponaitis.

ŠV. K a z i m i e r o K o l e g i j a

Apie lietuvių šv. Kazimiero Kolegiją Romoje ir jos pradžią duoda žinių jos vedėjas prel.dr.L.Tulaba ŠALTINIO 1970 m. Nr.2. p.53.

1945 m.Eichstaetto,Bavarijos, seminarijoje buvo karo audros atblokštų apie 80 lietuvių klierikų. Sąlygos buvo sunkios. Karui pasibaigus lietuviai vyskupai, pritariant nuncijui arkivyskupui Orsonego ir šv. Sostui,studentų dalį ir kai kuriuos kunigus atsiuntė į Romą. Pirmieji atvyko 1945 m.rugpiūtyje. Apsistojo pas marijonus. Jų generolas vyskupas P.Būčys rūpinosi visais tėviškai. Kardinolo J.Pizzardo pastangomis lietuviai apsigyveno 1945 m.spalio 18 d. Pietų Amerikos kolegijoje. Tai buvo lietuvių kolegijos gimtadienis. Rektorius buvo paskirtas kun.dr. L. Tulaba.

Pokario sunkumai, pietiečių nesvetingumas, slėgte slėgė. Iš Chicagos tuoj atplaukė kun.Antano Briškos pagalbos pažadas. Mus drąsino,rėmė kard.J.Pizzardo.Finansuojant šv.Sostui, buvo nupirkta dabartinė kolegijos būstinė ir čia apsigyventa 1946 m lapkričio 4 d. Ukis prie Tivoli įsigytas 1949 m.,o kolegijai gretimas namas 1959m paverstas viešbučiu VILLA LITUANIA, kuris 1967 m. buvo praplėstas nauju statiniu. Skolą šv.Sostui sumokėjo kun. A. Briška, pridėdamas dar įrengimams. Šv.Sostas oficialiai patvirtino kolegiją 1948 m. gegužės 1 d. Tą žinią patvirtina 1975m.'Annuario Pontificio'.

K o l e g i j o s v a d o v a i

Kolegijos Vyriausią vadovybę 1951 m. paėmė vysk. Vincas Padolskis. Prorektorium liko prel.dr.L.Tulabaų kuris. mirus vyskupui, vėl buvo skirtas rektorium. Popiežius Paulius VI 1963 m. suteikė įstaigai popiežiškos kolegijos titulą, kas reiškė jos brandumą ir ateities tikrumą.

Tarp kolegijos kūrėjų ir ugdytojų minėtini: arkivyskupas J.Skvireckas, vysk. P.Būčys, vysk.V.Padolskis ir kardinolas J. Pizzardo.

Kolegijai vadovauti sumaniai ir pasišventusiai talkininkavo vicerektoriai prelatai: dr.Z. Ignatavičius, dr. J.Avižа, dr. P.Jatulis. Dvasios vadai buvo: prel.dr.V. Balčiūnas ir prel.dr. S.Žilys. Prefektavo kunigai: dr.M. Čyvas, V.Bitinas, J.Jankauskas ir V. Dielininkaitis. Ūkvedžiai buvo kunigai: dr.S.Valiušaitis, P.Gedvila ir mons. A.Janušas. Vilą bei ūkį tvarkė kun.V.Bitinasir mons K.Dobrovolskis. Įstaigai daug padeda šv.Kotrynos seserys

Tarp didžiųjų kolegijos geradarių yra: mons. A.Briška, prel.L.Mendelis, prel.J. Paškus, prel.P.M.Juras,prel.J. Karalius, prel.Ignas Albavičius, prel.I. Kelmelis; kunigai: J.Jusevičius,J.Čepukaitis,S,Bartkus, P.Česna,taippat Mrs D. Herrman ir kiti.

Per 25 metus kolegija išmokslino 145 studentus.Iš jų 109 lietuviai ir 36 kitataučiai. Iš lietuvių 40 studentų buvo kunigai ir 69 klierikai, kurių 46 pasiekė kunigystę; 13 klierikų išstojo arba buvo atleisti.Dabar yra 9 klierikai.

Dauguma auklėtinių kunigų darbuojasi tarp lietuvių. Pašaukimų daugiausia buvo iš Australijos ir Kanados lietuvių, rašo prel dr.L.Tulaba ŠALTINIO nr.2 1970 m.p.53.

L K M Akademija Romoje

Kun.dr.Viktoras Gidžiūnas,OFM, laikrašty TĖVYNĖS SARGAS 1974 m.nr.1/33/ p.49 duoda žinių apie Lietuvių Katalikų Mokslo Akademiją išeivijoje. Iš jo straipsnio imame iš - rauka s.

Akademijos atgaivinimo mintį 1952 m. iškėlė S.Bačkis Tos minties skatinami iniciatoriai, vysk.V.Padolskiui vadovaujant, 1964 m.kovo 30 d. sudarė organizacinį komitetą, kuris akademijos veiklai pritaikė įstatus. Komitetas 1956 m.balandžio mėnesį korespondenciniu būdu pravedė LKMA valdybos rinkimus. Pirmininku buvo išrinktas vyskupas V.Padolskis, vicepirm. prof. Z. Ivinskis,nariai: prel.dr.L.Tulaba, kun.dr.V.Balčiūnas, kun.dr.J.Vaišnora, MIC,ir prof dr.A. Liuima,SJ.

L K M A tikslas yra telkti aukštojo mokslo lietuvius katalikus, ruošti naujų mokslo jėgų, platinti ir kelti mokslingumą ir krikščionišką kultūrą lietuvių tautoje. Tam tikslui siekti akademija a/ steigia bibliotekas,b/ rengia suvažiavimus, kursus ir paskaitas,c/ leidžia knygas, mokslo žurnalus ir kitokios rūšies leidinius,d/ kuria fondus,e/ sudaro ir skiria stipendijas,f/įgyja judamojo ir nejudomojo turto.

Akademijos nariai yra : garbės nariai, nariai mokslininkai ir nariai. Be to, akademija gali turėti narių korespondentų ir rėmėjų.

Savo tikslo siekdama,akademija sutelkė apie 200 lietuvių mokslininkų. Jai jau pavyko,vyskupui V.Padolskiui parėmus, Romoje įsigyti akademijai priklausančiam Istorijos Institutui patalpą, kur yra sutelkta vertinga biblioteka ir Vatikano bei kituose archyvuose surinkta lituanistinė medžiaga.

Amerikoje /Putnam,Conn./ prel.P.M.Juras LKMA perleido savo ALKOS muziejų, archyvą ir biblioteką.
Akademijos suvažiavimai įvyko: Romoje,1957 m.New York, ir penktasis Romoje 1967 m. Chicagoje šeštasis 1964 m septintasis Vokietijoje 1967 m.,aštuntas Toronte 1970 m. devintas Bostone 1973 m.

Jau yra išleisti akademijos pirmininko kun.prof.dr.A Liuimos,SJ,. suredaguoti Romos, Chicagos,New Yorko ir Vokietijos SUVAŽIAVIMŲ DARBAI, kuriuose telpa suvažiavimuose skaitytos paskaitos.

LKMAkademija daugeliui mokslininkų palengvino mokslo darbą, nes ji savo METRAŠČIU ir atskiruose leidiniuose atspausdino jų studijas. Kun.A.Liuima,SJ., suredagavo ir išleido penkis didžiulius LKMA metraščio tomus, kurie kartu sudaro 4,000 puslapių. Jis surado ir akademijos darbams išleisti mecenatus.

Romoje atsirado būrelis mokslo žmonių, kurie padeda pirmininkui naštą kelti. Tai kun.lic.R.Krasauskas,kan.lic Dielininkaitis,kun.dr.J.Vaišnora,MIC,kun.dr.P.Rabikauskas SJ.,prel.dr.P.Jatulis, prel dr.V.Bičiūnas, prel.dr,L. Tulaba. Jų tarpe buvo ir a,a.prof Z. Ivinskis.

Tarp žinomų mecenatų yra: prel.P.JurasųPE. prel.J.A. Karalius, dr.J.Kazickas.dr.Songaila, prel.L.Mendelis, kun. V. Puidokas.a.a. prel.Valančiūnas ir a.a.kun. J. Vembrė.

Prie LKMA Romoje veikia istorijos mokslų sekcija, Jai vadovauja-vadovavo prof. Z.Ivinskis, o vėliau kun.p prof,dr,P.Rabikauskas,SJ. Sekcija išleido Lietuvos istorinių šaltinių rinkinį ir paruošė spaudai net kelis tomus.Laukia mecenatų.

LKMA Židiniai yra įsikūrę: Chicago 1956m,NewYorke 1962 Naujojoj Anglijoje 1963, Detroite,Daytone, Montrealyje, Toronte ir kitur.

1972 m, bal. 30 d, New Yorko židinys surengė LKMA Akademijos 50 metų veiklos sukaktį.

V a s a r i o 16 G i m n a z i j a

Vokietijoje pasilikusieji lietuviai turi Vasario 16 gimnaziją. Tai 9 klasių aukštesnioji mokykla su dėstoma lietuvių kalba. Gimnazija turėtų išugdyti samoningus lietuvius ir lietuvaites, parengti juos aukštosioms studijoms universitetuose ar specialiose mokyklose, sustiprinant juose krikščionišką dorovę, stiprią valią bei gražų

elgesį ir žiūrėti, kad fiziškai būtų sveiki.

Gimnazijos pradžia siekia 1950 metus kai Diepholmo Lietuvių Bendruomenė Šiaurės Vokietijoje rudenį ją įkūrė. Lietuviams išvykstant į užsienius, visos IRO globojamos ir stovyklose veikusios lietuvių mokyklos Vokietijoje užsidarė. Buvo norėta išlaikyti bent vieną Vakarų Europoje lietuvių mokyklą. Porą metų buvo ieškota lietuvių gimnazijai sveikesnės ir geresnės vietos negu Diepholmo barakai. Kun.A,Bernatonio,OFM,Cap.,patarimu,1953 m. balndžio mėn. Lietuvių Bendruomenės valdyba, vadovaujama inž. Pr.Zundės, nupirko gimnazijai medžioklinę pilį/Schloss Renhof/ prie Huettenfeldo, iš viso su parku 42,577 2 mt ir su kambarių grindų plotu 2121 kv.m.

Skubiai pertvarkius pilies patalpas ir moksleivių bendrabūtį, pristačius medinius barakus klasėms, valgyklai ir virtuvei, gimnazija iš Diepholmo buvo perkelta į Huettenfeldą 1954 m. sausio 3 d. Nuosavybei įgyti ir pagerinimus padaryti atsiėjo 350,104 D M.Daugiausia jos buvo gaunamos aukomis, iš viso 317,346 DM Daugiausia aukojo Šveicarijos lietuviai 139,346 DM. Juos sekė Amerikos lietuviai 112,471 DM. Kanados lietuviai davė 23,817 DM

Per šešetą metų susidėvėjo seni mediniai klasių barakai. 1960 m. buvo nutarta pastatyti naujas mūrines patalpas klasėms. mokymo kabinetams, vituvei ir valgyklai. Tik po dviejų metų buvo pradėta statyba 1962 m XII mėn. ir baigta ~~1965~~ 1965m.IV.4d. Tam reikalui buvo gauta aukų 174,419 DM ir pusę milijono DM paskolino Vokietijos valdžia be nuošimčių.

Bet gimnazijos išlaikymas visą laiką buvo sunkus. Pradžioj pagrindą sudarė išsilaikyti keturios etatinės algos, skiriamos vokiečių valdžios keturioms pradinėms klasėms. Bet ir tada svarbiausią pajamų šaltinį sudarė užjūrio lietuvių aukos. Jas sudėdavo gimnazijai remti būreliai po 20 žmonių, kurie kas mėnuo aukodavo gimnazijai $1.oo dol. Tarp 1951 ir 1953 m. vieno moksleivio mėnesinis mokymas ir išlaikymas atsieidavo apie $20 dol.

Persikėlus į Huettenfeldą 1954 m., gimnazijai pagrindinės pajamos ateidavo iš būrelių aukų. 1956 m. jų veikė apie 180 ir per metus suaukodavo apie 180,000 DM.

Atsitiktinų aukų iš pavienių asmenų ir organizacijų galėjo būti iki 50,000 DM.Bendrojo Amerikos Lietuvių Fondo pašalpa maistu svyravo tarp 17 ir 20,000 DM.

Gimnazijai remti būreliai mažėjo.Chicagoje jų buvo daugiausiai - 40-45 ir per eilę metų aukas surinkdavo ir pasiųsdavo kun.B.Sugintas. Bet jis mirė. Ir Balfui savo šalpą siaurinant, gimnaziją tiesioginiai pradėjo remti nuo 1960 metų Federalinės Vokietijos Respublikos valdžia. Pabėgėlių ministerija Bonoj metams 1963/64 skyrė 73,000 DM. ir ~~KKKKKKKK~~ Viurtembergo-Badeno vidaus reikalų ministerija 70,000 DM. ir 10,000 DM. pataisymams. Mokytojai apmokami už darbą menkai. Pagrindinis atlyginimas mėnesiui buvo 400-450 DM.,bet jų algos sudaro stambiausią išlaidų poziciją. 1963 m.-97,000 DM. o kartu su kitais tarnautojais ir jų socialinį draudimą -163,000 DM.Moksleivių maistas -83,000 DM.; kuras -LO,800 DM.

PASAULIO LIETUVIS 1975 m.nr.10,psl 205 parašė:

-Gimnazijoje mokslas yra aukštai pastatytas,o gabūs mokiniai visada gali pakliūti ten, kur tik nori. Ypač tie, kurie nori studijuoti humanitarinius ar panašius mokslus. Be to, iš anglosaksų ar lotynų kraštų atvykę, moksleiviai turės progos gerai išmokti ne tik lietuvių, bet ir vokiečių kalbą. O kas nori tapti gydytoju,tegul žino, kad Vokietijoje į medicinos mokslus pakliūti yra

žymiai lengviau, negu Amerikoje ar Kanadoje. Šiaip ar taip galvojant, Vasario 16 gimnazija lankyti apsimoka.-

Gimnazijos mokytojai daug kur Vokietijoje veikia lietuvių tarpe. Pirmieji mokytojai Diepholme yra buvę: S. Antanaitis,T,Gailius,Gasnerienė,Gešventas, kun.P.Girčius, Jurkaitis, kun.V. Kaleckis,Kyzelbachas,T.Knopfnileraitė, A.Krivickas.H.Motgabienė,K.Motgabis,Petkūnas, Petkevičius kun. A. Paškevičius, E.Seika,J.Sakalauskas.

Nemaža jų dalis persikėlė į Huettenfeldą. Nuo 1964/65 metų S.Antanaitis, kun.J.Dėdinas,T.Gailius,J.Grinius,A. Krivickas,V.Lenertas,H.Motgabienė, K.Motgabis,St.Povilavičius, kun.J.Riaubūnas,Pr.Skerys, E.Tamošaitienė ir 4 vokiečiai. Be to, mokytojais yra buvę:K.J.Čeginskas, J.Deveikė,A.Grinienė,S.Laukaitienė,V.Natkevičius, kun.J. Navickas,J.Petraitis,A.Rukša,A.Venclauskas, J.Valuckas. Direktoriais buvo:Pr.Čileika Palaitis,A.Giedraitis /1952-54/, V.Litorskis /1954-57/, A.Rukša/1957/,T.Gailius/1947-48/,J.Grinius /1953-60/, kun.L.Gronis /1960.62/, kun.B. Liubinas nuo 1962 X.15-1966 m.,kun. dr.P.Bačinskas nuo 1966-67 ir nuo 1967,V, Natkevičius.

1968 m. sudaryta speciali komisija gimnazijai valdyti Kai Vasario 16 gimnazija 1954 m. persikėlė iš Diepholmo į Huettenfeldą, ji turėjo 180 moksleivių;r beveik lygiomis berniukų ir mergaičių, bet lietuviams išvykstant į užsienius, mokinių skaičius sumažėjo:1956/1957 jų buvo 120, o 1964 - 96, o PASALIO LIETUVIS 1975 m.nr.10/75 p.205 kalba apie 70 mokinių gimnazijoje.

Taikantis prie Vokietijos vyriausybės mokyklų tipų ir norint gauti Vokietijos vyriausybės finansinės paramos, tai kitų kraštų lietuviai ėmė tąja gimnazija mažiau domėtis. Sumažėjo aukos. O gimnaziją lanko nepasiturinčių lietuvių vaikai. Jie norėtų galimai greičiau baigti 4 ar 6 gimnazijos klases ir imtis kurio nors pelningesnio darbo, vieton siekti brandos liudijimo. Jį gauti nėra lengva. Nuo 1956 m. veikia Vokiečių Vyr,Švietimo įstaigos/Oberschulamt/ komisija. Keletą metų brandos egzaminams būdavo duodamos kai kurios lengvatos, pav. lotynų kalbos egzaminams laikyti lietuvių kalba, bet nuo 1963 m.abiturientai laiko egzaminus kartu su vokiečių gimn.Weinhelme. L Lietuviai egzaminatoriai dalyvauja vien žodiniuose egzaminuose. Baigiamieji egzaminai verčia gimnazijos mokslą išeiti dviem kalbomis. Vidutinių gabumų moksleiviams tai sunku, nes apie pusė vaikų /1956 m. apie vienas trečdalis/ atėjo iš mišrių šeimų, lietuviškai nemokėdami. Gimnazijoje jie išmoksta lietuvių kalbos ir po kelerių metų pasidaro sąmoningi lietuviai.

Tremtinių šokių mokė A.Grinienė 1954,45 m.,L.Skelvaitienė 1955-57, El.Tamošaitienė nuo 1961-63.

D i p l o m a t o k a l b a

Kaip Ministeris Br.K.Balutis vertino kunigo darbą, matyt iš jo kalbos, pasakytos 1962 m. kovo 31 d. Londone.

Gerbiamas p. Pirmininke,
Gerbiamos ir Gerbiamieji,

Aš pobūvis, kuomet susirenkame išleisti tolimon kelionėn ilgametį kleboną ir jo buvusį padėjėją, primena man, labai ryškiai primena, kad gyvenant dažnai būna kaip toj loterijoje: kai vieni pralošia, tai kiti išlošia, Nes nėra išlošimų be pralošimų: kad kas išloštų,tai kiti turi pralošti.

Šiandien,atrodo,pralošėm mes.Išlošė australiečiai.Ir šiandien čia susirinkome,kad 'padejuotume',jog pralošėme, drūčiai pralošėme.

Buvo laikas,kad ir mes buvome išlošę. Bet to nežinojome. Būna gi gyvenime tokių keistų atsitikimų,kad žmogus nežinai,kad likimas ir pakiša tau,kaip toj loterijoj, laimės bilietą. Bet pradedi tai pilnai suprasti tik tuomet,kai tos laimės jau nustoji.

Adomas Mickevičius,didžiausias lenkų poetas /žinoma, lietuvių kilmės,nes kada gi lenkai apsiėjo be lietuvių/, taigi tasai Adomas Mickevičius,rašydamas savo didžiausį veikalą, taip jį pradeda: "Lietuva,Tėvyne mano"- rašė jis lygiai,tartum Lietuvos Himną būtų giedojęs."Lietuva, Tėvyne mano!Tu esi kaip sveikata. Ir kaip esi brangi,tas tiktai supras, kas Tavęs neteko". Jis tai rašė,kai pats jau buvo išeivis - mūsų laikų 'dypukas'.

Taigi yra dalykų,kurių vertę ir brangumą galime geriausiai suprasti,tik jų nustoję.

Sveikata,jaunystė,Tėvynė,o prie to galime pridėti ir prietelius,- vis tai tokie dalykai, kurių daug nevertiname,kol juos turime. Susigriebiame,tik kai jų jau nustojome. Ar ne tą patį galėtume pritaikinti ir šio vakaro mūsų Garbės Svečiam, kuriuos susirinkome atsisveikinti jų išleistuvėse? Kalbu apie mūsų ne tik didžiai gerbiamus, bet ir drūčiai mylimus - ilgametį mūsų kleboną kun. Kazlauską Antaną ir jo buvusį darbštų padėjėją kun.Dauknį Praną. Gal ne visi buvome pilnai juos įvertinę, kai juos turėjome. Dabar juodu jau pakėlę sparnus lėkti į tolimą Australiją. Vadinasi, jų nustojame. Ir turbūt nebus didelė paslaptis, jei pasakysiu, kad šiandien mums gaila jų nustoti.

Dabar jiems jau išvykstant,mes staiga susigriebėm,kad mūsų turėta ne tik geri ir gerbiami dvasios vadai, bet ir šiaip jau, pasakyčiau,šaunūs vyrai: nepuikaudami jiedu mėgdavo prieteliškai su mumis pasikalbėti, draugiškai pasižmonėti. Tikrai, jiedu buvo draugiški, kaip broliai, rūpestingi, kaip tėveliai.

Teisybę pasakius, nebe to, kad ir pirmiau mes nebūtume jau visai apie tai nusimanę. Bet kai šiandien reikia skirtis tai tik dabar mes p i l n a i suprantame ir jaučiame, kaip jiedu mums londoniečiams buvo artimi, yra brangūs ir bus ilgai atmenami.

Ne mano dalykas čia pasakoti, ką ir kiek jiedu čia parapijoj ir kolonijoj padarė. Tai būtų per ilga istorija, kurią ir be manęs jūs gerai žinote. Šia proga aš norėčiau atkreipti malonų Jūsų dėmesį tik į vieną, mano manymu, didžiai svarbų ir ne taip jau dažnai pasitaikantį nuopelną, kuriuo jiedu, būdami tarp mūsų, ypatingai pasižymėjo ir už kurį, aš tikiu, jiedu bus ilgai, pagarbiai ir su dėkingumu daugelio lietuvių minimi. Kas tai būtų? Trumpai pasakius, juodu buvo pas mus geri ir pavyzdingi i š e i v i j o s kunigai. Tėmykit, ne taip sau kunigai, bet IŠEIVIJOS kunigai.

Mūsų visų išeivių, gyvenančių ne savam krašte likimas kai kuriais atžvilgiais nėra lengvas. Bet kunigo i š e i v i j o j e rolė daug sunkesnė ir atsakomybė daug didesnė. Mat, išeivijoj kunigas yra atsakingas ir prieš Dievą bažnyčioj ir prieš Tautą - šalia jos.

Išeivijoj jo pareigos liečia ne vien bažnyčią ir tikybą, bet ir daug daugiau.Tikyba, žinoma, yra svarbus, labai svarbus ir pirmaeilis dalykas. Bet lietuvis išeivis gali tais tikybos reikalais iš bėdos apsirūpinti kiekvienoj, kad ir nelietuviškoj bažnyčioj. Dievas visur vienas.

Tik vienu atžvilgiu jis ten negali gauti pasitenkinimo. Jis negali ten patenkinti savo reikalų, surištų su lietuvybe, su savo Tėvyne, su lietuvių tauta, su lietuvišku gyvenimu. To jis svetimose bažnyčiose neras. Tą jis gali rasti tik savo lietuvių bažnyčioje, lietuvių parapijoj ir lietuvių kolonijoj. Iš čia kunigo - išeivio rolė be galo svarbi. Nes jis ne tik bažnyčioj mokytojas, bet ir už bažnyčios žymus lietuvių vadas tautiniuose jų reikaluose. Ir nereikia manyti, kad šie lietuviški, tautiniai reikalai nėra jam taip svarbūs. Jie yra didžiai svarbūs ne tik tautai, bet lygiai svarbūs taip pat pačiai Bažnyčiai bei tikybai.

Visi žinome, kad niekas taip lengvai iš kelio neišeina, niekas taip greit niekais nenueina, kaip žmogus iš savųjų išsiskyręs. Niekas taip greit sunkeliais nepaklysta,niekas taip greit savo parapijai, savo kolojijai ir savo tautai nežūsta, kaip tas, kuris iš savo tautos išsiskiria, iš savo tautinio kailio išsineria.Toksai dažniausiai yra žuvęs ir savo tautai ir savo bažnyčiai.Jis, nelyginant,tampa kaip tas ožys iš savo bandos išsiskyręs Ir naudos iš jo nėra niekam, kaip sakoma:"Nei Dievuliui žvakė,nei velniui kačerga"... O mano krašte Dzūkijoje, tai dar ir mandriau apie tokius atsimetėlius pasakydavo: "Et, sako,iš tokio tai tiek naudos, kiek iš to ožio: nei pieno, nei vilnos - vien tik smarvė".

Geras kunigas išeivijoj dažnai nuo tokių nelaimių mūsų išeiviją apsaugoja, išmintingai padėdamas išeiviams apsirūpinti ne vien tik tikybiniais, bet ir tatiniais rekalais.

Daug yra būdų, kaip galima tame mūsų išeiviams padėti. Vieni tų bidų yra geri, kiti geresni. Kaip ligoj: vieni vaistai geri, kiti geresni. Bet pats geriausias vaistas įvairioms išeivijos ligoms pagydyti yra vienas:neleisti jiems išsiskirstyti, pakrikti, kaip toms Grigo bitėms, bet pagelbėti jiems, kiek tik galint, v i e n y b ė j e išsilaikyti, dėti visas pastangas, kad būtų VIENYBĖ lietuvių kolonijoj, v i e n y b ė visoje mūsų krašto išeivijoje.

Kur yra vienybė ten yra gražus sugyvenimas, graži taika. O kur yra taika - viskas galima padaryti, ir viskas eina,kaip iš pypkės. Kur tos vienybės nėra, kur nėra sugyvenimo /ar tai būtų parapija, ar kolonija, ar valstybė/ -žiūrėk, tuoj kyla vaidai, barniai ir peštynės...Ir tuomet jau viskas sunku, ir mažiausius darbus sunku padaryt, nes viskas, kaip sakoma, eina velniop.

Tas yra taip aišku, kaip diena. Todėl ir sakoma:"Geriau šiandien taika, negu auksinis barnis". Todėl aš ir sakau. Yra daugelis dalykų, už kuriuos mes,londoniečiai, galime būti ir esame mūsų šio vakaro gerbiamiems svečiams ;kun.A,Kazlauskui ir kun.Pr.Daukniui dėkingi. Bet mano kukliu nusimanymu,-O aš žiūriu iš platesnio,valstybinio ir tautinio ir tautiniai-lietuviško taško, už vis labiausiai mes esame dėkingi- už palaikymą ir didžiai išmintingą ugdymą mūsų lietuviškoj kolonijoj gražaus sugyvenimo, taikos ir šaunios lietuviškos vienybės.

Užtat ilgai ir dėkingai mes jus minėsime kaip kunigus, kaip savo dvasios vadus ir kaip savo prietelius.
O dabar, kai Jūs jau pakėlę sparnus skristi į tolimą šalelę - į Australiją, yra laikas mums atsisveikinti. Ir atsisveikinant, mes norime visu nuoširdumu palinkėti Jums:

Pirmiausiai - malonios kelionės ir laimingai pasiekti tolimą Australiją.

Toliau,- mes prašytume, ten nuvykus, širdingai pasveikinti Lietuvius australiečius nuo mūsų visų ir nuo Britanijos lietuvių, nuo Londono kolonijos ir nuo manęs asmeniškai /nes prieš karą jie buvo mano, taip sakant, politinėj parapijoj/.

Taigi prašome juos pasveikinti ir pasakyti jiems: kad mums smagu, išgirdus, kad jiems gerai sekasi ir liūdime, kai kartais ir pas juos dangus apsiniaukia visokiomis jų bėdomis, nesusipratimais ir, kaip girdime, net barniais. Pasakykite jiems: Šeniausia lietuvių išeivija -Škotijos ir Anglijos lietuvių išeivija - siunčia j e u n i a u s i a i lietuvių išeivijai - Australijos lietuvių išeivijai - pačius gražiausius sveikinimus ir pačius geriausius linkėjimus. O drauge su tuo ir porą geriausių ekspertų - pagelbėti jiems jų bėdose ir, laimingai likvidavus nesantaiką, ant geros taikos kelio išeiti.

Ir pagaliau, mes jums, mūsų Tėveliai ir Prieteliai, nuoširdžiausiai linkime geriausio pasisekimo toj naujoj kengūrų šalyje.

Prisiminkite kaikada mus londoniečius, nepamirškite mūsų, kaip ir mes nepamiršime Jūsų buvimo tarp mūsų. Taigi, laimingos kelionės ir dar laimingesnės ateities!

Bronius Kazimieras Balutis,
1962 m. kovo 31 d.

A u s t r a l i j o s l i e t u v i a i

Medicinos daktaras Antanas V.Stepanas, kurs pats buvo Australijoje, pabuvęs Anglijoje beveik pusę metų, pateikė raštu pranešimą apie Australijos lietuvius katalikus. Iš jo rašto, tilpusio ŠALTINYJE 1974 m.nr.5,p.166, duodame ištraukas.

-Iš istoriško taško, lietuvių gyvenimas Australijoje prasidėjo po karo, kai 1947 m.1948 m. australų valdžia atidarė karo pabėgėliams krašto duris ir ištiesė raudoną kilimą....

Nuo 1948 m. iki 1951 m. Australijoje apsigyveno 7,500 - 8,000 lietuvių tremtinių. Daugiausia jų sugužėjo į didesniuosius miestus, pasiskirstydami maž daug taip: Sydnejuje 2,500, Melbourne - buourne - 2,500, Adelaidėje - 1,500, Geelonge - 400 ir sie 1,000 sukūrė mažesnes kolonijas: Brisbanėj, Newcastle, Canberroj Hobarte ir Perthe

Tenka įsidėmėti, kad lietuviams, kaip ir kitų tautybių tremtiniams, Australija buvo tikrai nepažįstamas, neištirtas kraštas. Mat, labai mažai buvo ten prieškarinės imigracijos iš mūsiškių. Todėl atvykėliai nebuvo šiltai priimti į jau nuo seniau užkurtus tautinės veiklos židiniuose, kaip tai buvo Pietų Amerikoje, Anglijoje, o ypač JAV. Jie rado tik negailestingai kepinančią Australijos saulę ir australus piliečius, kurie mums buvo lygiai svetimi, kaip mes jiems: vieni į kitus žvelgė su abejingu įtarimu. Dabar jau apsipratom, ir lengvabūdiški australai moka net ištarti "Lithuanians". Jie suprato, kad mes skiriamės nuo "Ukrainiens". Suvokė, jog yra trys Baltijos valstybės ir nebesuverčia visus į vieną kategoriją...

Taigi, naujai atvykusiems lietuviams pirmieji žingsniai Australijoje buvo sunkūs. Gal kaip tik dėl to, jausdami vieningo susibūrimo jėgą, sparčiai pradėjo steigti ir organizuoti Lietuvių Bendruomenes naujose kolonijose. Bematant didesniuose miestuose įsikūrė lietuvių veiklos centrai, gyvastingi savo nariais ir stiprūs savo pastatais /dažniausiai atremontuotos salės/. Jos gavo LIETUVIŲ NAMŲ vardą. Greit Australijos Bendruomenės, jų valdybos įvairiose vietovėse prižiūrėjo naujai atvykusius, kaip naujus australus, jų brendimo laikotarpiu: Sydnėjuj, Melbourne ir Adelaidoje įsikūrė turtingieji. Jų LIETUVIŲ NAMAI gražiai įrengti, o Camberos nedidelė lietuvių kolonija rodydama pagirtiną ekonominį sugebėjimą, įkūrė sau labai šaunų Lietuvių klubą.

Kai kurios lietuvių kolonijos laimingai gavo lietuvius kunigus, ir aplink juos pradėjo vystytis lietuviškai katalikų veikimas. Taip Sydnejuj pradėjo ilgą ,pasišventųsį darbą kun.P.Butkus, Melbourne kun.P.Vaseris ir Geelonge kun.P. Bačinskas. Tuo tarpu Adelaidėje, uoste ir traukinių stotyje, daugumą pirmuosius žingsnius žengiančių lietuvių sutiko kun P.Jatulio nuoširdžiai šiltas šypsnys, pasitikėjimą perduodantis rankos spustelėjimas ir entuziatiškas pasveikinimas.

Australijos vyskupai parodė palankumo karo nuskriaustiesiems broliams Kristuje ir noriai pavedė vieną ar kitą bažnyčią, dažniausiai miesto centre, jiem pasinaudot, kur galėtų puoselėti katalikišką gyvenimą. Dažnai laisvė buvo ribota, nes reikėjo dalintis bažnyčias su kitomis tautomis. Lietuviams katalikams tai nebuvo svarbu:ėmėme entuziastiškai, kas mums buvo skirta ir pilnai panaudojom.

Bažnyčiose skambėjo choreliai ir net choras, buvo iškilmingai atliekamos lietuviškos bažnytinės apeigos:Kalėdų, Velykų ir kitų švenčių metu. Dalyvių skaičius padvigubėjo.Per šventes organizacijos garbingai stovėjo su gražiom vėliavomis.Vaikus krikštijo, poros tuokėsi,dažnai lietuviškos, rečiau mišrios. Paaugliai priėmė Pirmąją Komuniją ir rečiau Sutvirtinimo sakramentą.

Vis bažnyčiose girdėjosi lietuviškas žodis: iš pradžių tik per pridedamas pamaldas ir pamokslus, o pastaruoju metu visa Mišių liturgija buvo laikoma gimtąja kalba. Tuo tarpu bažnyčių salėse po Mišių skambėjo pietų lėkštės, būrėsi posėdžiai, aidėjo įvairios repeticijos. Kaziuko mugės ir loterijos viliojo parapijiečius. Kai kuriose vietose net pradėjo veikti barai,-kūno atsigaivinimui po dvasinio atsinaujinimo.

Šeštadieniais bažnyčių salėse rinkosi vaikai į savaitinės - savaitgalinės mokyklos klases ar tautinių šokių pamokas. O šaštadienių ar sekmadienių vakarais vyko tai minėjimai, tai literatūros vakaras, vaidinimai, koncertas, ar talentų vakaras. Net 'ŠIUPINYS', balius ar jaunimo linksmavakaris užėmė parapiejiečius ir rėmėjus.

Panaši kultūrinė ir pramoginė veikla dažnai lygiagrečiai vystėsi ir LIETUVIŲ NAMUOSE. Neišvengiamai tarp parapijiečių ir bendruomeninkų kilo tam tikras trynimasis ir nemažai už daugelio apikaklių nutekėjo karšto prakaito. Ačiū Dievui, dabar padėtis aiškesnė, ribos nustatytos, ir lietuvių veikla didesnėse kolonijose pasižymi gan pastoviu ir patikimu sugyvenimu.

D r a u g i j o s ir s a m b ū r i a i

Susikūrus konkrečiom parapijom /tą žodį naudoju plačia prasme, nes Australijos vyskupai davė pilnas parapijines teises tik Adelaidės lietuviams/, savaime aišku, aplink susibūrė katalikiškos organizacijos: ateitininkai sendraugiai, moksleiviai jaunučiai ir vyresnieji, studentai ateitininkai niekada sekmingai Australijoje neįsikūrė. Trūko susidomėjimo ir užsidegimo.Šis reiškinys parodo didelį skirtumą tarp dabarties ir 'patogios' tremties, ir anų laikų 'vargingos' tremties, kuri prieš maždaug 60 metų privedė prie ateitininkijos įsisteigimo kaip tik studentų tarpe.

Šalia ateitininkų, praktiškų sumetimų diktuojamos, išsivystė naujos parapijinės organizacijos:1/ Parapijos Taryba administraciniams bei ūkio reikalams tvarkyti,2/Lietuvių Katalikių Moterų draugijos - atlikti kaip tik tuos

darbus, kuriuos tik moterų ranka ir gabumai sėkmingai pajėgia: parūpinti pietus po Mišių ir kavutę su spurgom koncertų pertraukų metu, aplankyti ligonius, paruošti liaudies ar dailiojo meno parodas ir kitus kuklaus lygio bet žymios vertės lietuviškus parengimus. 3/ Savaitgalinės mokyklos ir kartais lituanistiniai kursai. Čia švietimo darbas buvo duplikuojamas Lietuvių Namuose, Galima teigti, kad šitoks ribotų jėgų atskiedimas neišėjo į naudą.

Virš visko, lietuvių katalikų veikimo koordinavimu Australijoje įsisteigė Australijos Lietuvių Katalikų Federacija. Ši organizacija nustato savo veiklos tikslus ir metodus laike suvažiavimų. Jie vyksta kas dveji metai rotacine tvarka tarp Sydnejaus, Melbourno ir Adelaidės. Federacija pasisako visuomenei per Melbourne leidžiamą laikraštį TĖVIŠKĖS AIDAI. Redakcinė kryptis yra pasaulėžiūrinė...

S i e l o v a d o s v a i r u o t o j a i

Dabartiniu metu /1974/ esame laimingi, turėdami daugiau kunigų Sydnejuje prie P.Butkaus prisidėjo kun.P.Martūzas, Melbourne lieka kun.P.Vaseris. Kun.P.Jatulis persikėlė Romon, kur eina šv.Kazimiero kolegijos vicerektoriaus pareigas ir tyrinėja Lietuvos istoriją. Jo vietą Adelaidėje užėmė kun. J.Kungys,kuris,deja, po sunkios ligos jaunas mirė 1961 m. Tada Adelaidėn atvyko marijonai:kun. A, Kazlauskas ir kun.Pr. Dauknys.

Kun.Pr.Dauknys pasitraukė į Geelongą. 1969 m. Adelaidėn atvyko kun.Albinas Spurgis talkininkauti kun.A.Kazlauskui, o dabar jis yra klebonas. Kun. P.Bačinskas,palikęs Geelongą, pakeliavęs po pasaulį ir kurį laiką vadovavęs Vasario 16 gimnazijai, dabar apsigyveno Brisbanėj Newcastle lietuviams ir latviams patarnauja žemaičių kilmės kun. Gaidelis. Perthe australų parapijoj dirbo kun. L. Kemešis, dabar darbuojasi kun.J.Petrauskas, kuris aptarnauja ir vietos lietuvius.

Australijos seminarijoje baigusių turime du lietuvius kunigus, vieną Melbourne, o kitą Adelaidėje. Abudu pilnai užsiėmę australų parapijose ir,deja, aktyviai prie lietuvių neprisijungia. Neseniai Romoje iš Australijos lietuvių buvo įšventinti du kunigai:A,Savickis ir Volotka. Abudu grįžta pas lietuvius į Australiją.

A d e l a i d ė s l i e t u v i a i

Adelaidės lietuviai gali pasididžiuoti dviem kunigais. Turi ir kitų privilegijų.Jos prasidėjo 1959 m. laimingai nuperkant seną,apleistą, medžiais ir žolynais apaugusią dviejų aukštų mūrinę mokyklą, Per metus tas senas laužas pasakiškai pasikeitė į puikų Adelaidės Lietuvių katalikų centrą. Jame randasi salė, svetainė, virtuvė ir daug kambarių, skirtų savaitgalio lietuviškai mokyklai,jos klasėms ir įvairių organizacijų veiklai. Vienas jų yra padovanotas Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjungai, kurios steigime Adelaidėje ir man /šių žinių rašytojui/ teko dalyvauti.

Svarbiausia patalpa, tai Adelaidės Lietuvių Katalikų Centras su šv. Kazimiero koplyčia. Ši koplyčia yra grynai lietuvių nuosavybė, vienintėlė Australijoje,ir dėl jos Adelaidės lietuvių parapija gavo iš Australijos vyskupų pilnas parapijos teises.

Laikui bėgant, prie Adelaidės LK Centro pristatyta didelė 400 vietų salė, bendrabutis /kunigams ir svečiams/

bei įrengtas didelis, gražus, prižiūrimas, medžių apsuptas, gėlių daržas ir pieva, kurioje stovi stilizuotas lietuviškas kryžius, trys vėliavų stulpai, tautinis paminklas su slaptai atvežta iš Lietuvos žeme ir šventovėlė Liurdo Marijos apsireiškimams paminėti. Koplyčia yra išpuošta gražiais lietuviškų motyvų vitražais.

Adelaidėje L.K.Centras iškilmingai simbolizuoja Australijos lietuvių katalikų veiklos viršūnę. Juo didžiuojasi ne tik adelaidiečiai, bet ir visi Australijos lietuviai katalikai, ir gėrisi svečiai svetimtaučiai bei lietuviai iš kitų kraštų.

Šalia minėtos bažnytinės veiklos turiu paminėti, kad kas metai apsiima tai vienas, tai kitas Australijos lietuvis kunigas pravesti trijų dienų rekolekcijas. Žymesnieji svečiai rekolekcijoms vesti būdavo pakviečiami. Tokiais vedėjais buvo vyskupas: Pr. Brazys, A.L.Deksnys, prel. dr L. Tulaba, kun. J.Borevičius SJ., Kun. V.Rimšelis, MIC., ir kiti.

Keletą kartų metuose adelaidiškiai nuvyksta į kalnus gegužinėms. Jaukiam slėny net ir vasarą jaukiau. Taip pat vasarą per daugelį metų ateitininkai ruošdavo jaunimo stovyklas. Pradėjome su palapinėmis pajūryje 1953 m., kur iki vėlybo vakaro ant smėlio trepsėdavome: 'Noriu miego' ar suktinį. Vėliau išsinuomodavome National Fitness Council patalpas tai pajūriuose, tai kalnuose. Kartais jaunimas susiburdavo iš kelių miestų. Deja, paskutiniais keliais metais stovyklos menkėja. Ir vadovų ir stovyklautojų skaičius mažėja.

N e r a m i a t e i t i s

Tikrovė, jog 'skaičius mažėja' deja, nurodo ateitį, į kurią su nerimu žvelgiu. Vadovų, organizatorių, pasišventusių idealistų vis mažiau ir mažiau išeivijos mažesnėse kolonijose. Netik katalikų, bet bendrai lietuvių tarpe. Atrodo, kad Australijos lietuviai yra linkę į konservatizmą ir atsiliko nuo tremties gyvenimo greičio, Jie nepajėgia pritraukti į bažnyčią jaunimo, užaugusio dviejų kultūrų įtampoje.

Bet tai universali problema, platus sociologinio mąsto. Tos pačios bėdos visas lietuvių kolonijas kankina, rašo ŠALTINYJE 1974 m.nr,5 ir 6, psl168-201 ir toliau,

Dr.A.V. Stepanas.

ANGLIJOS LIETUVIŲ KATALIKŲ BENDRIJA

Londono Parapijos Komitetas pirmiau veikė, negu buvo gautas lietuvis kunigas sielovadai, t.y. prieš 1900 m. Komiteto dėka, kuris naujais laikais pasivadino Taryba, padaryta daug gero parapijai. Jis buvo žmonių renkamas kas metai ir padėdavo klebonui bei kolonijai veikti.

Po antro pasaulinio karo, atsiradus naujoms lietuvių kolonijoms ir joms gavus laikinus ar pastovius lietuvius kunigus, 1948 m. suvažiavo į Bradfordą dešimties apylinkių komitetų atstovai tartis. Gimė ALK Bendrijos pradžia. Į ją įsijungė ir Londonas, ir Manchesteris ir visa Šiaurinė Anglija, Visų buvo sudaryta viena centrinė valdyba, renkama kas treji metai.

ALK Bendrija gyvai parėmė Maldos Žygį už Lietuvą. Vyko ypatingos ar eilinės pamaldos. Buvo priimti kolonijose lietuviai vyskupai. Padaryti kontaktai su vietiniais vyskupais, su civilinėmis viršūnėmis ir su spauda. Sudaryti lietuvių katalikų gausūs sąskrydžiai.
A L K Bendrijos Seimas buvo 1974 m. spalio 12-13 d. Nottinghame. Lietuvių židinyje.

Jo pradžioje buvo kun.J.Kuzmickio religinis žodis. Židinio koplyčioje K.Strakšienė ir St. Kasparas skaitė maldas už Lietuvą, rožinio paslaptis. Sugiedota A.Vaičiūno giesmė už Lietuvą ir Marija,Marija. Visi savo mintimis persikėlė į savo tėviškės, į tėvų kraštą.

Seimą pradėjo ALKB-jos pirm.J.Zokas. Susitelkimu pagerbti visi žuvusieji ir mirusieji nariai. Per 3 metus daug jų iškeliavo į amžinąją bendriją.

Seimui vadovauti pakviestas St.Kasparas, o sekretoriauti - A. Jaloveckas. Nutarimų komisijon įėjo trys kunigai ir trys pasauliečiai: kun.dr.J.Sakevičius,MIC, kun.J.Kuzmickis ir kun.Valentinas Kamaitis; pasauliečiai:P. Makūnas,A. Podvoiskis ir J.Zokas.. Atstovams ir svečiams parodytas ypatingas dėmesis.Viso buvo arti pusšimčio iš kiekvienos Bendrijos ir trys svečiai iš Australijos.

Seimą sveikino vyskupas dr.V.Brizgys, kurs yra tituliarinis pirmininkas, atsiųstu raštu:

Mano gerbiami,Brangūs Sesės ir Broliai,

Malonu nors mintimis būti kartu su jumis, nors iš tolo jus pasveikinti.

Giliai tikėkime, kad mums už Lietuvos ribų gyvenantiem lietuviams priklauso didelė misija gelbėti mūsų didvyrišką tautą ir kartu padėti visai žmonijai atsinaujinti pagal Kristaus Evangeliją. Savo misiją atliksime tiek gerai, kiek būsime savo tarpe vieningi, susipratę ir aktyvūs lietuviai katalikai.

Dievas jums tepadeda degti Dievo ir savo tautos meilės ugnimi ir sėkmingai įvykdyti tai, kas Dievo planuose mums skirta.

Visus Jus Dievas telaimina.

Nuoširdžiai su Jumis

Vyskupas Vincentas Brisgys.

Taip pat raštu sveikino Lietuvos Atstovas p.V.Balickas, Pasaulio LK Bendrijos vykdomasis pirm.K.Kleva.LKReliginės Šalpos Rėmėjų Vyriausias valdybos pirm,kun.K.Kuzminskas, S. Pučinskienė su dovanomis seimui, L.Nemeika su auka ALKB Fondui.G.Kaminskienė ir jaunimo atstovasP.Viržintas. Telefonu sveikino A. Kučinskienė;dėl motinos ligos negalėjo atvykti, evangelikų ryšininkai Bendrijoj E.M. Linkevičiaiir Škotijos lietuvių vardu K.J. Sasnauskai.

Žodžiu pasveikino dr.A.V.Stepanas, Austrelijos liet. ateitininkų ir Katalikų Federacijos vardu,V. Dargis, D.B.L.S. Tarybos ir kun.dr.St.Matulis,MIC Lietuvių sielovados ir Židinio bei ŠALTINIO vardu. Jubiliatas kun.K.A. Matulaitis,MIC. svekindamas, pateikė raštu svarbių minčių.

D a r b a s

priėmus pereito Seimo nutarimus,pirm.J.Zokas glaustai nušvietė ALKB trijų metų veiklą. Ten buvo vietinių Bendrijos Tarybų sudarymas, jų veikla,lietuvio vyskupo lankymasis ir talka,centro valdybos posėdžiai, 4 didesni sąskrydžiai: Wolverhamptone, Birminghame, Londone ir Manchesteryje, kur programose daugiausiai pasireišką vaikai ir jaunimas.

Su savo kūrinėais dalyvavo mūsų dailininkai. Buvo solistė B.Valterienė, 'AIDAS' ir kiti. Dar rūpintasi jaunimu,ligoniais, seneliais, atkreiptas dėmesis į lietuvišką spaudą, parodyti liet. filmai etc. Jau nekalbant,kiek Bendrijos nariai darbuojasi ir kituose sambūriuose.

Iždininkė J.Narbutienė trumpai priminė iždo stovį.

Pateikė gerą mintį, kad didesni metiniai sąskrydžiai reikia pradėti su Wolverhamptonu. Jie tęsiasi toliau ir ima prigyti kitose mūsų organizacijose.

Sekretorius irALKB Fondo valdybojas kun.St.Matulis,MIC kalbėjo apie savo darbą: kiek rašinėtasi, ypač rengiant sąsrydžius, ekskursijas, kiek dalyvauta savoje ir anglų spaudoje /ryšininkas kun.A.Geryba/, skleista literatūrinė spauda angluose,Jaunimo Žygio ankietos ir tautiniai klausimai. Čia jaunimas ir suaugę atsakymų iš Anglijos skaitlingumu užėmė po JAV pirmą vietą.

ALKB Fondas milijono dar nesukrovė,bet vis dėlto ūgterėjo. Ačiū rėmėjams. Juos norima minėti atskirai. C.Valdybos noru Fondo pinigai yra investuoti kun.Matulio ir J.Dubicko parašais. Bendrija neuždeda specialaus mokesčio nariams, bet iždas ir Fondas laikosi savanoriškomis aukomis ir jos nuolat priimamos. Išlaidų buvo maža, kadangi Centro Valdybos nariai bei vietinių tarybų nariai renginių ir veiklos išlaidas padengdavo patys.

Revizijos komisijos pirmininkas K.Bivainis pareiškė, kad viskas rasta tvarkoje.

P a s k a i t a

Sekė dr. A.Stepano įdomi ir dailiai perteikta kalba apie Australijos lietuvius, ypač katalikus. Jo kalboje galima rasti paskatų ne tik Anglijos, bet ir kitų kraštų lietuviams.

Apie Amerikos Lietuvių Tarybos surengtą Lietuvių Kongresą kalbėjo dalyvis kun.dr.J.Sakevičius,MIC. Vertingų naujų žinių iš Lietuvos davė kun.J.Kuzmickis ir.kun.St. Matulis,MIC. Įspūdžių pynę iš Seinų krašto atpasakojo Emilija ir Petras Viržintai

Kur turėtų būti nauja centro valdybų-nuomonės pasiskirstė. Tačiau didelė dauguma geografiniais sumetimais pasisakė už esamą centro valdybą, su teise iš naujo pasiskirstyti pareigomis ir kviesti daugiau narių valdybon. Tuo tarpu centro valdybą sudaro: J.Dubickas,kun.A.Geryba, P.Makūnas, kun,St.Matulis,MIC.,J.Narbutienė,J.Šukaitis ir J.Zokas. Revizijos komisiją: K.Bivainis,St.Kasparas ir P. Viržintas

P a v e d a m a C.V a l d y b a i

Išklausius sumanymų ir padarius peržvalgą, nutarta Centro Valdybai pavesti: kad ji sudarytų komisiją paskyrimui 1974 m.PLK Bendrijos visuomeninko $ 500 dol.premijai.Jos mecenatas yra kun.dr.J.Prunskis. 2/ Parinkti atstovus į PLK Bendrijos Seimą, kuris bus 1975 m.Romoje. 3/Suruošti šventų Metų maldingą kelionę į Romą 1975 m. birželio mėn. gale ir liepos mėn. pradžioje.

Seimas pritarė remti Maldos Žygį, Lietuvių Katalikų Religinę Šalpą, jos leidžiamas LKB kronikas, Kunigų Vienybės leidžiamas kronikų angliškas laidas, palaikyti lietuvių bažnyčią Londone. Seimas įvertina tuos, kurie padeda įsamoti lietuvių vaikus tautiniai šeimose, mokyklose, organizacijose, stovyklose ir iškelę reikalą gauti ir platinti lietuvių kalbos angliškus vadovėlius, plokšteles, juosteles, kasetes su garsiniais įrašais,ir prašo visų tautiečių, kad labiau vertintų ir platintų - palaikytų lietuvišką spaudą, kad visi nariai sutartinai veiktų kitose srityse, su kitais žmonėmis, ne tik lietuviais, bet ir anglais bei mums naudingais mažumų atitinkamais junginiais.

Buvo plačiau svarstoma rekolekcijų galimybė visam kraštui ir sunkenybės.

Anglijos Lietuvių Katalikų Seimas, įvykęs Nottinghame 1974 m. spalio 12 d, suprasdamas šių laikų religinį bei moralinį sąmyšį, reiškia ištikimybę Vyriausiajam Bažnyčios Ganytojui su vyskupų Kolegija ir ryžtasi laikytis jų mokymo bei nurodymų.
2.ALK Bendrija jautriai atjaučia Lietuvos brolius bei seseris lietuvius, persekiojamus dėl tikėjimo bei ištikimybės tėvynei Lietuvai ir pažada ryžtingai stoti jiems talkon savo maldomis bei kita pagalba, jungtis į Maldos Žygį už Lietuvą, į L K Religinės Šalpos rėmėjus, platinant P-L-K-Bendrijos kronikas.
3. Prašo visus lietuvius brangyti lietuviškas pamaldas, uoliai ir veikliai jose dalyvauti, prisidėti prie lietuvių katalikų bažnyčios išlaikymo Londone ir kitų lietuviškų religinių židinių.
4. Vertindami savo kalbą bei lietuviškus papročius,Bendrijos nariai stengsis, kad lietuviai vaikai bei jaunimas Anglijoje turėtų galimybės išmokti lietuvių kalbą. Kur reikia lietuviškos mokyklos, nutarta palaikyti jas, reikšti dėkingumo mokytojams už pasiaukojimą ir triūsą. Girtini yra tėvai, kalbantieji su vaikais lietuviškai,o ir kiti yra prašomi tai daryti.
5. A L K Bendrija, pabrėždama gyvą lietuvių vaiklą, kreipia jos narių dėmesį į jaunimo bei suaugusių organizacijas, ragina jose veikliai dalyvauti, o taigi skaityti, palaikyti lietuvišką periodinę spaudą ir knygas. Visu nuoširdumu organizuoti ir paremti jaunimo vasaros ir panašias stovyklas.
6.Palaikant ryšius su anglais ir mažumomis, atskleisti jiems lietuviškas reikalus.
7.Palaikyti, skaityti, remti katalikišką žurnalą ŠALTINĮ, jo leidinius ir spaustuvę, kartu reiškiant dėkingumą jo vedėjui kun.drui St. Matuliui,MIC.
Žinios paimtos iš ŠALTINIO 1974 m.nr.5 psl 156-163.

V o k i e t i j o s L. B. v e i k l a

Kun.Bronius Liubinas rašo TĖVIŠKĖS ŽIBURIUOSE 1975 m. nr.17/1316/ bal.24 d. p.2. apie Vokietijos Lietuvių Bendruomenės. Jo straipnis čia sutrumpinamas.

L.B. Vokietijoje turi iš viso narių apie 1,000.Kas treji metai yra renkama Bendruomenės taryba. Paskutinį kartą tai buvo padaryta 1974 m. lapkričio 23 d. Iš 19 kandidatų buvo išrinkti 15. Į Tarybos prezidiumą išrinkti: J.K.Valiūnas - pirmininkas, kun.A.Bernatonis -vicepirmininkas ir Andrius Šmitas - sekretorius. Posėdis vyko 1975 m. kovo 7 - 8 d.
VLB buvęs pirmininkas dipl.teisėjas J.Lukošius apžvelgė praėjusių metų valdybos veiklą. Jį papildė iždininkas A. Šmitas. Paaiškino 1974 m. balansą,davė 1974 m. pajamų ir išlaidų apyskaitą. Per 1974 m. Vokietijos vyriausybė paskyrė DM 40,314, o savo lėšų turėta DM 20,225. Apyskaita patvirtinta ir priimta 1975 bei 1976 m. sąmatos.
Į Valdybą buvo išrinkti: Jurgis Barasas, Justinas Lukošius ir Manfredas Šiušelis. Suderyti L B organai ir išrinkti 7 Vokietijos L B tarybos referentai įvairiems reikalams.

Prieš eilę metų susiorganizavo Vokietijos lietuviai katalikai. Išrinkta katalikų taryba ir valdyba.Sielovados direktorius prel.dr.Jonas Aviža. Taryboje veikia:dr. J.Girnius,P.Ivinskienė, V.Natkevičius,dr.J.Norkaitis,K. Pauliukevičiūtė, A. Šmitas ir O.Valaitytė.

Kunigų atstovai yra du: kun.A.Bernatonis ir kun.A. Rubikas. Savaime į tarybą įeina sielovados direktorius prel J.Aviža.

Priešvelykiniu metu susikaupimo dienas pravedė prel. dr. Vytautas Balčiūnas, specialiai atvykęs iš JAV.

A t e i t i n i n k a i

Prof. dr. Zenonas Ivinskis yra parašęs 1970 m.V.15 d Bonoje istorinę studiją apie A t e i t i n i n k u s. Jo raštai tilpo ŠALTINYJE 1971 m.Žr.nr.3,p.85. Apie ateitininkus rašė TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI 1975 m.kovo 27d,nr.13, p.8, kad Ateitininkų Federaciją sudaro trys sąjungos: moksleivių, studentų ir sendraugių.

Federacijos Vadas šiuo metu yra dr. P.Kisielius. Sąjungų pirmininkai: moksleivių - Kęstutis Šeštokas su centro valdyba Hamiltone; studentų - Eugenijus Girdauskas su visa valdyba Toronte; sendraugių - J. Laučka, kuriam dabar išvykus Vokietijon,pareigas eina P.Baltakis

Prof.Ivinskis rašo: Kai raudonasis tvanas antrukart užliejo Lietuvos laukus. su didele dauguma Lietuvos tremtinių, žinoma, iš tėvynės pasitraukė ir daug ateitininkų. Apie šį Ateitininkų Federacijos tolimesnį veikimą, žinoma, galima daug tiksliau kalbėti.

Lietuvos komunistų akimis,..ateitininkai šmeižia Tarybų Lietuvą, nes jie kovoję prieš komunistų materialistinę pasaulėžiūrą ir revoliucinių idejų plitimą.

Citie ir panašūs priekaištai rodo, jog tiems ateitininkams, kurie Lietuvoje liko, nebuvo jokių veikimo sąlygų. Ką tik "Į Laisvę Fondo" išleistame V.Ramojaus II-me tome'Kritusieji už laisvę' skaitome, jog ateitininkas buvo Lietuvos laisvės Armijos Kūrėjas,būtent,Kazys Veverskis /II,13p./ Ateitininkų eilėse buvo taip pat ir anas veiklusis Fortunatas Ašoklis, kuris ėjo Lietuvos Laisvės Armijos Žemaičių legijono štabo viršininko pareigas. 1946 m. jis žuvo, būdamas partizanų apygardos vadu, /L.E. 16, 145/.

Kaip 1915 m. Lietuvos ateitininkai savo idejas išsinešė ir puoselėjo tolimos nuo tėvynės Rusijos miestuose, taip po 30 metų ateitininkai Europos Vakaruose, pirmiausia Vokietijoje, parodė savo organizacinį gajumą. Jau 1945 m. rudenį buvo imta atkurti, pagal Lietuvoje turėtą struktūrą,ateitininkų kuopos Vokietijos tremtinių stovyklose prie gimnazijų nuo Muencheno iki Luebecko.Vokietijos universitetuose, kur ėmė studijuoti apie 2,000 lietuvių studentų, buvo imta organizuoti ir studentų ateitininkų draugovės.

Sutikdamas pradinio abejojimo ar net nepasitikėjimo iš tų aukštai stovinčių asmenų, kurie natūraliai būtų turėję ateitininkų organizavimo pastangas tremtyje remti, daug organizacinės iniciatyvos ir energijos tada parodė dabartinis Vasario 16 gimnazijos direktorius mag. Vincas Natkevičius. Dar su Ambrozaičio,J.Kakariekos, P.Kisieliaus. V.Žvirgdžio /dabar Vardžio/, A.Razmos,J.Šaškevičiaus,V. Majauskos,J.Laniauskos, P.Jogos, J.Pikūno /dabar Federacijos vadas nuo 1967 m./V.Šmulkščio ir didelės daugybės kitų jaunų sendraugių su veiklių studentų /ypač žymus jų skaičius buvo medikų tarpe!/ yra suristas ateininkų atgaivinimas, susiorganizavimas ir jų veikimo pradžia tremtyje.

Tą darbą labai atsidėję iš pat pradžių parėmė veiklūs kunigai: prof.St.Yla,Petras Patlaba,Viktoras Damušis. Vytautas Pikturna ir kiti...

Į jų tarpą, žinoma, priklauso ir direktorius Stasys Barzdukas, kuris nuo pat pradžios vadovavo sendraugiams. Tad vėl išaugo už okupuotos Lietuvos visa trilypė Federacija. Pradžia jai buvo padaryta 1946 m. birželio gale Tuebingene,...Atbaigta buvo toji struktūra galutinai taip įspūdingai praėjusioje ateitininkų Reino konferencijoje 1947 m. pavasarį.

Tada buvo padaryta labai gausi ateitininkų ekskursija nuo Wiesbadeno iki Koelno. Tada vėl buvo Federacijos vadu parinktas prof. Adolfas Damušis, kuris 1931 m. dėl slaptos veiklos moksleivių tarpe buvo sėdėjęs Varnių koncentracijos stovykloje ir 1944-1945 metus vargęs nacių kalėjimuose /kaip VLIKo narys/.

Reino konferencija sudarė ir ateitininkų Federacijos Vyriausią Tarybą, jos pirmininku išrinkdama prof. A. Maceina jau 1947 m.Damušiui išvykus į Ameriką, laikinai Europoje ėjo Federacijos vado pareigas.

Kalbant apie tuometinį Vokietijos ateitininkų veikimą, reikia pažymėti, jog žymus nuopelnas priklauso Tuebengeno ateitininkams. Čia buvo eilė jaunų vadų, čia buvo vėl leidžiama ATEITIS, kurios tada išėjo 12-ka numerių /paskutinis 1949 m gruodžio mėn./ Bet jau kitais 1950 m. tapusi vėl viso pasaulio ateitininkų organu ATEITIS pasirodė Brooklyne, o šiandien ji tebeleidžiama Chicagoje/Draugo spaustuvėje/, kai redakcinę kolegiją sudaro visų kontinentų ateitininkai nuo Kanados iki Australijos. 1975 m. nr.1,p.65 ATEITIS pranešė, jog 1972-1974 m. ATEITIS buvo redaguojama Toronte, o 1975 m. Vyriausias redaktorius yra kun.dr.Kęstutis Trimakas,Forest Park, Illinois

2 0 metų i š e i v i j o j e

Prof. dr.Z.Ivinskis šiaip vertina ateitininkus išeivijoje: - Visur kur tik ateitininkai beišemigravo,nusineša ir nusistatymą ieškoti sąlygų atkurti ar suorganizuoti savo organizacijos padalinį,Federacijos sąrangoje, moksleivių ateitininkų sąjungą.

1959 m. tuometinis Federacijos vadas prof, Simas Sužiedėlis, kuris ateitininkams po Damušio nuo 1952-jų visą dešimtmetį iki 1962 m. vadovavo /tai vienintelis atvejis ateitininkų gyvenime/,savo išsamame Lietuvos Enciklopedijos straipsnyje apie moksleivius ateitininkus paduoda, kad 1951 mJAV buvo ateitininkų moksleivių 12 kuopų su 284 nariais. Bet jų skaičius vis augo ir augo. 1958-59 mokslo metais buvo 32 kuopos su 1,090 narių, iš kurių 729 nariai JAV, 137-Kanadoje,123 -Brazilijoje, 58 - Australijoje, 32 - Vokietijoje, 11 -Italijoje /L. E, 19, 144/.

Studentų ateitininkų, kurie jau nuo 1925 metų priklausė PAX ROMANA ir ten vis didesnį svorį įgijo /trejus metus nuo 1960 m. dr.Vytautas Vygandas buvo Pax Romana pirmininkas!/ buvo nepalyginamai mažai. 1963 m. buvo 13 draugovių /iš jų 9 JAV/ iš viso skaičiuoti 253 studentai ateitininkai /L.E. 29, 74p.Studentų Ateitininkų Sąjunga"/

1946 m. Tuebengene atsikūrė ir sendraugiai, ir jų 1957 m. buvo suregistruota 1,087, o 1962 m. 1,119 narių. /L.E. 27, p.256 "Sendraugiai"/. Tad visa suvedus, šiandien galima kalbėti, jog laisvame pasaulyje dabar yra 3,000 ateitininkų. Tokį skaičių 1967 m. padavė angliškoji enciklopedija ir Sužiedelis /E.Lit.I, 1970/.

Tai vistiek lygiai pusė to imponuojančio Lietuvos ateitininkų skaičiaus, kurį 1928 m. nepriklausomoje Lietuvoje buvo minėjęs Federacijos Vadas Šalkauskis.

Nuo 1946 m. po įvairias stovyklas išblaškyti ateitininkai, patyrę daug paramos ir nuoširdžios globos iš Apaštališkojo Sosto Delegato kan.F.Kapočiaus ir jo Delegatūros bendradarbių /jų tarpe buvo ir kun.St.Yla, mons J.Aviža, be laiko staiga palūžęs kun.A.Sidlauskas, kun. dr.J.Gutauskas,kun.dr.J.Vaišnora/ rado galimybių savo metines konferencijas, stovyklas, šventes, ideologinius kursus, kalnų viešbučiuose, prie ežerų ir t.t. pravesti. Visi tokie parengimai, tokiais pat metodais, dar intensyviau tęsiami milžiniškoje Amerikos erdvėje, taip pat ir dabar ruošiant studijų stovyklas, ideologinius kursus, akademines šventes, meno vakarus, reikalauja daug darbo ir organizacinio sugebėjimo.

Tas faktas drauge buvo ir yra rodyklis ateitininkų ideologijos stiprumo, kai jos nariai, pastatyti prieš kitą, net žiaurią gyvenimo tikrovę svetur, nepasimetė, neišsiblaškė, bet išlaikė egzaminą. Šitame ryšyje reikėtų paminėti ir Amerikos lietuvių Romos Katalikų Federacijos iniciatyvą-nupirktą gražią Dainavos stovyklavietę su puikiu ežeru /Dainava, L.E. 16, 170-172/. Be prof. Ad.Damušio energijos ir didelio užsimojimo šita šiandien taip gražiai išstatyta stovykla neįsivaizduojama. Pagrindiniais stovyklautojais čia yra moksleiviai ir jaunučiai ateitininkai /L.E. 36, 171/.

Apie ateitininkų Federacijos veikimą JAV, kur iš viso per paskutinius du dešimtmečius susikonsolidavo viso organizacinio darbo pagrindinis svoris, tegalima kalbėti ne iš Europos, bet iš pačios Amerikos kontinento.Kiekvieno trijų Federacijos Vadų /prof. S.Sužiedelio 1952-1963 m, dr. J.Griniaus 1963-1967 m.,prof. J.Pikūno nuo 1967m/ ~~laikot~~ laikotarpis parodė daug įvairumo.

I š v a d o s

Jeigu į ateitininkus šiandie žvelgiame vienu akies plotu, atrodo, kad jie visur, pirmoje eilėje Amerikoje, yra tapę kietu lietuvių katalikiškos kultūros žvirgždu, kurio nepajėgs sumalti tas taip negatyviai visur besireiškenčios šio laikotarpio mados girnos.

Ateitininkų jaunimas tebeturi savo ideologinį nugarkaulį, kuris prie 60 metų taip prasmingai sujungė tautybę su religija.

Savo formavimosi pradžioje ateitininkai atsišliejo į Eucharistijos ir religinio atgimimo popiežių,šventąjį Pijų Dešimtąjį. O jo mestas šūkis:'Omnia restaurare in Christo' /visa atnaujinti Kristuje/,kuris prasmingai yra įrašytas šv.Petro bazilikoje ir ant ano didžiojo popiežiaus mauzolejaus, padarę savo organizacijos šūkiu,ėmė vėliau prasmingai kilti viso atnaujinimą, pradedant nuo savęs. Iš čia buvo suprantamas Gyvosios Dvasios sąjūdis. Juk ir šiandien paprastai ne tik benorima žiūrėti, ką kas tiki, ar išpažįsta, bet kuo gyvena. ...Iš čia seka svarbus uždavinys ir Europos ateitininkams, kur tik yra kiek nors ateitininkų, jie turi labai tvirtai susiorganizuoti, susicementuoti iš visų pajėgų, nes mūsosios nepalankios, pilkos kasdieninės sąlygos grasina nubyrėjimo pavojumi.

Dar būtų vienas labai svarbus ir aktualus uždavinys, būtent, savo narių prieauglio didinimas, jo papildymas, jo auginimas. .. O tai uždeda pareigą apaštalauti už ateitininkų organizacijos, jos idejas ypač skleisti lietuvių katalikų jaunimo tarpe. Toje srityje savu laiku buvo daug padaryta. Reikėtų tas pastangas ir toliau visomis jėgomis palaikyti. Atskiras ir platus klausymas

būtų kalbėti apie sandraugių misiją, pradedant nuo savo šeimos ir baigiant veikla už organizacijos.

Gilumas ideologijoje ir praktinis jos sau pačiam taikymas, stiprus susiorganizavimas, apaštalavimas savųjų, štai tie aktualieji mūsų uždaviniai, nuo kurių realizavimo priklausys ateitininkų organizacijos tėvynėje ir laisvame pasaulyje. Tėvynėje jos yra Apvaizdos rankose.

Baigti norėčiau nuomet jauno studento Prano Dovydaičio pačiame pirmajame ATEITIES numeryje parašytais prasmingais žodžiais tiems netikėliams ir skeptikams, kurie prieš 60 metų šypsojosi, kai naujai pasirodė ateitininkų judėjimas. ...Mes vadovaujamės k i t o k i u mokslu, kitokiais p r i n c i p a i s, klausome k i t o k i o Mokytojo, siekiame k i t o k i o tikslo, ir šiame savęs atsinaujinimo procese Kristus yra mums reališkiausias iš visų realybių".

1970,V,15 Zenonas Ivinskis. Bona, Ritterstrasse 5.

M e m i n i n k a i

Lietuvių menininkų šeima auga kas metai. Dešimtys studentų kas metai baigia ~~baigia~~ meno mokyklas, akademijas, universitetus. Jų daugelio nežinome. Jaunieji menininkai nepatenka į sąrašus, tik pagyvenę ir žinomesnieji. Dalinai panaudojame ŠVIETIMO GAIRES 1974 m. nr.11 /15/ p.68 ir ŠALTINIO 1965 m.nr,6 psl.213 ir atskirų asmenų pasisakymus.

ANGLIJOJE

D e r b y mieste Petras B u g a i l i š k i s, tapytojas naturalistas. Garsus parodomis.

P.Bugailiškis yra gimęs 1909 m.IX.28 d.Grigiškių km. Panevėžio apskr.Studijavo V.D. Universitete architektūrą. Lankė taikomosios dailės Institutą Kaune, Anglijoje atsidėjo piešimui. 1953 m.įstojo į Nottingham Society of Artists, paskui į Derby Skatching Club. Dabar priklauso Derbyshire profesionalų dailininkų grupei. Turi išstatytus pavaikslus Pickwick Gallery. Dalyvavo 25 parodose. Pav.1968 m.buvo Salford Art Gallery. 1972 m. Čiurlionio Art Gallery, Chicago, Illinois. 1973 m Guild Hall, Derby. Jo visi paveikslai yra išpirkti.

Be to, F. R a m i n i s ir
A.K o s t k e v i č i u s.

L o n d o n e. Antanas B r a z d y s, skulptorius. Mokytojauja Meno Kolegijoje.

G a p u t y t ė, skulptorė- tapytoja, modernistė. Yra Meno mokytoja Londone

~~Genė Bugailiškienė~~ Grigaravičiūtė -Johnstonienė, gimus 1909.IX.28

Genovaitė
M. B e r i e n ė
Vincas J o k ū b a i t i s
Kazys S t e p o n a v i č i u s
Rūta P o p i k i e n ė

AUSTRALIJOJE

Vladas M e š k ė n a s portretistas
J o m a n t a s ir Z i k a r a s skulptoriai
R a t a s, Š i m k ū n a s, Š e l k a u s k a s,
V a i č a i t i s- visi jie grafikai.
Išgarsėjęs yra skulptorius Jomantas

PRANCŪZIJOJE

Vytautas K a s i u l i s. Jo 5 darbai yra įsigyti Moderniojo meno muziejaus Paryžiuje. Dailininkas
Antanas M o n č y s, skulptorius. Kai Milane Italijoje 63 tautų skulptoriai išstatė savo darbus, ten lietuvius atstovavo A. Mončys. Paryžiuje 16 lietuvių šokių grupei vadovauja Antanas ~~M~~Mončys.
Pranas G a i l i u s ir Žibuntas M i k š y s -grafikai.

VAKARŲ VOKIETIJA

Alfonsas K r i v i c k a s, dėsto meną Vasario 16 gimnazijoje; turėjo parodą Vilniuje.

ŠVEDIJA

B u d r y s, dirba Gottlando saloje. Turėjo tapybos ir litografijos parodą Čiurlionio galerijoj Chicago,Ill.

ŠVEICARIJA

Tapyboje pasižymi Juzė K a t i l i ū t ė STANIULIENĖ.
o skulptūroje - S t a n i u l i s. Dirba tapyboje ir dėsto meno istoriją Genevos meno akademijoje.

PIETŲ AFRIKOJE

Pranas D o m š a i t i s, sukūręs triptiką. Mirė Cape Town mieste, eidamas 85 metus.

PIETŲ AMERIKOJE

Jonas R i m š a, Kolumbijoje įsteigė meno akademiją. Yra garsus savo darbais.
Z e r o m s k i s, L u k a s, B a g d o n a s, S t a n č i k a i t ė - tai kylančios meno žvaigždės.

KANADOJE

Antanas ir Anostazija T a m o š a i č i a i Kingstone. Montrealyje suor anizavo audimo studiją. Anastazija T a m o š a i t i e n ė dirba prie tautinių drabužių ir kilimų, o Antanas T a m o š a i t i s užsiima aliejine tapyba, grafika. Kanados vyriausybė 1967 m. etžymėjo Tamošaičių darbą sidabro medaliumi.
Kanadoje veikia menininkai: D a g y s, B a k i s, A s t r a u s k a s, R e m e i k a, A k s t i n a s, B u k a u s k a s. Š e p e t y s, R a č k u s, D o č i u s, D o c i e n ė, Ž m u i d z i n i e n ė ir kiti
Toronte veikė Viktoras B r i č k u s

J A V

CHICAGO,Illinois - Adomas V a r n a s, garsus meno kūriniais
Vitražais pasižymi: E l s k u s, V a l e š k a, J o n y n a s
Grafikas - Romas V i e s u l a s
Tapyboje- Kęstutis Zupkus. Jis profesoriauja New Yorke,NY

B r a z i l i j o s L i e t u v i a i

Mažai turime žinių iš Brazilijos lietuvių viešo veikimo. Pavieni asmenys, trumpai pabuvę Brazilijoje,nedaug ką turi pasakyti. Ilgiau už kitus buvo Brazilijoje kun. H.J.Šulcas, Jis buvo įsitraukęs į Brazilijos lietuvių veiklą. Iš jo pranešimo, tilpusio 1972 m. ŠALTINIO nr.6, darome sekančias ištraukas.

Kun. Stasio Šileikos skatinamas, prisidėjau prie Jaunimo vasaros stovyklos organizavimo ir pravedimo. Kai stovykla praėjo, nesigailiu prie jos prisidėjęs, nes turėjau puikią progą susidraugauti su būriu S.Paulo lietuvių jaunimo. Tiesiog gėrėjausi čionykščio jaunimo entuziazmu ir imlumu. Malonu yra dirbti, kai jauti,kad daugumas mielai į darbą įsijungia.

Stovykla truko vieną savaitę. Gyvenome trijose dosnių tautiečių vasarvietėse - ūkiuose. Arti plaukė šalto vandens upelis, o netoliese buvo didelis ežeras, kuriame kasdien smagiai maudėmės. Po piet ir vakarais vykdavo visokie užsiėmimai, randarbiai, lituanistika, įvairūs žaidimai, laužai. Nuobodžiauti nebuvo kada. Jaunimas buvo patenkintas.

Stovyklai pasibaigus, pradėjo teirautis, kada vėl bus kita stovykla. Yra tai kartu įpareigojimas apdairiai suplanuoti sekančią stovyklą.

Šalia parapijos yra Jaunimo Namai, į kuriuos renkasi jaunimas tautinių šokių pratyboms. Po truputį kuriasi sporto grupės. Veikia ir šeštadieninė mokyklėlė su 7 savanoriais mokytojais. Ten susirenka ateitininkų vyresniųjų ir vidutinių moksleivių grupės ir studentų bei sendraugių žada atgyti. Kiek iš dabartinės padėties galiu spręsti, man atrodo, kad lietuviškas gyvastingumas dar ilgai įtęsis, nes jaunimas domisi lietuvybe, ją vertina. reikia tik deramai jam padėti.

Mano darbas dabar kaip tik yra viršminėtas grupes išvystyti, jas tvirtai ant kojų pastatyti. Dažnai su būriu jaunimo važinėju į šeimas, ieškau naujų kandidatų, bandydamas suvesti lietuvius su lietuviais, kad ir jie pajustų, kaip džiugu, kai esame vieningi ir stengiamės išlaikyti tą vieningumą.

V e r ž l ū s j a u n u o l i a i

Brazilijoje normalu, kad jauni žmonės dienos metu eina dirbti, o vakarais iki vidunakčio lanko mokyklas, gimnazijas, universitetus. Pradžioje labai jaudinausi, bet paskui patyriau, kad daugumui tai atrodo normaliausias dalykas. Tačiau tikrovėje tai yra didelė spraga: tėvai, nors patys vargingai gyvena, stengiasi leisti savo vaikus į aukštus mokslus, o vaikai, turėdami prisidėt prie tėvų pastangų, dirba didelę dienos dalį. Tai,aišku, neigiamai lemia išsilavinimo lygį, riboja kultūringumą ir dažnai pakenkia sveikatai. Sveikintinas yra tas jų veržlumas,-juk ir vargingieji turi teisę įsigyti aukštojo mokslo ir diplomą. Bet jie dar aukščiau pakiltų ir pilniau subręstų, jeigu būtų geresnės mokslo sąlygos. Aš pats, jaunas būdamas, patyriau tokį, o gal didesnį vargą. Esu dėkingas tiems, kurie man padėjo pasiekti aukštesnio mokslo, rašo kun.H.J.Šulcas ŠALTINYJE 1972 m. nr.6 straipsnyje 'Lietuviai Brazilijoje'.

N u o s a v y b ė s

LONDONAS.

Tuoj po pasaulinio karo pradėjo veikti išnuomotose patalpose Socialinis ir Sporto klubas. Bet antrasis karas tas patalpas sunaikino. Sugrįžo jauni vyrai kariai karui pasibaigus į Londoną. Būtinai reikėjo savo patalpų,nes sportininkams nebuvo kaip reikštis. Klebonija negalėjo patenkinti visų reikalų.

Socialio ir Sporto klubo vyrai pasitarę su parapijos Komitetu, kuris vėliau pasivadino Parapijos Taryba, pradėjo ieškoti klubui tinkamų patalpų. O tuo laiku pats Londonas buvo sumuštas, ištisos gatvės sudegintos. Galop buvo surasta kaž kurios sektos maldnamis, apleistas, apgriuvęs, daugiau negu už mylios nuo šv.Kazimiero liet. bažnyčios. Socialis ir Sporto klubas nupirko tas patalpas,dviejų aukštų mūrą. Apatiniame įrengė biliardą, barą su virtuve, o aukštutiniame aukšte pramogoms salę, kur lenvai gali susėsti apie 120 žmonių. Ten yra rūbinė,keli kambariai artistams, plati scena ir kiti patogumai.

Visi senesnieji lietuviai ir jų vaikai, kurie turi savo įstaigas, įmones, dirbtuves, taip pat turi ir savo gyvenamuosius namus. Juos pasekė ir kai kurie naujai atvykusieji ateiviai, pastoviai apsigyvenę Londone.

Prie pat bažnyčios sienos iš esamo kiemelio ir plačios zoristijos buvo pastatyta, gavus bažnytinės ir civilinės valdžios leidimus, šv. Kazimiero salė su visais patogumais: centraliniu šildymu, baru, užkandine, išvietėmis ir salės antram aukšte- virtuve ir svečiams kambariu Salė gali talpinti 50-60 asmenų. Ji patogiai ir gražiai įrengta dabartinio klebono, kun.dr.Jono Sakevičiaus MIC. pastangomis. Statyba buvo pradėta 1973 m.liepos 6 d. Jos pašventinimas įvyko 1974 m. gegužės 12 d.Pašventino J.E vyskupas dr.A.L.Deksnys.Bet salė pradėta naudoti vien 1975 metų pradžioje.

LIETUVIŲ SODYBA

Lietuvių Namų Akcinė Bendrovė savo 23-me metiniame susirinkime 1974 m. kovo 23 d.pateikė spausdintas tris apyskaitas: 1.Lieuvių Namų. 2.Sodybos. 3.Spaudos skyriaus apyskaita.

Sodybos aptskaitoje už 1973 m. iš viso pajamų parodyta £ 28,081, o išlaidų už tuos pat metus £27,233 svarai. Pelno turėta £ 848 svarai.Sodyba 1973 m.buvo verta £ 23,880 svarų.

P.B.Varkala, ekonomistas ir vienas iš LNAB kūrėjų, Valdybos paprašytas, viešai pasvarstė ir savo nuomonę pareiškė EUROPOS LIETUVYJE 1974 m. vasario 26 d. nr.9, p.3. Jis rašo:

'Lietuvių Namų Bendrovė buvo įsteigta DBLS pastangomis 1950 metais. Jos kapitalas buvo sudarytas mūsų aukomis bei pirktomis akcijomis. Šios bendrovės ~~turtas~~ tikslas buvo sudaryti tvirtas morališkas sąlygas lietuviškam veikimui šiame krašte. Tam tikslui siekti buvo įsigyti namai Londone, kuriuose susitalpino DBLS centro administracija, laikraščio redakcija /vėliau ir spaustuvė/, kultūrinis centras ir lietuvių klubas.

Pirmieji Namai /Holland Park/ buvo parduotiir įsigyti dabartiniai. Daug dėmesio ir finansinių išteklių buvo įdėta į spaustuvę, kuri, nežiūrint sunkių sąlygų, leidžia laikraštį ir lituviškas knygas. Mes visi esame dėkingi tiems darbuotojams, kurie įdėjo ir tebededa daug darbo ir triūso į šį kultūrinį darbą.

Ten pat yra Namų B-vės ir DBLS centras,kuriam be adninistralinių ir organizacinių darbų tenka atstovauti lietuviusįvairiose tarptautiniuose sambūriuose ir palaikyti ryšius su mūsų tautiečiais užjūryje. Čia irgi darbas nelengvas ir sąlygos nėra geriausios. Turime ir barą, kuris kartu su kambarių nuoma, kaip balansai rodo, yra pats didžiausias b-vės pajamų ir pelno šaltinis. Deja, šių namų negalima pavadinti Anglijos lietuvių kultūriniu ir reprezantiniu centru.. Atvykusieji, tiek šio krašto ir užkūrio lietuviai, tiek mūsų jainimas be baro neturi kur kitur pasidėti. Savo laiku buvo paruoštasį kultūrinis kambarys- biblioteka, kuriame specialiai pagamintose spintose buvo išstatyti liaudies meno pavyzdžiai ir t.t. Buvo numatyta įruošti gražią salę ir priėmimo kambarį. Deja,liaudies menas pūna rūsyje, o spintos naudojamos raštinės reikalams,,,

Mano pirmutinis uždavinys buvo paieškoti būdų, kaip sukultūrinti Londono lietuvių namus, kuriuose be patogios salės visokiems parengimams/paskaitoms, susirinkimams, parodoms,suvažiavimams, jaunimo subūvimams, šokiams ir tt. turėtume patogų kambarį-saloną, kuriame sutilptų biblioteka- skaitykla ir,gal būt,liekamos liaudies meno pavyzdžiai.

Taipo gi būtų patobulintos DBLS ir b-vės centro bei redakcijos patalpos. Visi šitie dalykai turėtų Būti tokio lygio, kad mes be gėdos galėtume priimti visokius svečius, tiek mūsų brolius iš užjūrio, tiek vientaučius bei svetimtautiečius. O pats svarbiausias tikslas būtų privilioti mūsų jaunimą, kurs čia surastų kultūringą atmosferą ir geras sąlygas veikimui.

Tai yra reikalingi materialiniai resursai-pinigai. Jų mes turime, tik tinkamai neišnaudojame... Dabar Londono lietuvių namai yra verti apie 450,000 , o už Sodybą būtų galima gauti 120.000. Tokiu būdu konservatyviai vertinant, mes turime apie Ł270,000 vertės turto. Čia,žinoma, neįskaitoma spaustuvės mašinos, baldai ir t.t.

Kokį gi pelną šis didžiulis kapitalas duoda? Paanalizavus b-vės paskutinių kelerių metų balansus ir palyginus finansinius rezultatus su 1960 metų balansu, gaunasi labai liudnas vaizdas. Tad palyginkime tuos davinius kaip jie palikti balansuose.

Lietuvių Namai	/pelnas/
1960	Ł 3780
1970	5214
1971	5199
1972	7034
1973	8704

Skaičiai kalba garsiau už žodžius. Čia aiškiai matosi, kad per paskutinius 14 metų mes nepadarėme jokios finansinės pažangos.Gi reikia nepamiršti, kad britų svaliutos pirkimo galia per tą laiką sumažėjo daugiau, negu per pusę. Ypatingai liudna yra Sodybos finansinė padėtis.

Kaip minėjau,lietuvių namų išlaikymas ir jų patobulinimas mums yra labai svarbus. Todėl pirmiausia teko ieškoti finansinių išteklių šitam reikalui. Kadangi b-vė finansinių išteklių neturėjo, teko pagalvoti, kur kitur būtų galima surasti reikalingą kapitalą. Tuo laiku -1973- rugpiūčio mėnesį- Londone buvo didelė paklausa ir aukštos kainos už moderniškus butus. Pasitarus su specialistais, advokatais, jiems buvo pavesta paruošti provizorinį planą, pagal kurį, palikus spaustuvę,kur ji dabar yra, virš jos įruošti moderniška salę su virtuve ir baru. Kitame aukšte virš salės architektų buvo sumanyta DBLS įstaiga ir vienas didelis butas. Kiti aukštai buvo pasiūlyta paversti atskirais butais. Iš viso buvo numatyta 9 butai nuo 3 iki 5 kambarių su virtuvėmis, voniomis ir elektriniu liftu /keltuvu/ į visus aukštus.

Visas įruošimas buvo numatytas aukšto lygio. Tai būtų kaštavę apie Ł200,000. Miesto savivaldybė tam labai pritarė ir žadėjo finansinę paramą. Pardavus tuos 9 butus ilgos nuomos teisėmis /leasehold/, buvo tikimasi gauti apie Ł 250,000. Tačiau kol tas provizorinis planas praėjo visas stadijas, kraštas paskendo ekonominėje krizėje, ir todėl projektas pasidarė nebesvarstytinas.

Teko paruošti kitą planą, kurio įvykdymas būtų lengvesnis ir praktiškesnis. Pagal šį planą salė palikta,kaip ir anksčiau, virš spaustuvės, tačiau padidinta ir patobulinta. Virš salės numatyta du kambariai DBLS ir redakcijos reikalams. Tame pat aukšte vienas didelis kambarys būtų paskirtas lituviškam salionui-bibliotekai. Taip pat čia būtų įruoštas patogus namų vedėjo butas. Antrame aukšte, kur dabar salė, būtų įruošta trys moderniški butai ir vienas atskiras kambarys. Šitas visas aukštas būtų išnuomojamas. Kiti aukštai pasiliktų kaip ir buvę,bet būtų modernizuoti ir geriau apibaldinti. Tiam visam darbui atlikti reikėtų apie Ł 30,000.Pagal mano apskaičiavimus, modernizuoto pirmojo aukšto nuoma duotų bendrovei

ne mažiau kaip £ 450 pajamų per metus. Atskaičius dabar gaunamą trijų žmonių, kuriuos reikėtų perkelti į kitus sukštus, nuoma, dar liktų bent £ 300 svarų.

Naujos modernizuotos salės patalpas būtų galima panaudoti tam tikromis dienomis komerciniams reikalams, pavv vestuvių priėmimams, susirinkimams ir pan. Gi toji salė lietuviams kiekvieną dieną taip pat nebus reikalinga. Iš jos taip pat galima tikėtis bent £ 200 per metus papildomų pajamų. Tad iš viso galima laukti bent £ 5,000 daugiau, negu dabar.

Kadangi rezervų neturime, paskolą užtraukti būtų labai brangu ir neprotinga. Tad peržiūrėjęs visus turimus finansinius šaltinius bei jų pelningumą ir naudingumą lietuviškiems reikalams, atsakymą radau S o d y b o j e.

Atsiminkime, kad savo atsišaukimu 1954 m. spalio 20 d. tuometinė b-vės valdyba į mus kreipėsi, prašydama aukoti ar pirkti akcijas įsigyti "prieglaudą" Vasarvietę" Headley Park. Tos vietos tikslai buvo taip apibrėžti: "Seneliai ir sveikatą taisantieji ten ~~gaus~~ gyvens visą laiką. Vasaros mėnesiais ten atostogautų lietuviai. Ideališkesnės vietos atostogoms negalėtų būti. Vaikai ir jaunimas gyventų lietuviškoj atmosferoj, atostoginiais mėnesiais ten būtų organizuojamos programos, žaidimai bei rungtynės. Ten būtų mūsų maža Lietuva. Mūsų apskaičiavimu tokia prieglauda- vasarvietė ekonomiškai apsimokėtų..."

Taip galvojo mūsų vadovybė beveik prieš 20 metų. Sodybą įsigijome ir turime ten sąskrydžių, skautų stovyklų. atostogaujančių lietuvių, turėjome ten ir nuolatiniai gyvenančių pensininkų-senelių. Tačiau per paskutinius keletą metų vis mažiau mes ten pradėjome lankytis, pensininkai iš ten beveik pabėgo, skautai nevisada ruošia stovyklas. Tik kitataučių dėka Sodyba vos vos finansiškai išsilaikė.

Apie Sodybą jau buvo daug ~~kalbėta~~ kalbėta ir rašyta mūsų spaudoje. Man atrodo, kad didelė dalis DBLS narių akcininkų nebeižiūri Sidyboje lietuviams jokios naudos. Pensininkai iš ten bėga, nes vieta toli nuo daktarų, ligoninių, krautuvių ir t.t. Seneliams reikia pėstiems eiti beveik vieną mylią iki autobuso per lietų ir sniegą. O jie ten gyvena ne veltui,- iš gaunamos pensijos jiems lieka tik kišenpinigiai. Tad kam mes Sodyba tarnaujam? Ar man laiks nuo laiko ten nuvykus pamedžioti? Ar vienam kitam londoniškiui kartais savaitgalį praleisti? Ar mažam būreliui, kurie keletą savaičių vasaros metu paatostogauja? Argi tam mes tad /1954/ sunkiai uždirbtus pinigus dėjome?

Nors Sodybos finansinė padėtis matosi iš balansų, tačiau jos mažėjantis pelningumas dar daugiau paryškėja iš paduotų apyskaitų davinių.

Nuoma ir maistas

1970 m. pajamos	£ 6,904
1973 m. pajamos	£ 12,954

Baras

1970 m. pajamos	£ 6,265
1973 m. pajamos	£ 14,536

Nuoma ir maistas

1970 m. išlaidos	£2,543	Pelno nuošimti 167%
1973 m. išlaidos	£ 6, 241	Pelnas nuošimčiais 108%

Baras

1970 m. išlaidos £ 3,718 Pelnas procentais 69%
1973 m. išlaidos £ 9,702 Pelno procentas 50%

Kaip matosi, tiek nuomos ir maisto, tiek baro pelningumas smarkiai sumažėjo.

Dabartiniai Sodybos vedėjai mano, kad sodybos pelningumas padidėtų, įdėjus kapitalo patalpų modernizavimui. Jie yra paruošę sąmatą, kuri šiais metais sodybos modernizavimui pareikalautų £ 15,000. Aš labai abejoju, ar tokią sumą išleidus, ar sodyba pradėtų rodyti padorų pelną. Aš taipo gi abejoju, ar tos sumos pakaktų, ar nebūtų kitais metais vėl daugiau pinigų pareikalauta. Tam rekalui reikėtų užtraukti paskolą. Girdi, bravoras siūlo tam tikrą sumą mažais procentais. Tai yra tik iliuzija. Bravoras atsiims savo komercines palūkanas /kurios šiandien yra nemažiau 15%/, suveržydamas klubo teises kitur pirktis gėrimus, o gal ir aukštesnėmis kainomis. Jau ir dabar sodybos baro pelningumas yra 24% mažesnis, negu Londono namų baro. Tai turint viską galvoje, mes visi turėtume sutikti, jog Sodyba nei tautiškai, nei politiškai, nei komerciškai dabar neduoda mums naudos. Tolymesnis jos laikymas būtų rėmimas kitataučių ir skriaudimas lietuvių reikalų.

Kas mano, kad sodyba ateity gali turėti tam tikrą išsivystymo /development/ vertę, ir kad išparcelavus, būtų galima gauti didesnę kainą. Tuo reikalu, mano iniciatyva, buvo pasiteirauta vietos savivaldyboje /County Council/. Deja, kategoriškai atsakyta, kad tokiam reikalui leidimo nebus duota.

,,,,

Taipo gi reikėtų nepamiršti, kad D B L S nėra komercinė organizacija ir neturi specialistų užsiimti tokiais spekuliaciniais biznias. Man atrodo, kad šituo klausimu nevertėtų gaišinti laiko ir eikvoti energiją. Todėl reikia Sodybą neatidėliojant parduoti, rašo p.P.Varkala. Bet D B L S ir Lietuvių Namų Bendrovės įvykusis 1975 m. susirinkimas iškelto P.Varkalos Sodybos pardavimo klasymo visai nesvarstė. Sodyba turi 24 ha. žemės su upeliu ir ežerėliu.

M a n c h e s t e r i o L i e t u v i ų n a m a i

Manchesterio ir apylinkės lietuvių bendromis jėgomis buvo įsigytas 16 kambarių namas su nemažu sodeliu 121 Middleton Road, Manchester 8. Jis pasidarė veikimo centras. Įsisteigė lietuvių klubas, Vargo Mokykla, Choro patalpos, skautų sueigos, vaidintojų pasiruošimai, tautiniai šokiai, subuvimai, posėdžiai ir t.t.

Bet seniau buvo kitaip. Nors pirmieji lietuviai pasirodė Manchesteryje apie 1885 m. ir jų skaičius augo, bet tik 1905 m. buvo įsigyta užeigos namai. Pirmas pasaulinis karas pašaukė jaunus vyrus į kariuomenę, ir daug jų žuvo. Tik 1925 m. manchesteriečiai įsigijo savo klubui Pilling Street ir Rochdale Road. Ir ten lietuvių klubas išsilaikė iki 1949 m., kai apie 1939 m. klubas turėjo apie 100 narių, bet per antrąjį pasaulinį karą klubas nustojo 60 vyrų.

Pasibaigus karui ir iš Vokietijos stovyklų pradėjus jaunbiems vyrams ir merginoms atvykti į dviejų metų darbus Anglijon, pagausėjo ir Manchesterio lietuvių kolonija. Pasiragindami vieni kitus, įsigijo Lietuvių Namus su 16 kambarių namą. Jį pataisė ir padarė viso lietuviško veikimo centrą.

Manchesterio lietuvių klubas rūpinasi socialine bei kultūrine savo narių veikla. Tikrieji nariai - vien lietuviai. Kitataučiai gali vien pagelbėti ir jų negali būti daugiau 10% viso narių. Tikrieji nariai valdo klubą. Klubą vadovauja rinkta valdyba. Ji kas metai turi 12 posėdžių ir šaukia du visuotinius narių susirinkimus. Trijų asmenų revizijos komisija tikrina klubo apyvartą. Lietuvių Namų biblioteką tvarko knygius. Jis yra valdybos renkamas neribotam laikui.

Namai turi keturis patikėtinius neribotam laikui. Jie yra nuosavybės valdytojai ir valdžios įstaigose veda atskaitomybę.

Manchesterio lietuvius katalikus aptarnauja lietuviai kunigai:1948-1949 m. kun.Jonas Kuzmickis, 1949 -1953 m. kun.Justinas Steponaitis ir nuo 1953 m. iki dabar /1975 V.31 d/kun. Valentinas Kamaitis.

Prieš pasaulinį karą Manchesteryje ir Liverpoolyje lankėsi prof. kun.St. Yla. Apie tą jo buvimą 1935 m. birželio mėnesį rašo pats autorius,kun.Yla 1968 m.sausio 25 d.

"Tada buvau išvykęs Teol.-Filosofijos fakulteto išrinktas pasiruošti profesūrai, ilgesnės studijų kelionės.Aplankęs Vokietiją,Olandiją ir Belgiją, persikėliau į Angliją. Pabuvęs kiek Londone, norėjau aplankyti kitas Anglijos lietuvių kolonijas. Pirmiausiai surėdau man nurodytą veiklų lietuvį Liverpoolyje ir su jo pagalba pasiekiau ir Manchesterį. Vieną sekmadienį ten laikiau pamaldas, sakiau pamokslą, o iš vakaro ir po pamaldų klube buvau priimtas su mano paskaitėle-prakalbėje.Delto žmonės buvo labai susidomėję kunigu, matyt, pasiilgę, dėlto gausiai dalyvavo tiek pamaldose, tiek klube,Gal ir jiems šis atsilankymas paliko atminty, nors nemokėjo K.B-nas, rinkusis žinias, perduoto tiksliai mano pavardės.

Mano ten buvimas buvo pravažiuojančio kunigo, be tikslo rasti sau vietą ar jiems ilgiau patarnauti. Kiek pamenu, jie rūpinosi gauti kunigą pastoviai ir berods mane prašė apie tai kur nors prisiminti, kam nors parašyti."

Manchesterio senieji lietuviai daugumoje buvo įsikūrę senamiestyje, centre; bet naujai perstatant miestą, jie turėjo išsikelti į užmiesčius, išsiskirstė irtai kliudo jiems sekmadieniais sueiti į lietuviškas pamaldas.

Lietuvių Namuose Manchestery eina gyva veikla. Čia veikia įsikūrusios draugijos,vieši minėjimai, paskaitos, literatūriniai pobūviai, vaidinimai, koncertai,parodos, sekmadienio mokykla, kuriai vadovauja mok.D.Dainauskas, Veikia vaikų darželis, sportininkų krepšininkų komanda "Saja" ir "Kovas", kurs rungtynėse laimėjo ne vien Anglijoje, bet ir Prancūzijoje žaidynes. Vaidilos ratelis davė keletą scenos veikalų, o choras ir tautinių šokių grupės ne tik linksmino atsilankiusius, bet ir plačiau pranešdavo lietuvių spaudai.

J u r i d i n i s p a g r i n d a s

1948 m.gruodžio 19 d. buvo suvarta pirkti naujam klubui patalpas 121 Middleton Rd. ir tam buvo išrinkti du patikėtiniai:J.Muraška ir P. Puodžiūnas. Valdyboje tada tarnavo pirm. S.Misiukevičius.Vicepirm. J.Muraška,sekr. K. Barauskas, kasin. P.Puodžiūnas. Valdybos nariai buvo:J. Orentas, V,Orentas,A.Salokas, A.Wadlen, V,Astrauskas,A. Anglickas,G.Glatkauskas ir J.Staras.

Bankui pareikalavus, buvo parinkti dar du patikėtiniai: J.Orentas /jun/ ir J. Muraška /jun/. Namo pirkimas buvo pasirašytas 1949 m. sausio 8 d.

Namas buvo pirktas už Ł 2,500, o žemė nuomojama, kas metai mokant nuomos Ł33.12.10 iki 2882 metų. Žemės nuosavybė pasilieka A.Edward Jarome iš Wilton. Savininkas turi teisę naudotis turtais po žeme, bet negali liesti žemės paviršiaus ar trobesių.

1950 m.XII.17 d. narių susirinkime paaiškėjo, kad klubo skola bankui 1.500 svarų per dvejus metus išmokėta ir apyskaita rodė Ł 432.5.3 pelno.1951 m. lipos 1 d. Lietuvos atstatymo fonde buvo Ł 51.8.4.

Po poros metų vyskupas V. Padolskis, dalyvaujant Glasgovo lietuvių chorui ir draugybei lietuvių iš įvairių Anglijos vietovių, pašventino lietuvių paminklinį kryžių 1953 m. VII.1 d.

D r a u g i j o s

Lietuvių Namuose Manchesteryje veikia sekančios draugijos: L.Manchesterio lietuvių socialinis klubas.
2.Didž.Britanijos Lietuvių Sąjungos Manchesterio skyrius
3. D B L Sąjungos Apygarda /išnykus/.
4. D B L Registencinis Santarvės Manchesterio Apygardos - panaikinta.
5. L R S M skyriaus delinys -Panaikintas
6. Liet.Veteranų SĄ-gos Manchesterio skyrius.
7.L A S Manchesterio skyrius -panaikintas
8. Manchesterio Lietuvių Kultūros Koordinacinis Komitetas Jo dėka išlaikoma šeštadienio mokykla.
9.Skautų MAIRONIO draugovė.
lo. Skaučių ŽIVILĖS draugovė
11.Sporto klubas SAJA -panaikintas
12. Sporto klubas KOVAS - panaikintas
13. Manchesteriečių ir apygardos katalikų Bendrija
14. Skautų ir mokyklos tėvų komitetas.
15. Kultūrininkų ratelis, kurio pastangomis nuo 1967 m. leidžiamas Šiaurės Anglijos Lietuvių Biuletenis.
16. Moterų ratelis RŪTA
17. Filatelistų draugija.

S t a m b i e j i į v y k i a i

1954 m. buvo išrinkti Manchesterio Namų patikėtiniai: A.Pakalnis,L.Venckus,V. Austrauskas ir J.Orentas /jun/
1956 m. spalio 12 d.plėšikai užpuolė barą ir sandėlį. Nuostolių padarė už Ł 122.5.0
1964 m rudenį įvestas centralinis šildymas, kainavęs Ł1160. Banke pasiliko 1738.14.10
1966 m. lankėsi vyskupas Pranciškus Brazys.
1967 m. iš padaryto pelno banke pasiliko 1637.16.1.
1968 m. veiklos išlaidas atskaičius,pelno liko 1725.1.7
1969 m. buvo 19 įvairiausių parengimų, o sekančiais
1970 m. buvo net 23 susibūrimai ir tt.
1972 m. iš Cleveland Ohio GRANDINĖLĖS parengimas.Namų ir klubo pagerinimai. Atliko pelno 2366.9.9
1973 m.įsigytas spalvuotas televizorius už Ł 253. Banke pasiliko 2654.64
1974 m.pakeisti visi elektros laidai Ł1,300. Tuo laiku Valdybą sudarė: V.Bernatavičius, B,Lauryvėnas,sekr. J.Podvaiskis, kasin. D,Jelinskas Mariai;A.Kublinskas, V. Kapstys, Alf.Jaloveckas, A. Podvaiskas.A.Vigelskas, P. Virbickas

Šias žinias yra paskelbęs 1974 m. rugp. 28 d. BIULETINIS nr.23.

M a n c h e s t e r i o V e i k ė j a i

51 A. Pilkauskas, plačiai rašydamas 1966-1968 m. įvairiuose ŠALTINIO numeriuose apie žymiuosius Manchesterio veikėjus, kartu duoda 1955-1965 m. laikotarpio tos lietuvių kolonijosvaizdą.

D a r b a i

Pirmiau dirbo vatos-kotono, geležies pramonėje, anglių kasyklose. Ten dabar tebedirba tik maža lietuvių dalis. Galime rasti lietuvių gumos, plastikos ir net chemikalų fabrikuose, valyklose, verpyklose ir kitur.
Jie priklauso darbo unijoms.

Tik prekyboje naujieji lietuviai nei jokios pažengos ~~nepadarė~~, Vienintėliai apylinkėje lietuviai prekybininkai iki 1 nepadarė. Iki 1964 m. pabaigos buvo dvi ir abudu yra senosios išeivijos atstovai: J.Muraška, dabužių krautuvės ir siuvyklų savininkas ir jo a,a, draugas A.Buka - veckas, batų krautuvės savininkas.

Iš jaunimo tik vienas dirba kvalifikuoto darbininko darbą. Aukštesnius mokslus einančių dar nėra, o specialės aukštąsias mokyklas ėjęs ir mokslą baigęs yra tik vienas

Nuo 1955 m. prie Manchesterio Lietuvių Socialio klubo veikė D B L S Manchesterio skyrius, LAS Rochdalės skyrius, Meno ir Sporto sambūrys, Katalikų parapijos Bažnytinis komitetas, Mokyklos tėvų komitetas, sekmadininė mokykla ir vaikų darželis.
1955 m. liepos mėn. įsikūrė Lietuvių Veteranų RAMOVĖ, o Kultūros ir Švietimo Komitetas buvo pavadintas Manchesterio Lietuvių Koordinaciniu Komitetu. Jis įsikūrė 1954 m. spalio 10 d. tuo reikalu sušauktame susirinkime.
Tuo laiku klubui priklausė 200 narių, o 1953 m. klube lankėsi vyskupas V.Padoskis. D B L S skyriuje valdybon priklausė: A.Jaloveckis, A.Pilkauskas, Vl.Kupstys ir keli nariai, bet atsilankius centro sekretoriui A.Pranckūnui iš Londono, narių pasidarė 20.

Gretimam DBLS Rochdalės skyriuje veikė D.Banitis, V.Kavaliauskas, S.Sasnauskas ir A, Petrauskas

S k a u t a i

Manchesterio skautai oficialiai įsikūrė 1962 m. etais Koordinaciniam komitetui padėjo Gytė Venckutė-Izokaitienė. Sudarytas skautų tėvų komitetas, dvi skautų draugovės: MAIRONIO- berniukų, ŽIVILĖS-mergaičių. Iš viso skautų buvo 20.

LASąjungai pasidarbavus, atgijo. Veikė D.Dainauskas ir a,a.Ona Kairiūkštienė, o Santarai veikė S.Lauruvėnas. Vietinis parapijos komitetas septynių metų laikotarpyje suruošė šv.Kazimiero minėjimą, Motinos Dieną, rūpinosi seneliais, kapinėmis. Savo dvasios vadui padėjo L.Venckus A.Kublinskas, A.Jaloveckas, Lekys, Jalinskas.

Daugeliui jaunų šeimų išvykus, sustojo veikęs vaikų darželis. Kai vaikų darželis žydėjo,-jam vadovavo B. Koncevičienė.

Lietuviškoji mokykla gražiai veikė 1962 m. Buvo išleista IV skyriaus pirmoji laida. Baigė keturi: J.Jokūbaitis, I.Jokubaitytė, Gugas ir Z.Zebelis. Mokyklai vadovavo D,Dainauskas. Vaikams buvo paruošta Kalėdų Eglutė.

1959 m. kilo mintis sukurti Manchesterio lietuvių orkestrą. Klubas pritarė sumanymui; padėjo L.Laukiui ir V.Rudžiui įsigyti muz, instrumentus. Pasikvietė J.Andriulį o orkestro vedėjas buvo L,Laukys. Gyvavo iki 1965 m. galo. 1963m. L.Jukšaitis sudarė stygų orkestrą jaunosios kartos motyvais.

S p o r t a s i r m e n a s

52 Buvo trys didelės kultūrinės vertės parodos 1956, 1959 ir 1961 m.Buvo išstatyti lietuvių menininkų menininkų darbai ir liaudies menas. Net 'Evening Chronicle įsidėjo lietuviškos sodybos pavyzdį. Jau 1954 m. gale įsikūrė Manchesterio Lietuvių Meno ir Sporto sambūrys, jis apėmė vaidybą, chorą, tautinius šokius ir sportą.Jį suorganizavo V. Steponavičius, bet iš Anglijos jis išvažiavo sekančiais 1955 m., ir sambūrys pairo.

1962 m. D,Dainauskas sudarė atskirus Meno ir Sporto vienetus, Menui vadovavo L.Venckus, o sportui -V. Kupstys.Bet tų pat metų rudenį L.Venckus išvyko Amerikon, tai abudu postai susijungė ir vadinosi Apylinkės Lietuvių Meno ir Sporto vadovybė. Anglijos.

Kai daug narių išvažiavo 1961 m. iš D.Dainausko vedamosios vaidybos grupės veikimas sustojo, o buvo vaidinta 1959 m. R.Spalio 'BATALIUS' ir 1960 m Laučiaus Partizanus

C h o r a s

Choras vargo be chorvedžio. Juo rūpinosi V. Kupstys, L.Venckus ir K.Pilkauskienė. Chorą vedė Rudaitis, J. Juška ir T. Burokas. Choro braduolį sudarė 8. Iš Anglijos išvyko 1958 m. J.Juška ir chorą pasiėmė vesti K.Rudaitis. 1962 m. iš Bradfordo buvo pakviestas T.Burokas. Iki 1965 m.chore dalyvavo V.Kupstys, K.Murauskas, L.Venckus,A.Jakimavičius,V.Rudys, A.Podvoiskis,J.Skinkys, A.Petrauskas, V.Leonas, K.Petrauskienė,I.Šnelytė,K.Šnelytė,K.Kamarauskienė ir G.Lukšaitytė.

Viena po kitos veikė dvi tautinės grupės šokių.Prieš 1960 m. veikė vyresniųjų grupė, P.Mikalausko vadovaujama.

Emigracijai grupę sunaikinus, prasidėjo I.Šneilytės - Bacevičienės suorganizuota jaunosios kartos grupė. Ji veikė kartu su Rochdale, vadovaujant S.Verbickaitei. Turėjo 16 asmenų - 8 poras.

Sportininkų KOVO klubas buvo likviduotas 1954 m.,bet krepšinio komanda išsilaikė iki 1960 m., ir kovose su Bradfordo 'ARUNU, Rochdalės YMCA ir latvių TRIMDOS bei Manchesteriu,- KOVAS laimėjo visas žaidynes.

Visa eilė išvykų paįvairino gyvenimą. Jas organizavo Kupstys ir Gugas, Buvo išvykos į Blackpool,Brighton, London, į Lituvių Sodybą.

M a n c h e s t e r i e č i ų v e i k l a

Per dešimtį metų /1955-1965/ Manchesterio įvairios organizacijos ir draugijos turėjo daugiau negu kas mėnesis bendrus paruošimus; santraukoje:

1. Platesnio mąsto minėjimų ir sueigų	35
2. Įvairius mažesnius minėjimus turėjo	60
3. Kultūrinių ir pramoginių parengimų	28
4. Iškykų- ekskursijų turėta	30
5. Svarbūs suvažiavimai 1955ir 1961 buvo	3
6, Mokytojų konferencija buvo	1

Į tuos pabūvius įdėta labai daug darbo ir širdies.

Lietuviškas pamaldas laikydavo kun.Valentinas Kamaitis vieną kartą mėnesyje Manchesteryje ir vieną kartą Rochdelėje Tiesioginis jo kunigystės darbas yra anglų katalikų St,Chad's parapijoje, Salfordo vyskupijoje.

Ž m o n ė s bei v e i d a i

Didelius nuopelnus lietuviškai veiklai turi V.Kupstys. Jis 1952-53 m.Manchesteryje sudarė iš 81 nario DB L S. Manchesterio skyrių, kurs nupirko Mostone lietuviškas kapines ir pastatė paminklinį kryžių, paminint 700 metų sukaktį, kai Lietuvos Valdovas- karalius Mindaugas 1251 m. apsikrikštijo. Mokytojas D.Dainauskas atkūrė 1949 m. lietuvišką mokyklą ir 1962 m. baigė IV skyrių pirmoji laida. Prieš tai 1961 m. buvo pirmoji Anglijoje pradžios mokyklų mokytojų konferencija. Joje dalyvavo 20 mokytojų. D. Dainauskas gyvai reiškėsi kaip organizacijų veikėjas. Viešai jam atiduota pagarba 1966 m.Europos Lietuvio 34 nr. D.Banaitis buvo ir yra nuolatinis DBLS gynėjas.Iš profesijos - mokytojas, mylįs lietuvišką spaudą.
A. Kuzmickas /iš Eccles/ išbuvęs septynerius metus klubo pirmininku,1955 m. įvedęs metinį narių pobūvį ir daug dirbęs kitose organizacijose per 30 metų.
S.Lauruvėnas klubo valdybos narys ir patikėtinis, yra kai kurių draugijų pirmininkas.
K.Steponavičius /iš Eccles/ pasiliko lietuviško meno palaikytojas. Mielai tvarkė parodas ir per didžiuosius minėjimus jis išpuošdavo sceną, o 1962 m.atkūrė Maironį, jo sukaktį minint.
J.Ramonis iš Oldham, mirė 1967 m vasario 8 d. Jis brangino viską, kas buvo lietuviška, knygas, senus lietuviškus pinigus.Mėgo drožinėti, Jis su broliu Feliksu iš Derby surinko virš 200 lietuviškų liaudies dainų, ir jas įdainavo į kaspinus. Rašydavo Europos Lietuvyje ir skautų BUDĖKIME.
A.Podvoiskis , mokyklos tėvų komiteto pirmininkas,kuris kartais pavaduodavo mok.D.Dainauską, padarė originalų ir did. naudingą darbą,- Lietuvos gyvunijos ir augmenijos kartografinį rinkinį. Yra kelių draugijų vadas.
A.Jakimavičius , bibliotekos vedėjas ir tvarkytojas,lietuviškos dainos skleidėjas ir bažnytinio choro uolus narys. Nuo 1953 m. įsijungė į skautus, tapo Maironio draugovės draugininkas.
A.Kublinskas, daug metų buvęs klubo pirmininkas, Koordinacinio Komiteto narys, jis 1962 m. palenkė jaunimą dėtis į klubą.
K. Murauskas, aktyvus klubo narys,LVS Ramovės skyriaus pirmininkas.
A.Jaloveckas, buvęs DBLS skyriaus pirmininkas, klubo pirmininkas ir sekretorius skirtingais metais. Koordinacinio Komiteto vienas iš steigėjų.
V. Rudys ,klubo iždininko pareigose daug metų dirbęs; foto mėgėjas ir Anglijos fotografų ruošiamose varžybose laimėjęs keletą dovanų.,ir Manchesterio orkestro vedėjas.
S. Aleknavičius yra sportininkams daug nusipelnęs, KOVO krepšinio narys. Jo paslaugomis KOVAS išsilaikė iki 1960 m.Yra stalo teniso kapitonas, bet nelaimėje paliegęs.
A.Gerdžiūnas, lietuviškos spaudos platintojas.
Algis Girdžiūnas, skautų veikėjas, jų globėjas kelionėse ir skautų stovyklose nepamainomas virėjas.
L. Pūras /iš Eccles/ilgametis klubo valdybos narys,klubui daug padėjęs, būdamas ūkio komisijos pirmininkas.
J.Navickas, bene ilgiausiai išbuvęs klubo valdybos narys. Jis buvo Mostono kapinėse kryžiaus statymo pirmininkas.
V.Šlaitas ir A.Pačkauskas , du poetai, kurį laiką gyveno Manchesterio apylinkėse.
J. Švelnys, klubas išrinko jį Garbės nariu. Apie jo darbus rašė Europos Lietuvis 1963 m.
V.Leonas, scenos mėgėjas ir choro narys, priklausė keleę tai draugijų.
V.Kavaliauskas ir S.Sasnauskas, abudu veiklūs klubo valdybos nariai, Rochdalieči i.

A.a. B. KATLIORIUS, ilgametis klubo revizijos komisijos narys.
S.Karnauskas, skautų Tėvų Komiteto pirmininkas, gyvai buvo įsijungęs į bendrą veiklą.
I.Jokūbaitytė ir V.Jokūbaitis - jaunosios kartos atstovai, sekmingai baigę Lietuviškos Mokyklos IV skyrių, uoliai veikė lietuvių parengimuose. o Vytautas vėliau buvo jaunų krepšininkų komandos LITUANICA narys, Irena gi buvo Anglijos lietuvių atstovė Pasaulio Jaunimo Kongrese Amerikoje. Dabar ji yra Manchesterio skaučių draugovės ŽIVILĖS draugininkė. Baigė anglų gimnaziją, gerai išlaikydama kvotimus iš 12 dalykų.
I.Šnelytė-Bacevičienė, ŽIVILĖS draugininkė, choro narė, tautinių šokių grupės organizatorė. Už nuopelnus tautiškame darbe A LSS apdovanota Tėvynės dukros žyminiu.
B. Navickaitė - Snabaitienė nuo mažų dienų muzikė, pramogų paįvairintoja, rašinėjusi Europos Lietuvyje.
E.Lukšaitis, studentas, muzikas, orkestro vedėjas.
K.Šnelytė, skaučių ŽIVILĖS adiutantė, tautinių šokių grupės bei choro narė ir vedėja.
S.Verbickaitė, tautinių šokių grupės nuolatinė narė bei vedėja
Požėraitės -sesutės, baleto srity pasižymėjusios.
A. Pakalnis, baigęs studijas Mabchesterio universitete. Buvo buchalterijos fakultete.1961 m. išvyko į Australiją.
L. Venckus su šeima 1962 m. persikėlė į JAV. Jis rašydavo liet.Katalikų žurnale ŽIBINTAS, ŠALTINYJE ir EUROPOS LIETUVYJE
R.Verbyla išvyko į Kanadą. Studijavo mediciną.
B.Venckutė - Izokaitienė, davusi pradžią Manchesterio skautų draugovėms, išvyko į Ameriką.

P a m i n k l i n i s k r y ž i u s

Lietuviai turi Mostono kapinėse savo sklypą su paminkliniu kryžiumi, kurio apatinis akmuo skirtas mirusių pavardėms įkalti. Mirusių pavardės auga kas metai. Dabar laidojama jau ketvirtoji dešimtis mirusiųjų.

Alfonsas Pilkauskas parašė ŠALTINIUI 12 straipsnių, kurie tilpo apie Manchesterio Lietuvius 1966,1967 ir 1968 metais

S p a u s t u v ė s

Lietuvių Namų Akcinė Bendrovė turi savo spaustuvę, kurioje spausdžiamas savaitinis EUROPOS LIETUVIS ir leidžiamos NIDOS knygos. 1973 m. apyskaitoje B-vė parodė turinti spaustuvėje turtoŁ 4,109 svarus.Tais metais Spaudos skyriaus nuostolis buvo 1,280 svarų. Nuostolis buvo padengtas Namų ir Sodybos pajamomis. Iš viso turimo turto bendrovė tada turėjo Ł 69,092 ir jis davė 1973 m. pelno Ł 3,764 svarus, t.y. 5,35%
ŠALTINIO spaustuvė yra 16 Hound Rd.West Bridgford, Nottingham, NG2 6AH England. Ji leidžia šešis kartus metuose po 38 puslapius gausiai paveiksluotą žurnalą ŠALTINĮ giliaspaude. Spaustuvė gerinama. Naujai įsigijo elektrines mašinas klišėms bei plokštims daryti ir, atrodo, be žymesnių sunkumų lengvai aptarnauja dvylika šimtų šeimų visų laukiamu ŠALTINIU. Leidžia šv.Kazimiero sąjunga ir marijonai. Jis yra tautinės minties religinis paveiksluotas žurnalas. Yra plačiai skaitomas D.Britanijoj, JAV, Kanadoje, Vokietijoje. Bet rūpesčių ŠALTINIS turėjo. Apie juos jis rašė 1971 m. nr.1,p.28.

"Kadangi Londone spausdinant periodinį ŠALTINĮ iškilo labai dideli sunkumai laiku jį atspausdinti ir jį gauti, ir,be to, dažnai šmėkštelėdavo pavojus staiga, nepasiruošusiems su žurnalu atsidurti ant gatvės, todėlį jausdami atsakomybę skaitytojų atžvilgiu ir suprasdami spaudos reikšmę, turėjome dėti visas pastangas ŠALTINIO spausdinimą užtikrinti. Reikėjo savos spaustuvės. Jos gerą pradžią turime."

Bellshill, Skotijoje, savo spaustuvę turi IŠEIVIŲ DRAUGAS, mėnesinukas, eina nuo 1914 metų.Jo redaktorius nuo 1934 m. yra prel. Juozas Gutauskas, 74 Hopehill Road, Glasgow G20 7HH.

ŠALTINIS 1972 m nr,5,p. 175 įdėjo žinią, kad moksleivis Vytautas Linkevičius Birminghame paveldėjo a.a. J.Dyvo spaustuvę.

Seniausioji Br. Dainoros spaustuvė, atrodo, visa perėjo į Lietuvių Namų Bendrovės žinią "NIDOS" vardu.

P r e k y b a

Bradforde Juozas Benetis buvo pradėjęs vištų ūkį. Įsigijo gražų ūkį, kur laikė apie 60 avių kelis veršius ir pulką vištų. Apie tai rašė ŠALTINIS 1963 m.nr.6,p.213

Ona ir Jurgis Vagneriai įsigijo nemažą viešbutį ir jį pavertė Svečių Namais. Vieta žavi, arti paplūdimys, jūra, krautuvės.Adresas OSHAWA,Alpine Rd.Isle of Wight,Hunts.

Visa eilė lietuvių tiek senesnių ir jų vaikų,tiek po 1947 m. atvykusių ir D.Britanijoj pasilikusių, turi savo siuvyklas su daugeliu darbininkų, stalių dirbtuves, o kai kurie dirba cukraus ar audinių fabrikuose, cheminėse įmonėse. Visi turi savo pamėgtą darbą, sveikatos apdraudą, gerą susisiekimą.

Veržeslesni pirko apleistus namus, juos pataisė, sumodernizavo ir brangiai pardavė,kad pirktų naujus namus.

Lietuviai turi ir maisto parduotuves -krautuves.Plačiau lietuviams žinoma yra Zigmo Juro BALTIC STORES,Ltd.

Taip pat Londone maisto krautuves turi Ribokų šeima ir Pukščiai skirtingose apylinkėse. Pasunkėjus atskaitomybei valdžios akyse, galvojama paliauti prekybą maisto produktais tiek Ribokų, tiek Pukščių Krautuvėse,

Jaunieji studentai ir mokslus baigusieji kuria savo šeimas, mažai atsižvelgdami į tautybę. Tokių 'nutrupėjusių' daug turime iš pirmųjų ateivių vaikų šeimų.

V y s k u p a i

Visa Kristaus Bažnyčia- Bendrija yra vieno popiežiaus žinioje. Jis yra šv. Petro įpėdinis, turi pagelbininkų - vyskupų, kurie,kaip ir popiežius, turi galios mokyti, pašvęsti ir valdyti visą Bendruomenę ir jos dalis. Kunigai yra savo vyskupų pagelbininkai sielovadoje ir kartu su pakrikštytais katalikais sudaro vieną Kristaus Bažnyčią, tikinčiųjų Bendriją.

Mūsų laikais atsiradus daugeliui katalikų svetimuose kraštuose ir norint juos religiniai aprūpinti ir tautinių reikalų neaplenkti, kalbant į juos suprantama kalba,popiežius pakvietė į pagalbą, skirtus atskiroms tautoms

vyskupus. Tokių vyskupų turėjome ir turime mes lietuviai.

Kiekvieno tautinio vyskupo veikla yra skirtinga, nors galia mokyti, pašvęsti ir valdyti yra ta pati visur.

Anglijos Londoną ir JAV lietuvius pasiekė pirmas lietuvis arkivyskupas Jurgis Matulaitis-Matulevičius, Apaštališkasis Delegatas Lietuvai. Tai buvo 1926 m. rugpiūčio mėnesio gale. Jis dalyvavo kartu su savo pagelbininku kun.prof. P. Būčiu Tarptautiniame Eucharistiniame Kongrese Chicagoje. Londone pabuvo keletą dienų. Pasimatė su Westminsterio arkivyskupu Kardinolu Pr.Bourne, aptardami lietuvių klebono Londone, kun.Kazimierų Jurgio norą pasitraukti iš pareigų, o užleisti vietą marijonams. Juodu nutarė neskubėti su klebono pasiūlymu,nes jis yra darbingas ir gražiai tvarko parapijos reikalus,o marijonams ir taip stokoja kunigų pasiimtiems darbams atlikti. Apie tai kalba LONDONO LIETUVIAI,leista 1939 m.Marijampolėje, p.87.

1932 m. birželio 22-26 d. Dubline,Airijoje, buvo Tarptautinis Eucharistinis kongresas. Westminsterio arkivyskupijos potvarkiu tomis dienomis Londono bažnyčiose buvo ypatingos pamaldos, Iš Lietuvos susilaukta gausių svečių pakeliui į Dubliną. Atvyko 1932 m.VI. 20 d,9.26 vakare į Victoria stotį du žymūs pasauliečiai, 16 kunigų ir du vyskupai: Telšių vyskupas J.Staugaitis ir Marijonų Generolas, vysk.P.P.Būčys, Ekskursijai iš Lietuvos vadovavo kun.prof. Fabijonas Kemėžis.

Londono lietuviai tinkamai pagerbė vysk.P.P.Būčį stotyje ir klebonijoj. Tuo laiku bažnyčios statytojas,kun. Kazimieras Jurgis Matulaitis buvo išvežtas, kaip pusiau paralyžiuotas ligonis į Lietuvą. Jo vietą turėjo jo krikšto sūnus,kun.K.A.Matulaitis,MIC, atvežęs su savim naują Londono lietuvių kleboną, kun.Vladą Mažoną-Mažonavičių.MIC. Vyskupas P,Būčys buvo jų dviejų viršininkas.

Klebonijoje vysk.P.Būčį sveikino parapijos komiteto vardu pirm.A.Rudzevičius, "Vienybėe" pirm. A.Parulis, šv. Onos draugijos pirm. Ona Liūdžiuvienė, "Rūtos" vardu P. Bulaitis, klubo ir sportininkų vardu P.Razvickas,šv.Vincento d-jos vardu J.Kalinauskas, Merginų sporto klubo ir Londono Lietuvių Federacijos vardu J.Lingis.

Vysk.P.Būčys atsakė į sveikinimus dviem prakalbėlėmis. Rytojaus dieną iš Euston stoties išvyko į Dubliną. Iš Lietuvos svečiai, pernakvoję Betford Hotel, kartu su vysk. J.Staugaičiu, pernakvojusiu Lietuvos Pasiuntenybėje, kur jo laukė Klaipėdos gubernatorius V.Gylys su žmona, birž. 22 d, 8 val30min ryto išvažiavo į Kongresą, skaitome LONDONO LIETUVIAI, 1939 m.Marijampolėje. p.102-103.

Pasibaigus Eucharistiniam Kongresui,gerbiamieji svečiai parvyko į Londoną. Jie buvo pavaišinti pietumis, per kuriuos buvo pasakyta 15 kalbų ir su geriausiais įspūdžiais svečiai išvyko Lietuvon.

I š e i v i a m s v y s k u p a s

Vyskupas Vincentas Brizgys yra gimęs 1903 m. lapkr,10 d, Plynių kaime,Liudvinavo vlč. Marijampolės apskr. Mokėsi Naumiestyje, Marijampolėje,Seinų kunigų seminarijoje,ją baigė Gižuose ir 1927 m. birželio 5 d. buvo įšvęstas kunigu. Tris metus vikaravo Seinų Kalvarijoje, 5metus gilino filosofijos ir bažnytinės teisės mokslus Romoje ir baigė dviem daktarais.

57 1940 m. bal. 2 d. pakeltas į vyskupus, padarytas Kauno arkivyskupijos auxiliaru, Vadovavo vienintėlei kunigų seminarijai Lietuvoje. Lankė tautiečius tremtyje. Arkivyskupui J.Skvireckui mirus, tapo jo įpėdinis, rašė ŠALTINIS 1964 m. nr,1,p. 6.

Kai Londono lietuviai šventė savo bažnyčios 50 metų šventinimo sukaktį 1962 metais, svekino juos vysk.V.Brizgys kartu su prel.L.Tulaba.

Sidabrinį kunigystės jubiliejų vyskupas V.Brizgys šventė 1965 m. geg. 20 d. Kunigų suvažiavime tada dalyvavo trys lietuviai vyskupai. V.Brizgys, Pr.Brazys ir K.A. Salatka,

Iš vysk.V.Brizgio viešnagės Londone pasiliko nuotrauka, kuri tilpo ŠALTINIO nr.6,p.191. JojeS.Balickienė, vysk. V,Brizgys, ministeris B.K.Balutis,V.Balickas ir Ona Liūdžiuvienė, šv. Onos draugijos pirmininkė, minėdama 50 m. darbo sukaktį 1962 m. spalio 17 d.

Vysk. Vincentas Padolskis,anot L E XXl,p. 329, yra gimęs Virbalyje, Vilkaviškio apskrityj. Baigęs Kybartų gimnaziją, studijavo Romoje Gregorianumo universitete 1922 - 1925 m.,gaudamas filosofijos daktaratą. Toliau tęsdamas teologinius mokslus, 1930 m. gavo teologijos daktaratą ir 1938 m. šv.Rašto kandidato laipsnį. Kunigu įšvęstas 1927 m.VIII . 21 d,

1938 m. apgynęs habilitaciją, V D U teologijos - filosofijos fakultete tapo N.T, docentas

Konsekruotas vyskupu 1940 m.VIII.4 d, ir paskirtas Vilkaviškio vyskupo koadiutoriumi. 1944 m. pasitraukė į Regensburgą, su klierikų dalimi 1951 m. persikėlė į Romą, pasi pasidarė šv.Kazimiero kolegijos Vadovas. Yra išspausdinęs visą eilę mokslinių straipsnių, Mirė 1960.V.6 d,

Nostone vysk.V.Padolskis pašventino paminklinį kryžių ir aplankė 1953 m. D,Britanijos kai kurias lietuvių kolonijas.

Vyskupas Pranciškus Brazys, marijonas,gimė 1915 m. vas. 18 d, Konsekruotas vyskupu 1965 m vasario 14 d. kaip Europos lietuvių vyskupas, dalyvaujant apeigose ir vysk. V. Brizgiui. Nors jis daug reikalingų darbų padarė,bet jaunas mirė, beklūpodamas ryte koplyčioje 1969 m.VI.9 d.

ŠALTINIS 1969 m. nr,2, p. 56 rašė: "Jis mirė po dviejų vyskupavimo metų. Argentinoje apaštalavo 9 metus. Ten įsteigė ir redagavo laikraštį LAIKAS ir buvo Argentinos lietuvių sielovados tvarkytojas.

Kaip vyskupas jis aplankė beveik visas Vakarų Europos lietuvių kolonijas, buvo Kanadoje, JAV ir buvo II Vatikano Santarybos narys, Vokietijoj įsteigęs Europos lietuvių apaštalavimo centrą, rašė į spaudą, vedė rekolekcijas, sakė pasigėrėtinus pamokslus. Jį vyskupu įšventė J.Em. kardinolas Carlo Confalonieri,Konsistorinės Kongregacijos Sekretorius, asistuojant arkivyskupui Antonio Samorė. Nepaprastųjų Bažnyčios Reikalų Kongregacijos Sekretoriui ir vyskupui Vincentui Brizgiui,vyskupui Pagelbininkui Kauno Romoje, Didžiojoj Marijos bazilikoje 1965 m. vasario 14 d.

Vysk.Pr.Brazys buvo mėgiamas asmuo jaunimo ir organizacijų vadovybių tarpe. Taip ŠALTINIS 1965 m.nr.4,p.115 įtalpino londono lietuvių organizacijų ir spaudos atstovų atvaizdą su įrašu: Iš kairės sėdi: J.Vilčinskas, V.Puidokienė,Vyskupas,Pr.Brazys, P.Senkuvienė,G. Petrauskaitė. Antroje eilėje: Z.Juras,A,Veršelis, A.Pranckūnas, K.Barėnas,P.Bulaitis, S.Kasparas,V.Zdanavičius, kun.St Matulis, MICP.Mašalaitis,J.Alkis ir K.Baublys.

To paties ŠALTINIO nr.3,p. 132 tilpo vysk.Pr.Brazio atvaizdas su Londono jaunimu, parapijos choristais,Lietuvos atstovu V.Balicku ir kitais. Gausesnis vysk.Pranc. Brazio atvaizdas buvo ~~buvo~~ ŠALTINIO 1965 m. nr.3,p.79 su įrašu: Vysk.Pr.Brazys šventina Vasario 16 gimnazijos rūmus, patarnaujant kun. V.Damijonaičiui, kun.V.Šarkai ir moksleiviams.

Vysk.Pr.Brazys atsilankė Nottinghame.Ta proga ŠALTINIS 1965 m.nr.3,p.85 įdėjo nuotrauką: Vysk.Pr.Brazys su nottinghamiečiais draugijų vadais ir svečiais. Iš kairės: ŠALTINIO redaktorius,Vyskupas, kun.J.Kuzmickas,S.kuzmickas. Stovi: Petravičius,V.Končius, K.Bivainis, Končiuvienė, J.Oželis, Zaveckienė,B.Čiūdiškis, B.Oželienė ir Damaševičius.

Londone vysk.P.Brazys nusifotografavo kartu su bažnytiniu choru, okai jis tik atskrido į Londoną,jį pasitiko: J.Demenis R.Denenytė, J.Parulis ir kun.St.Matulis,MIC.

ŠALTINIS 1965 m. nr.2,p.69 davė žinių. kad vysk.P.Brazys atskris į Londoną geg.2 d., kad Nottinghame jis laikys pamaldas geg.9 d. ir kad Bradfordo,Huddersfeldo, Nottinghamo ir Rochdalės lietuviai sudarė vyskupui dovaną 26:18:6

K e l i o n ė s e

Aušros Vartų koplyčios įrengimu Romoje rūpinosi abudu liet. vyskupai: V.Brizgys ir P.Brazys, o Darbo Komitetą tuomet sudarė: vysk.V.Brizgys,kun.A.Zakarauskas,kan.V. Zakarauskas,kun.J.Malinauskas, inž. P.Navulis, S.Seménienė,dail. J.Pilipauskas, dail.V.K.Jonynas ir Romoje esąs atstovas prel. V.Mincevičius, rašo ŠALTINIS 1968 m.nr.3

Audiencijoje pas šv. Tėvą dalyvavo vysk.Pr.Brazys ir vysk.V.Brizgys, o po jų popiežius priėmė atsilankiusius lietuvius. Tam atminti, ŠALTINIS 1965 m. nr.2,p.44 įsidėjo nuotrauką, kurioj iš kairės yra:A.Grinienė.B,Venckuvienė, prel. L.Tulaba, vysk. Pr.Brazys,Paulius VI,vysk.V. Brizgys, vysk.Č. Sipovič,MIC,Viktoras Rimšelis,MIC ir dr. P.Karvelis.

Vysk.Pr.Brazį aplankė Romoje Anglijos lietuviai. ŠALTINIS tos dienos nuotrauką įsidėjo 1965 m. nr.2,p.69: iš kairės:Teofilė Bakaitienė, kun.dr.K.M.Rėklaitis, vysk.Pr. Brazys, Jonas Bakaitis. Antroje eilėje:A.Podvoiskienė, E. Bliūdžiūtė, J.Lūža, kun.dr.Steponas Matulis,MIC,S.Pučinskienė ir K.Žeimys.

Tų pat 1965 m. bal.25 d. vysk.P.Brazys buvo saleziečių pakviestas suteikti Sutvirtinimo sakramentą lietuvių saleziečių gimnazijoje Castelnuovo Don Bosco.

Atvykus vysk.P.Braziui į Londoną,Jį sutikti prisirinko pilna bažnyčią. Per pamaldas solo giedojo J.Alkis,smuikavo J.Parulis.Prie Komunijos ėjo daug žmonių. Parapijos salėje kun.St.Matulis,MIC pateikė žmonėms žinias iš vyskupo Prano Brazio gyvenimo.Kalbėjo Lietuvos Atstovas p. V.Balickas, po tam sekė gausi meninė programa.

Vyskupas P.Brazys įsteigė Vokietijoje,Bad Woerishofen, lietuvių sielovados centrą. Tame darbe jam padėjo kun.A. Bunga.

Vysk.dr.A.L. D e k s n y s

Vakarinės Europos lietuviai gavo sau naują vyskupą,drą. Antaną L.Deksnį 1969 m. Naujas vyskupas yra gimęs 1906 m. geg. 9 d.Kunigystę gavo Kauno arkikatedroj 1931 m.geg.30 d. Nuo 1953 m buvo E.St.Louis lietuvių parapijos klebonąs. Prelatu buvo pakeltas 1963 m., o vyskupu konsekruotas Bellsville, Illinois 1969 m. birželio 15 d.. Jo konsekracijoje dalyvavo 30 vyskupų, 120 prelatų ir kunigų, daug

vienuolių ir pilna katedra žmonių. Konsekravo Popiežiaus Delegatas arkivyskupas Raimondi, vietos vyskupas Zaroweste ir vysk.V.Brizgys, dalyvaujant iš Washingtono Lietuvos Atstovui p.Juozapui Kajeckui.

Viešajame priėmime kalbėjo kardinolas Cody, vysk.Zaroweste, arkiv. Raimondi, Lietuvos atstovas Kajackas.ŠALTINIS 1969 m.nr.4,p.109 patalpino vysk.A.Deksnio nuotrauką ir 135 ir 136 p. kaip lietuvis vyskupas P.Marcinkus lydi popiežių Paulį VI į Afriką.

Vysk.dr.A.L.Deksnys prabilo 1969 m. ŠALTINIO nr.4.p.109 į Vakarų Europos lietuvius:

'Popiežiaus Pauliaus XVIVI.jo valia esu paskirtas Europos lietuvių vyskupu, rugpiūčio mėnesio pirmomis dienomis atvykęs į Romą ir pirmiausiai noriu pasveikinti visus brangius brolius lietuvius kunigus, vienuolius ir tikinčiuosius bei padėkoti visiems už kilnius sveikinimus, linkėjimus ir maldas, pareikštas mano konsekracijos proga. Esu giliai sujaudintas man pareikštu pasitikėjimu ir gerai suprantu, savo silpnas jėgas aukštoms ir atsakingoms pareigoms eiti.Visa širdimi tačiau trokštu man reikalingų Šventosios Dvasios malonių tapti tinkamu įrankiu Jo valiai vykdyti ir ištikimai tarnauti visiems lietuviams jų dvasiniuose, tautiniuose ir kultūriniuose reikaluose.

Nemažas laiko tarpas praslinkęs po pirmojo Vakarų Europos lietuvių vyskupo Prano Brazio mirties, iškėlė daugelį naujų problemų, laukiančių vienokio ar kitokio sprendimo. Man gyvenant Jungtinėse Amerikos Valstybėse, nebuvo progos arčiau pažinti Europos lietuvių religinį bei visuomeninį gyvenimą ir todėl dabar turite turėti kantrybės, kol galėsiu pilnai susipažinti su padėtimi ir visus aplankyti. Netrokštu sau jokios asmeniškos pagarbos ar prestižo, o vien meldžiu Aukščiausiąjį padaryti mane geru tarnu, mokytoju ir vadovu pagal Gerojo Ganytojo pavyzdį.

Te jūsų maldos ir nuoširdus bei artimas bendradarbiavimas padeda įgyvendinti šią misiją visų mūsų bendrai gerovei.

Ta proga turiu laimės visiems Vakarų Europos lietuvių kunigams, vienuoliams ir tikintiesiems perduoti Popiežiaus Pauliaus VI-jo specialų apaštališką palaiminimą, kurį šventasis Tėvas suteikė visiems pirmoje audiencijoje Castelgondolfe rugpiūčio 6 dieną.

Kristaus ramybė telydi Jus!

✝ Antanas Deksnys,
Vakarų Europos lietuvių vyskupas
Roma, 1969 m. rugpiūčio 8 d.

Prie laiško buvo pridėtas vyskupo herbas, kurį sudarė prof. Vytautas Kazimieras Jonynas.

Šis vyskupo A.Deksnio laiškas tilpo taip pat IŠEIVIŲ DRAUGE, 1970 m.XII,16,nr.16 /2314/ p.i-2.

Naujas vyskupas,norėdamas iš arčiau pažinti Europos lietuvius kunigus, lankėsi kartu su ku.dr.K.Žalaliu,OFM ir kun.dr Jonu Duoba,MIC pas Ispanijos lietuvius, rašė ŠALTINIS 1969 m.nr.5,p.169.

P a r e i g o s e

Kai 1969 m. lapkričio 15 d. Londono parapijos Taryba ir šv. Onos draugija suruošė kun.K.A.Matulaičiui,MIC.75 metų sukaktuvių proga ~~vakarienę~~ Soc.ir Sporto klubo salėje vakarienę, vyskupas A.Deksnys atsiuntė telegramą,sveikindamas sukaktuvininką. Visiems ją perskaitė vakaro vedėjas St.Kasparas. Taip pat buvo perskaitytos telegramos Lietuvos

Atstovo p.p.J.Kajecko iš Washington,DC, prel. J.Gutausko. Kun.dr.V.Rimšelio iš Romos, sk.J Maslausko, inž.J.Vilčinsko DBLSąjungos vardu. Sveikinimo žodį tarė Lietuvos Atstovas Londone p.V.Balickas, Petras Bulaitis, šv.Onos draugijos pirm. M.Damidavičienė,parapijos klubo pirmin. Ig. Dailidė ir kun.St. Matulis, MIC. Svečių buvo apie 100.

Vysk. A.Deksnys lankėsi Didž. Britanijoje nuo bal. 11 d. 1970 m. Aplankė 7 lietuviškas kolonijas, suteikė Sutvirtinimo sakramentą 70 asmenų bei pirmąją Komuniją.Aplankė vietos aukštus dvasiškius ir anglų valdžios atstovus.

1970 m. bal. 12 d. Londone sutvirtino 16 liet.katalikų. Buvo pas kardinolą Joną Heenan, Apaštališkąjį Delegatą, Lietuvos Atstovą p.V.Balicką

Coventry vysk.Deksnys buvo bal. 17 d, o 18 d, aplankė miesto burmistrą S.J. Ordery.

Wolverhamptone vysk.Deksnys aplankė vyskupą J.Cleury ir su lietuvių delegacija niesto burmistrą S.Tatem.Pietus turėjo pas arkiv. dr.G.Dwayer. Buvo pas burmistrą N.Boswithir pas vysk. A. Emery.

Manchesterį pasiekė bal. 25 d,Pamaldas laikė bal.26 d. Sutvirtinimo sakramentą priėmė 19 asmenų. Pagelbėjo: kun.J.Kuzmickis, kun. K.Žalalis, kun.St.Matulis.Buvo irgi nuvykęs pas vietos vyskupą dr.T. Holland.

Trumpam laikui buvo nuvykęs vysk.A.Deksnys į Dubliną, o į Nottinghamą,į liet.Židinį grįžo bal. 30 d.

1970 m. geg.1 d. buvo Anglijos kunigų susirinkimas kartu su vysk.A.Deksniu Lietuvių Židiny, Nottinghame. To įvykio atvaizdas tilpo ŠALTINIO 1970 m.nr.4-5, p.147. Per pamaldas Sutvirtinimo sakramentą priėmė 20 žmonių.Vysk. A.Deksnys lankėsi pas vyskupą dr.E. Ellis.

Vyskupo A.Deksnio atsilankymas pas Wolverhamptono burmistrą S.Totem su vietos lietuvaitėmis: Janina Norbutie - ne, D.Ivanauskaite,Irena Budminskaite ir Audra Ivanauskaite yra atžymėtas to įvykio nuotrauka ŠALTINYJE 1970 m. nr.6, p.167.

1971 m. spalio 30 d. lankė vysk.A Deksnys Koelno-Niel lietuvius. Ten suteikė 4 asmenims Sutvirtinimo sakramentą. Priėmime paskaitą skaitė V.Banaitis.Solo dainavo B.Gailiūtė-Spies. Su dainomis pasirodė kvintetas:Baltija. O lapkričio 13 d. vysk.Deksnys pašventino Vasario 16 gimnazijos bendrabutį.Jis turi 55 lovas ir visas pastatas kainavo 537,600 DM.

Tais pat 1971 m. Nottinghame, Lietuvių Židinyje buvo Anglijos LietuviųKatalikų Bendrijos seimas ir jame buvo patvirtinti ALKB Fondo įstatai, kuriuose pasakyta, jog fondo turtą naudojama Lietuvos Religinei Šalpai, stipendijoms, Europos lietuvių vyskupo reikalams ir kitoms būtenybėms.

Didelės buvo Londono 60 metų bažnyčios pašventinimo iškilmės 1972 m.kovo 19 d.Į iškilmes atsilankė vysk.A. Deksnys, vysk.Č.Sipovič,MIC, vysk.P.Casey ir vysk V. Guazzelli, Lituvos Atstovas V.Balickas su ponia, miesto Švietimo Komisijos pirm.J.Braunan, vietos burmistras W. Harris su ponia ir kiti.

Parapijos salėje programą pradėjo parapijos komiteto pirm. St.Kasparas. Iškilmėms vadovavo J.Babilius. Kalbėjo vysk.Č.Sipovič,MIC,Lietuvos Atstovas V.Balickas, prel. J. Gutauskas, kun.K.A.Matulaitis,MIC. Buvo perskaitytas ir vyskupo V.Brizgio laiškas. Visiems padėką pareiškė klebonas kun.J.Sakevičius.MIC

61 Vysk.A.Deksnys buvo Londone 1972 m.kovo 17,18 19 d. ir davė metines rekolekcijas, dalyvavo iškilmėse ir kovo 21d. jau buvo Ausburgo vyskupo pagelbininko konsekracijoje, o po to pasiekė Romą.

Pas Skotijos lietuvius vysk.A.Deksnys nuvyko 1972 m. geg. 28 d.Dalyvavo ir vadovavo Carfino lietuvių procesijai, o birž. 4 d. laikė pamaldas Mossende.Jo iškilmingas priėmimas buvo Motherwelly viešbutyje, Iš Skotijos vysk. A.Deksnys aplankė kun.V.Kamaitį Manchesteryje, buvo pas kun. J.Kuzmickį Bradforde ir sustojo Lietuvių Židinyje, Nottinghame.

Kadangi vysk.A.Deksnys negalėjo pasilikti Anglijoje ilgesnį laiką, tai Glousterio ir Stroudo Angl.Katalikų lietuvių Bendrijos Tarybos susitsrė daryti vyskupo priimtuves kartu. Vyskupas su palydovais pasiekė Glousterį 1972 m.birž. 9 d. Netoliausia 'VILTIES' sodyboje vyskupą priėmė daktarai: Kazimieras ir solistė Birutė Babrauskaitė Valteriai. Jie norėjo pabrendauti su buvusiu Rokiškio gimnazijos mokslo draugu, o dabar - vyskupu. Atsilankė vietinė B.Kavaliausko šeima. Iš Londono atvažiavo duktė Gajutė su savo vyru vargoninku O'Brien ir kun.dr. Jonas Sakevičius,MIC.

Birželio 10 d. vyskupą su palyda priėmė Glousterio burmistras Ali Rich. Jis daug kalbėjo apie lietuvius ir Lietuvą, o vysk.Deksnys jam dėkojo už lietuvių prėmimą ir globą. Vietos dienraštis 'Evening News' ir 'Citizen' įdėjo nuotraukas ir ilgesnius straipsnius.

Vysk. A.Deksnys buvo iškilmingai lietuvių sutiktas prie šv. Petro bažnyčios. Sveikino jį pirm. J.Vilimas iš Stroundo. M.Karmilevičienė. Šv.Mišias vyskupas atlaikė kartu su palydovais. Patarnavo ir skaitė Jonas Popika. Gausiai susirinkę tautiečiai giedojo.Solistė B.Valterienė išpildė giesmių solo.Vargoninkavo žentas O'Brien. Pamoksle vyskupas skatino ir kėlė žmonių ryžtą. Daug buvo iš Birminghamo. Sutvirtinimo sakramentą priėmė 4: Geraldina ir Bernadeta Cibulskaitės, Julė Bieliūnaitė ir Elena Bukauskaitė.

Vyskupo pagerbimas įvyko ukrainiečių salėje. Čia vysk. sveikino kun.Steward ukrainiečių vardu,V.Martinuk, DBLS centro varduV.Zdanevičius, sielovados vardu kun.St Matulis,MIC ir ALKB vardu pirm.J.Vilimas. Vyskupas tėviškai visus drąsino laikytis vienybės, saugoti gerą lietuvių vardą. Gausioj meninėi daly pasireiškė solistė B.Valterienė, duetu Gajutė ir Vincas O'Brien, muzika G.ir B. Cibulskaitės,L.Kukštaitė,J.Bieliūnaitė,J.Kukštas,A.Kučinskienė, Z.Popikaitė ir J.Popika. Programą pravedė A.Kučinskienė ir įteikė vyskupui parapijos dovaną. Visa baigę tai padėka ir Tautos Himnu.

ŠALTINIS 1972 m.nr,4p.123 rašo, kad vyskupas A.Deksnys aplankė Švedijos lietuvius.

IŠEIVIŲ DRAUGAS 1974 m. birž. 9 d.nr.6,p.1 įsidėjo vyskupo A.Deksnio laišką Skotijos lietuviams. Duodame to laiško svarbesnes vietas.

Dveji metai jau prabėgo nuo pirmojo mano apsilankymo Skotijoje. Šio apsilankymo proga patyriau, kad Skotijos lietuviai turi gyvą ir stiprų religinį bei tautinį sąmoningumą. Tai matydamas ir girdėdamas jūsų sutartinį giedojimą, džiaugiaus ir gėrėjaus jumis savo širdyje.

Malonu man buvo pabuvoti suruoštame pobūvyje bei šv. Cecilijos koncerte, klausytis choro skambių lietuviškų dainų. Sveikinu IŠEIVIŲ DRAUGĄ, šiais metais minint savo 60-tąją gyvenimo sukaktį. Linkiu jam skleisti lietuvių tarpe tikrą krikščionišką draugystę. Esu dėkingas jūsų religinės,tautinės ir kultūrinės ugnelės kurstytojui Prel. J. Gutauskui. Nuoširdžiai ačiū visiems.

Bendruomenės Tarybą sudaro:
Prezidentas Prelatas J.Gutauskas, Glasgow
Viceprezid. M. Bajorinas, London
Sekretorius D.Dainauskas Manchster
Nariai:Lietuvių Organizacijų atstovai Anglijoje ir Scotijoj

Vykdomasis Komitetas

Pirm. Stasys Kasparas K.K.
Vicepirmininkai:Joana Serafinaitė ir K. Baublys
Sekretorius R. Baublys
Nariai: kun,K.A.Matulaitis,MIC ir Petras Bulaitis

Paskutinis D.Britanijos Liet.Bendruomenės suvažiavimas buvo 1970 m.spalio mėn.24 d, Manchesteryje.
Atvykstančius atstovus priėmė Manchesterio lietuvių namų klubo pirm. L.Puras ir sekretorius A.Kublinskas.

Suvažiavimą pradėjo DBLB pirmininkas prel J.Gutauskas. Į Darbo prezidiumą buvo išrinkti: pirm.prel J.Gutauskas ir sekretorius J. Galbuogis. Mandatų Komisijon išrinkti: J,Serafinaitė, K. Baublys,kun.V.Kamaitis.
Suvažiavimą žodžiu sveikino: P, Bulaitis,Manchesterio klubo pirmininkas,P.Makūnas, prel J.Gutauskas. Raštu sveikino: Vakarų Europos lietuvių vyskupas A.Deksnys,PLB Valdybos pirm. S, Bazdukas ir Londono lietuviai kunigai J.Sakevičius,MIC ir K.A.Matulaitis,MIC.

Perskaičius buvusio suvažiavimo nutarimus, sekė pranešimai.Tarybos pirmininkas prel.J.Gutauskas ir S.Kasparas abudu dėkojo šio klubo L.Purui už patalpas ir Moterų būreliui ir jos pirm.O.Dainauskienei už atstovų pamaitinimą. Prisiminta,kad neseniai prel J.Gutauskas šventė savo 50 metų kunigystės sukaktį ir kad jis per 36 metus vadovauja Skotijos lietuvių bendruomenei bei redaguoja per 36 metus IŠEIVIŲ DRAUGĄ,-Susirinkimas mielai jį sveikino. Taip pat Petras Bulaitis, Užs.Liet.Remti Draugijos narys, šiais metais minėjo savo 75 metų gimtadienį. Joana Serafinaitė, lietuviškos muzikos bei dainos mėgėja, visuomeninkė, jau per 35 metus padeda giesmėmis paįvairinti lietuviškas pamaldas ir suruošti koncertus, buvo sveikinama.

Suvažiavime dalyvavo M.Bajorinas, buv. DBLSąjungos pirm, įkūręs Lietuvių Namų Akcinę Bendrovę Londone. Kasininko pranešimą davė J.Babilius. Revizijos Komisija dėl didelio narių išsiskirstymo, negalėjo padaryti revizijos. Apleista ir Tautos Fondo revizija.

Suvažiavime dalyvavo 18 organizacijų atstovai. Jų narių skaičius 2273. Atstovų atsiųsta 23 ir 7 Tarybos bei Krašto Valdybos nariai.

Suvažiavime dalyvavo taip pat 30 svečių- stebėtojų.
DBLB Statutas buvo priderintas esamam laikui.

Į Tarybos prezidiumą išrinkti ir jie pasiskirstė pareigomis: pirm.prel.J.Gutauskas, vecepirm. M.Bajorinas, sekretorius D,Dainauskas, kand. A.Būčys.

Į Krašto Valdybą išrinkti ir pasiskirstė pareigomis: pirmin. St. Kasparas, vicepirm. K.Baublys, sekretorius P,Baublys, kasininkas Jonas Babilius.Kandidatai: kun. K.A.Matulaitis,MIC ir P.Bulaitis. Rev. Komisija: P.Makūnas, M.Mineikienė, A. Kietys ir A. Jakimavičius.

Domėtasi sekančiais reikalais:
1. Išsiaiškinta, kad PLBendruomenė nekonkuruoja su jokia D,Britanijoje lietuvių draugija.Jai yra mielos ir brangios visos draugijos ir visi jų darbo veikimai.

2. Nepaprastai svarbu išsiauginti Lietuviškai kalbantį jaunimą. Čia svarbios yra savaitgalio lietuviškos mokyklėlės, jaunimo būreliai.

3. Svarbiausia yra šeimos rolė. Lietuviai tėvai galėtų ir turėtų išauginti gerai lietuviškai kalbančius vaikus.

4. Buvo keliamas klausimas ir noras,kad būtų glaudesnis lietuvių kolonijų santykiavimas.

5. Spauda tautinei sąmonei kelti, yra tai,kas žuviai vanduo. Naudokime daugiau savo lietuvišką spaudą, kvietė kun.St. Matulis,MIC

Suvažiavimas baigtas Tautos Himnu.
Platus pranešimas tilpo IŠEIVIŲ DRAUGE 1970 m.XI.26 d. nr. 16. p.2.

P i r m a s i s S e i m a s

Prieš antrąjį didyjį Europos karą trys didelės lietuvių kolonijos D.Britanijoje: Londonas, Vidurinė Anglija ir Skotija 1938 m. turėjo pirmąjį savo s e i m ą.

Skaitlingiausia buvo Skotija. Visose kolonijose lietuviai buvo organizuoti. Skotijoje ir Vidurinėje Anglijoje iš ten esamų draugijų buvo sudarę lietuvių Tarybas, o Londonas savo Federacija apėmė visas vietos draugijas: tai buvo Federacijos Taryba. Kiekviena kolonija veikė savistoviai. Galop susitarta, kad visoms Taryboms reikia suvažiuot ir išsikalbėti, persvarstyti rūpimus klausimus. Pirmasis Didžioj Britanijoje Lietuvių draugijų atstovų s e i m a s įvyko 1938 m. liepos 30 d.31 d, Glasgow'e. Seimo pilnateisiais nariais buvo visi draugijų įgalioti-niai, Garbės ir Darbo Prezidiumai. Viso susidarė apie 60 Seimo pilnateisių narių. Seimo išvakarėse,liepos 30 d., iš Londono pasiekė Glasgovą autobusu 32 londoniečiai. S Seimas pradėtas pamaldomis liepos 31 d.šv.Luko bažn.Buvo apie 700 žmonių, nors anglų laikraščiai rado tūkstantį. Pamokslą pasakė Seimui kun.K.A.Matulaitis,MIC,o palaiminimą švč. Sakramentu suteikė kun.J.Gutauskas.

Seimo dalyviai susirinko į šv. Mungo salę ir ją pripildė.

Skotijos Lietuvių Tarybos vardu Seimą pradėjo J.Valaitis. Pasidžiaugęs ir visus pasveikinęs, pakvietė kun.J. Gutauską sukalbėti maldą. Po to Glasgoviečių choras sugiedojo: 'Marijau Marija!'

Scotijos Tarybos vardu J.Valaitis pasiūlė ir Seimas išrinko į Garbės Prezidiumą Lietuvos ministerį B.K. Balutį, kun.K.A.Matulaitį ir kun.V.Slavyną. Lietuvos konsulus Londone ir Glasgove, prof.Gesevičių.p.P.Bacevičių ir p. Šveikauską.

Į Darbo prezidiumą buvo išrinkti: kun.J.Gutauskas, Petras Bulaitis ir J.Muraška. Sekretoriai: Jonas Jovaras ir Marija Balkauskaitė. Mandatų Komisijon įėjo:Ona Liūdžiuvienė, M.Tamošaitytė ir p.Valinčius. Nutarimų Komisijon: kun.Matulaitis,Pranas Maškis, O.Gečionienė. Sveikinimų Komisiją sudarė:kun.V.Slavynas,P.Bulaitis, Juozas Zylė ir Spaudos Komisijon pateko:Juozas Steponauskas, Jonas Liūdžius ir J.Muraška..

Trečią valandą Prezidiumas užėmė savo vietas. Seimo pirmininkas,kun.J.Gutauskas, paskelbė Seimo darbų tvarką, kuriai pritarė Seimo atstovai. Buvo perskaityta Lietuvos ministerio B.K.Balučio telegrama - sveikinimas iš Lietuvos, iš Draugijos Užsienio Lietuviams Remti.

Seimą sveikino Petras Bancevičius, p.Šveikauskas garbės konsulo Manchestery vardu, nuo londoniečių Seimą sveikino Petras Bulaitis ir Vidurinės Anglijos vardu - J.Muraška. Raštu sveikino Lietuvos Katalikių Moterų Centro Valdybos ir 40,000 moterų vardu, iš Marijonų Vienuolijos centro - kun.Vladas Draugelis ir kun.prof.J. Totoraitis. Jaunimo vardu iš Manchesterio sveikino Juozas Ražaitis.

Gyvai ir įtikinančiai kalbėjo P.Bulaitis DBLTarybos klausimu. Ir Seimas pritarė jo pasiūlymui: Pirmasis D.B. Lietuvių Seimas Glasgpve 1938 m.liepos 31 d., nuodugniai apsvarstęs tikrąjį reikalą sudaryti Didžiosios Britanijos Lietuvių Tarybą, kuri pati viena atstovautų D B lietuvius, būtų aukščiausias kolonijų kultūrinių pastangų derintojas bei šio krašto lietuvių vienybės reiškėja, ir numatydama D.Br.L.Tarybos artimiausius darbus, kaip antai:parengti ekskursijas į Lietuvą, praplatinti IŠEIVIŲ DRAUGĄ ir gerą lietuvišką bei katalikišką spaudą kolonijose, imti širdin palankiai spręsti visus gyvybinius jaunimo bei lietuviškos šeimos reikalus ir,reikalui esant, ginti spaudoje ir kitur Didžiosios Britanijos Lietuvių reikalus, nutarė:

1. Sudaryti Didžiosios Britanijos Lietuvių Tarybą,
2. D B Taryba susidaro iš 9 asmenų, po tris asmenis iš Londono Lietuvių Federacijos Tarybos, Skotijos Lietuvių Tarybos ir Vidurinės Anglijos Lietuvių Tarybos.
3. Pirmąjį DBLTarybos pirmininką rinkti šiame Seime iš kolonijų pasiūlytų kandidatų, o nesant seimų, kas metai pirmininkai bus renkami pačios Tarybos narių.

D,B,Seimas nutaria šaukti Antrąjį D.B.L.Seimą 1943 m. Londone ir paveda D.B.L.Tarybai tai įgyvendinti,

Vietinės Tarybos pasiūlė po tris asmenis į D B L Tarybą: iš Londono: P.Bulaitis,J.Liūdžius ir O.Liūdžiuvienė, iš Skotijos: Edv.Grakauskas, O.Gečionienė ir Juozas Valaitis; iš Vidurinės Anglijos - Jonas Muraška,Petras Valinčius ir Jonas Jankauskas.

Seimas vienu balsu priėmė visus kandidatus. Balsuojant už sudarytos Tarybos pirmininką, 53 balsai iš 60 buvo išrinktas Petras Bulaitis.

Jaunimo reikalu kalbėjo J.Steponaitis,Edv.Grakauskas, Jonas Liūdžius.

Apie išeivių santykius su Lietuva kalbėjo prof. dr.D. Cesevičius, kun.V,Slavynas ir kiti.

Pabaigus Seimo darbo tvarką, buvo pateikti Seimui Priimti nutarimus. Seimas pareiškė padėką Didžiajai Britanijai. Pasidžiaugė įkūręs D B L Tarybą; pateikęs gyvenimiškus nuostatus lietuvių šeimų klausimu; tarė žodį lietuvių jaunuolių reikalais; peržvelgė santykius su Lietuva ir sveikino: Lietuvos Prezidentą bei Vyriausybę,visą Lietuvą ir pasaulį pasklidusius lietuvius. Seimas reiškė padėką Lietuvos vyskupams, DULR ir LK Moterų Centro Valdybai ir visus sveikinusius DB.pirmąjį Seimą.

Pabaigoje žpdį tarė kun.J.Gutauskas, dėkodamas kolonijoms, draugijoms, visiems darbu parėmusiems Seimą, jo darbus, kartu pabrėždamas šio Seimo istorinę vertę. Salė sugiedojo TAUTOS HIMNĄ, ir sušukę Prezidiumui 'VALIO' - išvyko į Seimo vakarienę. Jos metu buvo išklausyta 12 kalbų. Jos nenusibodo, nes buvo trumpos.

EInant 1938 metų Glasgovo DBLSeimo nutarimu, sekantis seimas turėjo būti už trijų metų, bet 1939 m. prasidėjo antrasis pasaulinis karas tai sutrukdė. Kai 1944 m.žiemą anglai raketomis nušlavė vokiečių lėktuvus, pasidarė ramesni laikai. Buvo ~~sutata~~ sutarta šaukti antrąjį DBLSeimą į Londoną 1944 m. liepos 1 d..Deja, ramios dienos pasibaigė.

Birželio mėnesį pradėjo skristi vokiečių raketiniai sviediniai dieną-naktį iš Prancūzijos, Belgijos, Olandijos.

Praėjo 1944 ir 1945 m Tik 1946 m. buvo galima kviesti D.B.L. draugijų atstovus į Londoną. Skotija pageidavo, kad tas seimas būtų pavadintas KONGRESU. Jis įvyko Londone liepos 13-14 d. 1946 m. Šv. Monikos par. salėje, nes lietuvių ilgus metus nuomojama salė buvo karo sugriauta.

Iš Skotijos buvo septyni pilnateisiai draugijų atstovai, iš Manchesterio - aštuoni, iš Londono 22 atstovai ir 28 svečiai. Kongreso išvakarėse per vakarienę pasakė kalbas 15 žmonių, jų tarpe Lietuvos ministeris B.K.Balutis.

Kongreso pamaldos vyko šv. Kazimiero bažnyčioje. Pamokslą pasakė kun.dr.J.Sakevičius,MIC.

Kongresą pradėjo DBLTarybos pirmininkas P.Bulaitis. Choras sugiedojo 'Marija, Marija' ir visi TAUTOS HIMNĄ. Kongreso rengimo komisijos vardu gražų žodį tarė A.Rudzevičius, pasiūlęs į Garbės Prezidiumą Lituvos Ministerį B.K.Balutį, kun.J.Gutauską ir Tarėją V.Balicką. Kongresui vadovauti buvo išrinkti: kun.dr.K.A.Matulaitis,MIC, Joana Serafinaitė ir Jonas Muraška. Mandatų komisijoj dirbo El. Šteinytė,Pr,Zyla ir El.Puodžiūnaitė. Kongreso nutarimus rašė ir siūlė: kun.J.Gutauskas.P.Varkala,S.Misiukevičius. Į sveikinimus atsakinėjo: kun.dr.J.Sakevičius,MIC,A.Rudzevičius ir Br. Daumantas. Spaudos komisijoj dirbo:V.Astrauskas, V. Liūdžiūtė ir J.Degesis.

Jautriai Kongresui kalbėjo Lietuvos ministeris B. K. Balutis, primindamas išdraskytą Lietuvos gyvenimą. Paskaitą 'Kaip išlaisvinti Lietuvą' gyvai pateikė PetrasVarkala,o Stasė Prapuolenytė kalbėjo apie 'Tautinės sąmonės ramsčius'; kun.J.Gutauskas apie 'Artimiausią kolonijų veiklos penkmetį'. Tarp praktiškų pasiūlymų paminėjo: kad Londonas įsigytų sau salę, kad Šiaurės Anglijos lietuviai gautų sau lietuvį kunigą, o Skotija, IŠEIVIŲ DRAUGO leidėjai, kad atnaujintų savo spaustuvę.

Svarbiausius reikalus išnagrinėjus, sekė meninė dalis, P.J.Pumerio vadovaujamas choras davė virtinę dainų ir keletą duetų. Tuo tarpu buvo ruošiami Kongreso nutarimai. Meč.Bajorinas perskaitė Kongresui siūlomus nutarimus.

Kongresas priėmė visus pasiūlytus nutarimus ir išrinko D B L Tarybą: pirm.P.Bulaitis,vicepirm.Jonas Muraška ir Joana Serafinaitė.Pirmasis sekretorius M.Bajorinas, antrasis sekr.-Simas Misiukevičius, kasininkė Ona Liūdžiūvienė. Tarybos nariai:iš Skotijos: Jurgilas ir Glušauskas, iš Manchesterio P.Puodžiūnaitė.

Kongreso vakarienė vyko viršutinėje salėje. Jos metu buvo dešimts kalbų ir pabaigoje Kongresas pasibaigė kun. K.A.Matulaičio,MIC išleistuvėmis į Ameriką. Jis ten išvyko 1946 m. rugpiūčio 1 d.

Po 22 metų /1968.VIII.29/ turėjo įvykti Amerikoje Pasaulio Lietuvių Bendruomenės III Seimas New York, N.Y, Tam Seimui buvo numatytos paskaitos::
D-ro J.K.Valiūno 'Laisvinimo kova ir laisvės perspektyvos'.
St.Lozoraitis/jun/Okupuotos Lietuvos padėtis ir išeivija'
A.Rimkūnas -Išeivijos kultūros ir švietimo rūpesčiai'.
Literatūros vakarui turėjo vadovauti P. Jurkus. Buvo laukiamas svečias iš Australijos -A.Andriušis.

Buvo numatyta jaunimo motorkada, Seimo pamaldos, jo iškilmingas posėdis, kultūros darbuotojų pagerbimas bei 1968 m. premijų įteikimas.

Buvo numatyta, kad koncerte dalyvausiąs simfoninis orkestras su trimis solistais:Stankaityte, Baru ir Vazneliu. Diriguos - Vyt,Marijošius. Kompozitoriai: Gaidelis,Kučinskas, Lapinskas.

Tas pranešimas tilpo IŠEIVIŲ DRAUGE 1968 m. birž.28 d. ir kad D.B.L.Bendruomenė turinti teisę pasiųsti į III Seimą trys atstovus. Seime bus iš viso 104 atstovai iš 18 kraštų. III Seimas būsiąs 1968 m.rugpiūčio 29 ir rugs,2 d

Į s i k ū r i m o s ą l y g o s

Pabėgusieji nuo komunistinio siaubo lietuviai vargo Vokietijos miestuose ir kaimuose, o dažniausiai tremtinių stovyklose. Karo metu nebuvo saugu gyventi miestuose ir 1944- 1946 m. buvo vargingiausi. Nepaisant to,lietuvių išeivių stovyklose greitai įsikūrė pradžios mokyklos ir gimnazijos. Bet nuo 1947 m., lietuviams išvykstant į užjūres ir užsidarius IRO globojamoms ir veikusioms stovyklelietuvių mokykloms, išvykstant į Angliją darbams dvejiems metams, išvažiavusiems pradžioje teko tenkintis valdžios duodamomis patalpomis. Jaunos merginos ir moterys vyko į ligonones, o vyrai į darbus, į ūkius, į anglies kasyklas,į įvairias įmones ir fabrikus.Tik sutartį su Anglijos valdžia pabaigusieji galėjo žiūrėti,kaip savistoviai įsikurti.

Naujieji ateiviai-darbininkai rado daug geros širdies iš seniau - šimtmečio pradžioje- atvykusius ir įsikūrusius lietuvius. Kas galėjo, įsikūrė pas lietuvius.Sumanesni susidėję pirkosi apšepusius namus, juos taisė, gerino ir prie progos gera kaina perleisdavo kitiems.

Atvykstančių į darbus jaunų žmonių skaičiai nebuvo pastovūs. 1948 m.XII.19 d. atvykęs į Widnes kun.J.Steponaitis liudija, kad 1953 m. VII.4 d. kai baigė jis Manchesterio apylinkėse darbą, daugybė stovyklų, kuriose gyveno po kelias dešimtis lietuvių, išsiskirstė, išvažiavo Amerikon, Kanadon, ar išnyko, apsivedę su vietinėmis merginomis

Skotijoje tuo laiku apie 10 miestų-miestelių gyveno per tris tūkstančius lietuvių. Įsiliejus naujiems ateiviams, Skotijos lietuvių kolonija buvo paūgėjusi, bet daugeliui naujų ateivių išvykus į užjūrį, lietuvių skaičius kolonijoje žymiai sumažėjo. Kunigui išlaikyti šv. Kazimiero draugija 1962 m. turėjusi tik 530 narių, o lie. katalikių moterų draugija savo skyriuose turėjusi 200 narių.

1947m. trys lietuviai kunigai:P.Kairiūnas,J.Kuzmickis ir A.Petraitis buvo atvykę Anglijon kaip darbininkai. Kun.J.Kuzmickis buvo išvaduotas iš tos padėties, atvykusiųų į darbus Yorko apylinkėse 1,000 lietuvių katalikų pastangomis pas Leeds vyskupą Henry John. Pirmąsias pamaldas jis laikė lietuviams 1948 m.kovo 14 d.

Londono ir pietinėje Anglijoje atsirado jaunų lietuvių darbininkų apie tūkstantis žmonių, kurių didelė dalis po dviejų metų išsiskirstė :kas į Ameriką, kas į Kanadą

Sutarčiai pasibaigus, naujieji lietuviai ateiviai kūrėsi senųjų ateivių lietuvių šeimose.Beregint pagyvėjo draugijos ir naujos įsikūrė. Šiuo laiku /1975 m.geg./ daug naujų ateivių turi ne vien namus gyventi, bet ir mašinas pavažiuoti į darbus, ko pirmieji ateiviai negalėjo nei svajoti.

Atvykusieji lietuviai į Angliją buvo beveik visi katalikai. Besibaigiant pereitam šimtmečiui ir apie 1900 m. Londone lietuvių buvę 9, ar 10.000 žmonių, kaip to laiko žmonės ir Westminsterio Kūrija teigė. Daugelis jų nemokėjo gana angliškai, kad galėtų Velykinę išpažintį atlikti. Kilo tikras reikalas gauti lietuvį kunigą. Bet Vyskupijos vadovai,nors klaidingai, bet nuoširdžiai galvojo, kad lenkų ir lietuvių kalbos yra tos pačios. Reikėjo dviejų viešų deminstracijų. advokatų įsikišimo ir net pop.Leono XIII paskatinimo, kad duotų lietuviams katalikams lietuvį kunigą. Tik 1901 m. sausio 7 d.vietos arkivyskupas sutiko priimti pastoviam darbui kun.Boleslovą Šlamą.

Lietuviai galėjo pamaldas turėti šv.Bonifaco bažnyčioje, susitarus su tos parapijos klebonu.

Arkivyskupo įkurtą Lietuvių Misiją, žmonės pavadino "Lietuvių Parapija.Jai palaikyti pradžioje pasižadėjo 250 lietuvių. Pirmos pamaldos lietuviams Londone buvo 1901 m. sausio 13 d. ir per 62 savaites lietuviai rinkdavosi į šv. Bonifaco šventovę. Tik 1902 m. kovo 30 d. lietuviai įsigijo Cable St.irChristian St. cukraus sandelį ir ten įrengė pirmąją šv.Kazimiero lietuvių bažnyčią.

Iš tos nepatogios ir labai triukšmingos vietos buvo iškelta šv.Kazimiero bažnyčia į naują vietą.Bažnyčia ir klebonija buvo pastatyta 1911-1912 m. Pašventinta 1912m kovo 10 d. Ji atsiėjo, be altoriaus, 2,958:1:8 ir per 10 metų buvo sumokėta bankui visa užtraukta skola.

Mažesnieji susirinkimai ir pamokos rašyti-skaityti lietuviškai būdavo daromos žmonių zokristijoje ir klebonijoje. O kai pasitaikė Į skolą įsigyti artimą elrktros stotį. tuomet sambūriai,draugijos dovanai naudojosi patalpa. Bet skolintojai nerimo. norėdami atgauti iš klebono paskolintus pinigus. Pasitaikius gerai progai. mūrelis buvo parduotas 1923 m. elektros stočiai, apmokėtos visos skolos, o kolonija neteko dovaninio klubo patalpos.

Naują klubu susirūpino j.Sleznikas,Vac.Degesis,A.Rudzevičius ir P,Bulaitis. Porą metų ieškoję, surado, kad gali ilgesniam laikui išsinuomoti 'PRIORY HALL' viršutinę salę, 35,Bonner Rd. E.2. Ten įsikūrė "Lietuvių Klubas". Jis ten buvo apie 14 metų,kol vokiečių raketa karb metu sunaikino ir padegė Lietuvių Klubo patalpas. O prieš tai Lietuviškam klube vyko kolonijos visuomeninis draugijų gyvenimas.

K o l o n i j ų v a r g a i

Skotijoje 1922m. siautė bedarbė. Tai sužinoję londoniečiai surinko bedarbiams paramos Ł 5.11.6.Pinigai buvo nuvežti kun. J.Petrauskui,kad išdalintų pavargusiems.

Kai Skotijos lietuviai suprato, kad nei vienoj vyskupijoje nesudarydami žymesnio skaičiaus, negali gauti leidimo savai bažnyčiai statyti, jau 1898 m įkūrė šv.Kazimiero draugiją kunigui lietuviui išlaikyti. Tai jie galėjo padaryti tik bendromis jėgomis.

Didelė buvo Manchesterio lietuvių kolonija.Lietuviai kartu su ukrainiečiais ir lenkais buvo įsigiję bendrą š v. Kazimiero bažnyčią, užtraukdami didelę skolą. Po kelių metų pasirodė, jog nepajėgia nei palūkanų,nei skolos grąžinti. Ir už paskolą atsakingas vietos Ganytojas tas patalpas turėjo perleisti kitiems.

Manchesterio kolonijos lietuvių kultūrinis svoris padidėjo, kai prie senųjų ateivių prisidėjo naujai atvykusieji iš Vokietijos ir kai bendromis jėgomis įsigijo lietuvių klubui patogias patalpas1951 m. - 16 kambarių namą su nemažu sodeliu:121 Middleton Rd.Manchester 8.

Apie tuos laikus vėl buvo kilęs sumanymas ir jis buvo kolonijos priimtas,-pasistatyti savo sode koplyčią. Bet labai greit po tam išvažiavo iš Manchesterio daug lietuvių ir,anot kun.Justino Steponaičio, Manchesteryje 1953 m. buvo likę tik 250 lietuvių.Koplyčios sumanymas buvo atidėtas patogesniam laikui.

L i e t u v i a i i n d u s t r i j o j e

Senųjų lietuvių vaikai, pradžios ir aukštesnes mokyklas baigusieji, dirba pasiimtus darbus, mokytojauja, yra urmo siuvėjai, fotografai, bet nei vienas jų nepasidarė turtuolis. Kitaip yra su veržlesniais antraisiais lietuviais. Vieną tokių turime elektroniką Rimantą Šovą.

Jo tėveliai ūkininkauja Valijoje. Turi du sūnu:Rimantą ir Eimutį. Rimantas dirba ir lanko vakarinę meno mokyklą. Būdamas 16 metų, pradėjo dirbti Royal Doulton įmonėje, kaip keramikos dirbinių direktorius. Jis nebuvo ten patenkintas, nes jam vis tenka kopijuoti pilis ir paukščius parcelano lėkštėse.

Tuo tarpu pasaulyje buvo prasidėjusi elektrotechnikos revoliucija. Vystėsi komputeriai, gerėjo radio priimtuvai ir televizijos aparatai,Tuomi susidomėjo Rimantas.Tėvų remiamas, per vienerius metus baigė kolegijoje tam tikrą technikos kursą ir gavo darbą precezinių instrumentų firmoje. Jo sugebėjimus tuoj pastebėjo patyrę bendradarbiai. Susimetė keli, bandė įkurti savarankišką elektrotechnikos prietaisų įmonę. Pirmas bandymas nepasisekė. Rimantas perėjo dirbti į didelę elektronikos firmą. Greit jis tapo ten laidų plokščių/printed circuits/ skyriaus vedėjas. Po 4 metų daugiau išmoko ir patyrė, jog elektronikos sritis turi didelę ateitį. Susiskolino pinigų ir ėmė verstis pats vienas.

1964 m. gimė mauja elektronikos bendrovė: PRECISION CIRCUITS,Ltd.. Pradėjo darbą. Jam į talką atėjo jo brolis Eimutis Šova. Nauja bendrovė ėmė augti. Gavo didesnes patalpas HAYES miestelyje,turi apie 25,000 ketv, pėdų plotą Jų dirbtuvėje dirba per 50 samdytų darbininkų.

Jų firmą yra aprobuota daugelio valdžios ir pramonės įmonių, kurios teikia užsakymus. Per 10 metų jų čia tiek padaryta ir patobulinta, nes pats darbas automatizuotas, kad net nesinori tikėti, kad visa tai padaryta beveik iš nieko, rašo EUROPOS LIETUVIS 1974 m. birželio 18 d.p.3

Turime pavyzdį, kaip jauna šeimininkė Filomena Nagienė vertėsi šeškų auginimo ūkiu. Ji gyveno WOodhouse ilgesnį laiką, rašo ŠALTINIS 1972 m nr.6,p.213, turėjo didžiulį ššškų ūkį ir gerai vertėsi. Tačiau šiemet tą darbą baigia, nes sunku gauti šeškinio maisto. Ji toliau gyvens iš lentpiūvės ir studentų nuomininkų.

Jos duktė Rita Stone sekretoriauja Stratford-on-Avon ir vaidina Šekspyrp teatre, o sūnus Algis dirba draudimo srityje Birminghame.

Filomena Nagienė paveldėjo šeškų ūkį iš savo vyro Stasio Nagio. Ji tą ūkį išvystė. Sodyboje turėjo benzino stotį, garažą. Bet šeškų ūkį turėjo panaikinti, nes miestas per daug arti. Tuo tarpu su Stasiu įvyko nelaimė1967m.

69 Jis, betaisydamas vėtros apgriautą stogą, nukrito ir užsimušė.

Prieš tai N a g y s ir P o ž e r s k i s buvo sudarę medžio apdirbimo bendrovę: N.P.Timber Company, Ltd. ties miesteliu Kettering, Vidurinėje Anglijoje,

Prano Požerskio tėvas Viekšniuose turėjo lentpiūvę.Po karo Pranas apsigyveno Greveno stovykloje ir lankė lietuvišką prekybos mokyklą. Susigiminiavo su Stasiu Nagiu,kuris vedė Prano seserį Filomeną. Visi kartu atvyko į Angliją. Įsikūrė žemės ūkio stovykloje prie Ketteringo. Pasibaigus sutarčiai, keletą metų dirbę odos ir plieno fabrikuose, pradėjo verstis savo 'bizniu'. 1952 m.Pranas Požerskis sukūrė savo šeimą. Dabar jis turi sūnų studentą ir dukterį -grožio technikos specialistę. Šeima įsikūrė Isham vietovėje, greta Kettering.

Tarp 5 automašinų jis turi 12,000 svarų vertės Rolls-Royce. Jo šeima yra viena turtingiausių Anglijoje.

1952 m. abudu svainiai atidarė malkų /firewood/ įmonę. Piaustė,skaldė medžius ir malkas išvažinėdavo žmonėms, o tuo laiku labai trūko kuro. Po trijų metų įsigijo daugiau žemės, mechaninį piūklą, geresnį automobilį. Jųdviejų bendrovė ėmė pirkti mišką. 1954 m išsinuomojo Skotijoje lentpiūvę. Ten jiedu dirbo keletą metų ir grįžo į Ketteringą. Čia įkūrė medžio įmonę ir bendrovę. Išaugo nauji pastatai. Įsigytos brangesnės mašinos.

1957 m.N.P.Timber Co.Ltd. gimė ir pradėjo gaminti karstams lentas ir anglies kasykloms paramas-stulpus. Pranas Požerskis sugalvojo gaminti geležinkeliams padėklus /Palliets/, o tų padėklų Anglijos fabrikai iš įmonių reikalauja po vieną milijoną kas mėnesį. Darbas pelningas ir tikras. Bendrovė sugalvojo gaminti ne vien medžiagą padėklams, bet pačius padėklus. Taip bendrovė pasisamdė agentus miškui pirkti, kirtėjus medžiams nuleisti ir šešis sunkvežimius. Bendrovėje dirba apie 50 samdomų vyrų.

Pranas Požerskis sužinojo, kad Anglijoje yra 14 milijonų akrų nenusausintos dirbamos žemės. Pasikvietęs patyrusį kultūros techniką, su juo įkūrė naują bendrovę 'KETTERING LAND DRAINAGE COMPANY, Ltd. Iš Olandijos parsigabeno automatišką drenažo mašiną už 29,500 svarų. Ja dirbant, klojami yra reikalingoj gilumoje 66 pėdų plastikiniai vamzdžiai. Darbas yra nepaprastai greitas,patogus, o užsakymų yra per akis. Abidvi bendrovės per metus daro apie pusės milijono svarų apyvartą, rašė EUROPOS LIETUVIS 1974 m.XI.26 d.nr.46.

Kaip sumanūs ir veržlūs žmonės Anglijoje gali sukurti didžiules įmones, turime pavyzdį iš Kauno žydų Anglijoje. Kaunietis J.E.Sieff yra garsios firmos 'MARK and SPENCER' prezidentas. Jo tėvas Ephraim iki 1880 m. gyveno Kaune. Turėjo malūną. Šaukiamą sūnų į karjuomenę, slapta išgabeno į Prūsus per sieną. Iš ten - į Štetiną. Nors jis pirko bilietą į New Yorką,bet prigautas galėjo vykti tik į Hull uosto. Nuvykęs į Manchesterį, ten rado daugiau žydų iš Kauno. 1884 m. pradėjo skudurų supirkimo-pardavimo firmą'SMITH and BEAUMAN'. Manchestery įsteigė jisBroughton Hebrejų Kongregaciją. Kai 1936 m. tėvai mirė, jo turtas buvo beveik pusės milijono svarų vertės.

Ephraim Sieff žmona Sarah irgi yra kilusi iš Lietuvos. Jų šeimoje buvo 3 sūnūs ir dvi dukterys. Israelis Sieff susigiminiavo su pirkliu Simons Marks ir įkūrė 'MARKS and SPENCER' firmą. Dabar firmos prezidentas yra J.Edward Sieff, vienas turtingiausių žmonių,rašo EUR.LIETUVIS, 1974 m. vas. 5 d, nr.6,p.4.

Inžinieriai ir mokytojai

Londone esančioji Lietuvių Inžinierių ir Architektų valdyba bandė sušaukti į LIETUVIŲ NAMUS Sąjungos narių susirikimą 1974 m.lapkričio 5 d.. Susirinkimas turėjo būti lapkričio 12 d. Bet neatrodo, kad jis įvyko. Turime apsčiai ir inžinierių ir architektų senesnio ir jaunesnio amžiaus, bet jie veikia paskirai ir retai kuris skaito lietuvišką savaitinuką, Europos Lietuvį.

Mokytojas D.Dainauskas sušaukė 1961 m. į Manchesterį 20 mokytojų lietuviškų mokyklų reikalams aptarti ir išsiaiškinti.Kad būtų kur kitur susirinkę lietuviai mokytojai, neteko patirti, o jų yra daug: gausios lietuviškos šeimos turi ne po vieną, o kartais po kelis mokytojus iš šeimos.

Jaunieji,Anglijoj gimusieji lietuviai, pabaigę aukštus mokslus ir mokytojų akademijas, kolegijas, mokytojauja ne tik katalikiškose mokyklose, bet ir valdiškose. Jų skaičius nežinomas. Vieni kitų gerai nepažįsta.

Ūkio vedėjai

Prieš 20 metų /1955/ buvo įsigyta LIETUVIŲ SODYBA. Ją nupirko Lietuvių Namų Akcinė Bendrovė. Sodybai vadovauja Bronė ir Justas Snabaičiai. Sodybą sudaro 24 ha žemės ir McAndrews apleista buveinė. Apie Sodybos sunkią pradžią ir galimą pelningumą rašo Snabaičiai Eur.Liet.1975 mIV.22 d

"Pradžia/ buvo nelengva. Apsigynus nuo lietaus, pamažu pradėta kurtis. Pats pirmasis atsikraustė tuo metu Lietuvių Namuose gyvenęs A.Žukauskas. Po poros metų metų ilgam laikui jį pavadavo J.Lūža... Nebuvo automobilio prekėms atsigabenti ar senukus į bažnyčią nuvežti.

,, Akcininkų sudėtų pinigų užteko beveik tik depozitams. O čia reikėjo keisti Lietuvių Namus, gerinti spaustuvę, pirktis mašinas, leisti laikraštį ir knygas. Pradėta nuo pagrindinių dalykų. Pirmiausia bendromis jėgomis Sodybos kieme pastatytas lietuviškas kryžius... Po to susirūpinta kitais neišvengiamais dalykais- šviesa ir vandeniu,... Sodyba pamažu stojosi ant nuosavų kojų ir pradėjo duoti net šiek tiek pelno. Vėliau padėtis gerėjo, bet pažanga, neinvestuojant daugiau kapitalo, buvo lėtoka.Pasiskėjo, kad pensininkų Sodyba perdaug netraukia - šiuo metu vos keletas naudojasi jos grynu oru ir patogumais.... Daugelis vasarotojų išvyko amžinųjų atostogų... Prieš ketvertą metų Sodybą perėmė jaunesnės kartos atstovai: B.ir J. Snabaičiai. Pasidalinę darbais ir pareigomis, jie iš karto ėmė daugiau dėmesio skirti klubui. Pirmieji trys metai parodė, kad einant senuoju keliu.Sodybos pelningumą labai sunku padidinti. Nutarta užtraukti paskolą , kurią pavyko gauti labai geromis sąlygomis. Prasidėjo pagerinimai, kaip rašo savo pranešime klubo nariams B irJ Snabaičiai, iki šiol jau investuota apie 30,000 svarų.
/Žinios imtos iš Europos Lietuvis 1975 m bal.22 d.nr17 p. 3./

Sąskrydžiai

1973 m. liepos 14 d. Birminghame įvyko lietuvių sąskrydis. Buvo atvykusių lietuvių iš Nottingham,Derby, Wolverhampton,Stoke-on-Trent, Coventry,Glouster, Stroudo.

Šiame krašte, kaip ir kitur išeivijoje, didesni tautiečių susibūrimai vyksta retai. Jie reikalauja didesnio

pasiruošimo, ypač kai duodama stipresnė akademinė bei meninė dalis ir linksmoji programa. Tai buvo Birminghame liepos 14 d. Prasidėjo Lietuvos vėliavos įnešimu.Tai padarė J.Juozelskis iš Nottinghamo ir An.Bendikaitė iš Derby. Vietos A L K Bendrijos pirmininkas Stasys Čereškevičius atidarė sąskrydį trumpu žodžiu. Susidėjo malda: 'Marija, Marija' už žuvusius ir mirusius lietuvius.

Pasidarė staigmena, kai anglas inž. Johnston iš Coventry gražia lietuviška tarsena energingai pateikė paskaitą. Jis priminė tikybinę ir tautinę Lietuvos priespaudą, pabrėžė, jog reikia jungti religinį pradą, bekovojant ir siekiant Tėviškei laisvės. Paskui inžinierius prabilo angliškai. Jam pernai metais gilų įspūdį padarė Amerikoje lietuvių jaunimo didingos iškilmės.

ALK Bendrijos centro pirmininkas Jonas Zokas iš Derby, nurodė panašių sąskrydžių, kaip šis, didelę naudą Bendrijos uždaviniams siekti ir teisingą jų kryptį.

ALKB sekretorius,kun.dr.St.Matulis,MIC perskaitė viršūnių sveikinimus: vyskupo dr.A.L.Deksnio, Lietuvos Atstovo V.Balicko ir Dievo Tarno arkivyskupo Jurgio Šventumo bylos pagelbininko,kun.dr.K.A.Matulaičio,MIC sveikinimą.

Trumpai prabilo PLP būsimo seimo atstovai,DBLS Londone vicepirm.ir tarptautinis ryšininkas Zigmas Juras bei ALKB pirm Stasys Kasparas.

Dailininkės Genovaitės Grigoravičiūtės-Johnstonienės iš Coventry, Kazimiero Steponavičiaus iš Eccles-Manchesterio ir Rūtos Popikaitės iš Derby meniniai kūriniai buvo išstatyti vykusioje salės vietoje ir traukė dalyvių akį.

Meninę dalį pradėjo Nattinghamo berniukai: Algis,Vytukas Važgauskai ir Romas Juozelskis.Jie paruošti kun.A.Gerybos,varpelių muziką išpildė meliodikomis: 'Leiskit į Tėvynę'. 'Pučia vėjas','Lietuva brangi','Oi žiba žiburėlis'. Romas ir Algis atpasakojo žodžius, o solistas Vytukas, mažesnis už kedę, drąsiai giedojo ir skambino varpelių muziką.

Gloucesterio-Stroudo grupės Angelė Bureitė ir Marytė Karmilavičiūtė deklamavo. Geraldina, Bernadeta Cibulskaitės ir Lesley Kukštaitė pateikė keletą dainų. Dviem išėjimais tautinių šokių pašoko 8 mergaitės: L.Kukštaitė. N.Simmonds, G.ir B.Cibulskaitės, D.White,T.Bartmanaitė, S.Jurevičiūtė ir J. Bieliūnaitė. Vakarą paruošė Marija Gelvinauskaitė. Akordeonistas buvo Jonas Kukštas.

Moksleivis Mykolas Narbutas iš Wolverhamptono pianinu įgudusiai paskambino Vytauto Klovos ir Šopeno kūrinių,o Alfonsas Kietavičius ir Aleksas Maieris iš Birminghamo pagriežė akordionais P.Četkausko lietuvišką valsą ir kitų dalykų.

Birutė G,ir Anita Štarkaitės iš Birminghamo angliškai, o Genovaitė Kaminskienė iš Wolverhamptono lietuviškai perteikė Putino Rūpintojėlį. Konstancija Straškienė iš Derby davė savo patriotinės poezijos.

Elena Vainorienė įvedė Nottinghamo ir Derby naują jungini,- tikras lietuviškas kankles, kurių sąskambį palydėjo Nijolė Vainoraitė-Cousins. Ilgesingi tonai nustebino visus: 'Skambėkite kanklės','Aš artojas lietuvis', Sekė dainos duetu ir kvartetu,Įsijungė E.Vainorienė ir Ingė Stulgienė, atlikdamos 'Lietuva,brangi šalele', o N. Cousins ir I,Stulgienė'Jaunos dienos- aukso dienos'. E.Vainorienė, I.Stulgienė, Ona Lišiūtė ir N.Cousins davė 'Miškų gėlė', 'Už gimtinės klonius ir pievas'. Derby mergaitės: Ona ir Janė Zokaitės,Elena ir Anyta Bendikaitės padeklamavo: 'Pas močiutę' ir'Pasėjau linelius' Joms pritarė kanklėmis E.Vainorienė.

Meninę dalį vainikavo solistė Birutė Babrauskaitė-Valterienė. Meniškai išpildė 'Mano gimtinę' /Maironio žodžiai, A,Kačanausko muzika/ ir Hendel 'Pavasaris', Akompanavo Marija Jones.

Sąskrydžio gera pranešėja buvo Aldona Kučinskienė iš Churchdown,Glos,

Dalyvių skaičius prašoko visas rengėjų viltis. Gana didelės minios atvažiavo iš Wolverhamptono,Stroudo,Glocesterio, Nottinghamo, Derby. Gražūs būriai buvo iš Eccles, Manchesterio, Coventry.Daug atskrido nuo Londono,tolimo Bath ir Leicesterio. Buvo net iš Valijos pakraščių.

Neužmirština vietos lietuvių gausa ir buvo lietuvių - bičiūlių - svetimtaučių, Iš užjūrio susilaukta svečių : iš Šiaurės Amerikos ir net iš Lietuvos, tik prieš kelias dienas atvykusių. Buvo daug jaunų, buvo ir pešininkų.

Sąskrydžio rengėjai buvo dėkingi išvykų vadovams: J. Narbutienei,Aldonai Kučinskienei,J.Zokui,P.Makūnui,Lietuvių Židiniui. Anglijos sąlygose keli šimtai dalyvių yra skaitoma daug.

Išstatyti meno kūriniai renginio turinį vertai papildė. Dalyviai menu domėjosi, pirko arba užsisakė. Buvo įsigyta ir solistės B.Vaterienės plokštelių.

Programai įdėgas suburti iš daugelio vietų, jas suderinti buna sunkoka. Bet šiuo įvykusiu sąskrydžiu ir jo programa dalyviai buvo patenkinti ir dėkingi rengėjams, kurių tarpe buvo ir Anglijos Lietuvių Katalikų Bendrijos centras,rašo ŠALTINIS 1973m.nr.3-4 p,121.

L o n d o n o n u o s t o l i a i

Londono ir apylinkių 24 vietovės iš viso 1938 m. sudarė lietuvių koloniją iš 1681 žmogaus. Tada lietuviai turėjo sukūrę 353 šeimas ir nepilnamečių vaikų 526. Subrendusių vyrų buvo 569 ir moterų 586.

Kaip visur, taip ir Londone, į organizacijas ir draugijas priklausė veiklesnieji nariai, o kiti lietuviai tik džiaugėsi organizacijų darbais, protarpiais ateidami į didesnius parengimus, norėdami susitikti senus pažįstamus ar gimines.

Bet metai bėgo ir kolonija senėjo. Prieš pat antrąjį karą /1937,1938 ir 1939 m/ iš gyvųjų tarpo buvo pasitraukę 66 asmenys: 41 vyras ir 25 moterys. Karas smarkiai paveikė visą koloniją.Jauni vyrai išėjo karan, senesnieji gavo įmonių darbus, ypač ginklų dalis gaminti, o vaikai buvo išsiųsti į Valiją ir vakarinę salos dalį. Vokiečių orlaiviai ir jų sviediniai degino Londoną, ardė gatves, trukdė susisiekimą.

Sekmadieniais į lietuvių bažnyčią ateidavo daug mažiau lietuvių, negu buvo galima laukti.Niekas jų neskaičiavo, bet bažnyčioje atsirado daug tuščių vietų. Likusieji lietuviai darė, ką galėjo. Net protarpiais suruošdavo pobūvį samdytoje patalpoje, nes parapijos klubo turėtas patalpas karas suardė ir sudegino. Žmonės baiminosi, kai iš Prancūzijos, Belgijos, Olandijos pradėjo skristi vokiečių sviediniai į vakarinį Londoną.Jie turėdavo perskristi per lietuvių šv, Kazimiero bažnyčią. Ne visi vokiečių sviediniai pasiekdavo vakarinį Londoną:dalis nukrisdavo pakeliui. Apie tūkstančio metrų plote aplinkui šv.Kazimiero bažnyčią, karui pasibaigus,laikraščiai rašė, nukrito 36 vokiečių raketos, bet bažnyčios tiesiogiai nekliudė.

Pasibaigus karui, lietuvių vargai nepasibaigė.Tiesa, Londono lietuviai visada turėdavo vieną ar du lietuvius kunigus, kurie lietuviškai skelbdavo Dievo Žodį, klausė

išpažinčių, tuokė jaunavedžius, aprūpindavo dvasinia ligonius ir lydėdavo į kapus mirusius. O mirusiųjų eilės pagausėjo. Didelė senųjų Ateivių lietuvių dalis, atvykusieji į Londoną apie 1902 metus turėdami apie 25 metus, sulaukę 65 gyvenimo metų ir net anksčiau, ėmė trauktis iš gyvųjų tarpo. Jų vaikai turėjo užimti jų vietą. Deja, išsiskirstę plačiajame Londone ir jo trijose vyskupijose, net tikrai norėdami, nevisada galėdavo šventadieniais atvykti į lietuvių bažnyčią.

Yra žinoma, kad nuo 1949 m. iki 1956 m.-per 7 metus mirė 117 lietuvių.

Kai 1975 m. bal.12 d. parapijos Taryba ir Klebonas panorėjo vieša vakariene pagerbti bažnyčios šv.Kazimiero statytojus 1911-1912 m.. turinčių 80 metų ar daugiau, buvo surasta tokių iš viso 36, bet ir tai ne visi galėjo pajudėti iš namų. Kartu su senelių-kūrėjų vaikais ir vaikaičiais, parapijos choru ir šv.Onos D-jos narėmis, apsėdo Soc,ir Sporto klubo salą nepilnas šimtas žmonių.

Nuo to laiko, kai marijonai kunigai pasiėmė pastoviai rūpintis Londono lietuviais katalikais nuo 1934 m. iki 1974 m. pabaigos, taigi per 40 metų iš viso yra mirę 556 lietuviai, neskaitant pirmesnių, atvykusių ir pasilikusių čia gyvenanti tuoj po 1900 m.

Šimtai palaidotų lietuvių žymiai sumažino Londono lietuvių koloniją ir veikėjų skaičių. Neliko kai kurių seniau smarkiai veikusių draugijų valdybų,-jos išnyko.

Nestebėtina todėl, kad naujieji ateiviai, apsigyvenusieji Londone, savo reikalams sudaro naujas organizacijas ir steigia sau priimtinas draugijas.

S p a u d a

Londono kolonija, pagausėjusi naujais ateiviais, spaudos žmonėmis ir mokytais vyrais bei moterimis ir gyvenimo sąlygoms pagerėjus beveik prieš 30 metų susiorganizavo į Didž.Britan.Liet. Sąjungą. Ji įsigijo vienus, paskui kitus 'Lietuvių Namus', sudarė spaustuvę, iš Broniaus Daunoros įsigijo spaustuvės pradžią, pradėjo leisti savaitraštį, galutinai pasivadinusį 'EUROPOS LIETUVI'. Savaitraštis greit paplito. Jis padėjo suorganizuoti D.B.L.Sąjungą, jos skyrius, sudaryti 'Lietuvių Namų Akcinę bendrovę', įsigyti SODYBĄ ir įkurti NIDOS knygos klubą.

Daug senesnė yra Skotijos lietuvių IŠEIVIŲ DRAUGO' spaustuvė. Išeivių Draugas pradėjo eiti 1914 m. Buvo savaitinis laikraštis, o sumažėjus Skotijos lietuviams, eina kas mėnesis.

Kai Londone 1960 m.XII,23 d. atgimė ŠALTINIS, gausiai paveiksluotas religinės ir tautinės minties šešis kartus per metus išeinęs žurnalas, pradžioje buvo spaudžiamas Nidos spaustuvėje. Bet redaktoriui būnant Nottinghame ir Nidos spaustuvei pasiėmus leisti knygas, susidarė sunkumų Nida per mažai turėjo jėgų ŠALTINĮ laiku išleisti. ŠALTINIS perėjo į ofsetinį spaudinimą ir įsikūrė ofsetu spaudžiamas mašinas.

Londono lietuvius ir Vakarų Europos lietuvius tris kartus metuose lanko V.E.Sielovados leidžiama KRIVULĖ Ji yra spaudžiama saleziečių spaustuvėje, Romoje.

Protarpiais pasirodo naujos knygos ir knygelės, leidžiamos NIDOS ar ŠALTINIO.

Pasirodė Šiaurinės Anglijos Lietuvių nr.23 'BIULETENIS' minint Manchesterio lietuvių socialinio klubo 25 metų darbuotę /1949 - 1974/. Jį paruošė S.Lauruvėnas ir juo rūpinosi kun V.Kamaitis su L.Pūru, o viršelį ir nuotraukų lapus pagamino ŠALTINIS Nottinghame.

Biuletenį leidžia Manchesterio Lietuvių Kultūrinis Ratelis.

Iš Hamburgo protarpiais yra gaunamas leidinys -AUŠROS VARTAI,P L B krašto valdybos informacijos. Kai kada ateina lietuvių evangelikų SVEČIAS ir biuletenių išvaizda lietuviškai ir vokiškai ELTA, Europos Lietuvių Informacijos ELI.

Kas metai ateina SALEZIEČIŲ BALSAS, o Lietuvių Katalikų Mokslo Akademija apdovanoja kas metai SUVAŽIAVIMO DARBAIS.

Protarpiais pasirodo Anglijoje leidžiamas skautų biuletenis-knyga BUDĖKIME, o prieš kiek laiko /1955-1957/ m iš Bradfordo Didžiosios Britanijos katalikų parapinės bendruomenės leidžiamas,o kun.J.Kuzmickio redaguojamas ŽIBINTAS. Iš viso išėjo 18 nr.Buvo gausiai paveiksluotas. Turėjo pastovų jaunimo skyrių ir Vaikų Kampelį, lietuviškai dvasiai šeimose palaikyti./L.E.XXXV,p.268/.

IV P L B S e i m a s

St.Kasparo, Anglijos L.B.atstovo, pranešimas

EUROPOS LIETUVIS 1973 m lapkričio 20 d.nr.47,p.2 įsidėjoPasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos atvaizdą posėdžio metu ir Stasio Kasparo pranešimą.Dedame sutrumpinę.

1973 m.rugpiūčio 3 d. pradėjo rinktis PLB IV seimo atstovai ir svečiai. Washingtone mane globojo Amerikos Inžinierių ir Architektų draugijos pirm Povilas Mažeika.

Rugpiūčio mėn.30 d. vakare Lietuvos Pasiuntenybė Washingtone suruošė Seimo atstovams ir svečiams priėmimą pasiuntenybės patalpose. Lietuvos Atstovas,J.Kajeckas su ponia ir patarėjas St.Bačkis su ponia sutiko kiekvieną atsilankantį, o jų buvo 150.

.. Rugpiūčio mėn. 31 d. rytą reikėjo skubėti į State Hilton viešbutį. Jis turi 850 kambarių. PLB Seimas naudojosi Federal Pan Am,New York, Mich.ir Mass salėmis.

Seimo rengimo Komiteto pirm. dr.Jonas Genys pasveikino susirinkusius atstovus ir svečius. Po atidaromojo žodžio Apaštališkasis Protonotaras Jonas Balkūnas sukalbėjo atidarymo maldą. Solistė J.Čekanauskienė iš Los Angeles sugiedojo Amerikos Himną, o visi kartu -Lietuvos Himną.

P L B valdybos pirm. Stasys Barzdukas įvardino Bendruomenės narius, kurie apleido šį pasaulį per paskutinius penkerius metus, Jie buvo pagerbti atsistojimu.

Sudarytas Seimo prezidiumas, išrenkant pirm. dr.A. Damušį iš Detroit,Mich.o prezidiumo pirmininkais padėjėjais buvo pakvieti kraštų bendruomenių pirmininkai:A.Mičiuda /Argentina/ S.Kasparas /D.Britanija/,V.Volertas /JAV/, E. Čiuplinskas /Kanada/,kun. M.Tamošiūnas /Kolumbija/. V.V Venckus /Venecuela/. Taip šis seimas turėjo šešis vicepirmininkus, kurie pavaduodavo prezidiumo pirmininką.

Seimo sekretoriatą sudarė: Lucija Skripkutė /Kanada/, D.Vaitkevičiūtė / ir J.Urbonas /abu iš JAV./

Žodžiu Seimą sveikino Lietuvos Atstovas Washingtone J. Kajeckas, Lietuvos Atstovas prie Vatikano St,Lozoraitis /jun/, Vliko pirm.dr,J.K.Valiūnas. Raštu buvo gauta 72 sveikinimai.Be to,žodžiu sveikino 1941 metų Lietuvos sukilimo Laikinosios Vyriausybės ministeris pirm ir pirmasis savanoris, pulkininkas Kazys Škirpa.

Buvusios PLB valdybos nariai padarė savo pranešimus iš jų vadovautų sričių: PLB Valdyba - S.Barzdukas, Visuomeninių reikalų - dr.H.Brazaitis, organizacinių -dr. A. Butkus, Jaunimo- M.Lenkauskienė. Švietimo -A.Rinkūnas,Kultūros - dr.A.Nasvytis. Finansų - dr.V, Majauskas.Pasaulio Lietuvis- A.Gailiušis.

Pirmasis simpoziumas buvo: 'Pasaulio Lietuvių Bendruomenės ateities uždaviniai ir veikla'. Moderatorius A.Rinkūnas. Šios temos reikalais pasisakė:Valys Kleiza /JAV/, dr.Petras Lukoševičius /Kanada/, inž. Algis Rugienius/JAV/, kun.A.Saulaitis /Brazilija/, inž.Vladas Venckus/Venecuela/, dr.V.Daniela /Australija/.

Šis simpoziumas nagrinėjo keturis klausimus: a/ kokie pagerinimai reikalingi bendruomenės organizacijoje,struktūroje,kad ateities veikla būtų praplėsta ir suaktyvinta, b/Jaunimo vieta lietuviškoje veikloje ir Bendruomenėje, c/Kaip pagerinti veiklos derinimą tarp atskirų Bendruomenės organų ir kitų veiksnių,d/Bendruomenės lėšos ir nario mokestis.

Šis simpoziumas trūkęs dvi valandas, turėjo būti nutrauktas, net neišsprendus labai svarbių bendruomenės reikalų. Kalbėtojų buvo daug, nors kiekvienam buvo duotas vienodas ir ribotas laikas pasisakyti, bet jo neužteko visiems.

Po audringo simpoziumo ėjo kraštų Benruomeninių atstovų pranešimai, kuriems buvo duota tik 1.30 min. laiko. Kiekvienas kraštas turėjo trumpinti savo pranešimą, kad pirmininkaujančio nebūtų nutrauktas.

Dar audringesnis simpoziumas buvo 'Lietuvių Bendruomenė laisvinimo veikloje'. Moderatorius dr.H.Brazaitis, pagrindiniai kalbėtojai: dr J.Genys /JAV/,A,Balsys /Australija/,B.Bieliukas /JAV/, inž.A.Gečys /JAV/,Stasys Lozoraitis /Italija/, Justinas Lukošius /Vokietija/, A. Mičiūda /Argentina/.dr.A.Sliesoraitis /Brazilija/,inž. V.Venckus /Venucuela/. Šiam sipoziumui ir gi buvo duota tik dvi valandos. ...

Seimo pirmos dienos darbas buvo baigtas, apsilankant Corcoran Meno Galerijoje. ... Ši 12 Amerikos lietuvių menininkų paroda buvo atidaryta rugpiūčio 12 d. ir tęsėsi iki rugsėjo 15 d. Visi kūriniai buvo išdėstyti keturiuose erdviuose kambariuose, Prie koktelio stalo buvo dalima asmeniškai susipažinti su dalyvaujančiais menininkais.

Šeštadienis, rugsėjo 1 d. prasidėjo simpoziumi'Jaunimas tautinėje veikloje ir lietuvių Bendruomenėje'. Jam vadovavo Milda Lenkauskienė. Čia reiškėsi jaunosios kartos kalbėtojai: J.Kuraitis, A.Idzelis, V.Kleiva, J.Jasaitytė,kun.A. Saulaitis, dr.A.Sliesoraitis.

Simpoziumas buvo gyvas, pilnas jaunatviškos energijos. Jame labai gausiai dalyvavo jaunimas ir senesnieji. Buvo aišku, kad Amerikoje, Kanadoje ir Aystralijoje yra daug jaunimo, norinčio dirbti bendruomeniniame bei Lietuvos laisvinimo darbe, jį pritraukiant dabartinėmis sąlygomis.

Popietinėmis valandomis buvo tęsiami komisijų posėdžiai. Viename iš jų buvo smarkiai kalbama, kaip ir kada naudinga bendrauti su lietuviais čia ir Lietuvoje.

Pasibaigus komisijų posėdžiams, buvo apsvarstytaNaujoji PLB konstitucija. Didelių pakeitimų nėra, tik papildyta Garbės Teismu, Kontrolės Komisija ir toms dvien institucijom priimti nauji statutai.

Po vakarienės vykome į seimo koncertą, kurį surengė Marylando Universiteto Lietuvių studentų sąjunga,universiteto Tower Fine Arts teatre.

Programą atliko Čiurlionio Liaudies Meno Ansamblis iš Clevelando, vadovaujamas A. Mikulskio ir Onos Mikulskienės. Koncerte dalyvavo 800 žmonių.

Seimo metu, šeštadienį ir sekmadienį,Washingtone vyko Šiaurės Amerikos lengvosios atletikos ir lauko teniso pirmenybės.

Sekmadienį,rugsėjo 2 d. seimo darbai prasidėjo Nominacijų komisijos pranešimu, kad seime dalyvauja 90 atstovų. D.Br.lietuvių bendruomenės atstovai buvo S.Kasparas ir kaip antrininkas Antanas Skudzinskas. Seimas apgailestavo, kad Joana Serafinaitė negalėjo atvykti.DBLS atstovavo Z.Juras.

Balsavimo būdu buvo nuspręsta, kuriame krašte bus PL B valdybos būstinė.79 atstovai pasisakė už JAV, vienas prieš. Balsavimo būdu, buvo taip pat nustatyta, kad PLB valdybą sudarys septyni žmonės. Pats triukšmingiausias dalykas buvo išspręsti-išrinkti PLB Valdybą. Per naktį atsirado du sąrašai- vienas New Yorko, kitas - Chicagos.

New Yorko politikieriai ir Vliko žmonės, o Chicagoje-daugiau kultūrininkai. Po ilgesnių diskusijų Seimas atmetė abudu sąrašus ir priėmė nutarimą, kad abiejų sąrašų kandidatai sutraukimi alfabetine tvarka į vieną sąrašą ir seimas papildomai siūlo savo kandidatus. Sudarius kandidatų sąrašą, buvo kiekvienam kandidatui leista pasisakyti per vieną minutę, ką jis dabar veikia ir ką pasižada daryti, jei bus išrinktas įPLB Valdybą. Daugiausiai balsų gavo Chicagos lietuviai ir Chicaga pasidarė L P B sostinė.

Išrinkus PLB valdomuosius organus, nutarimų komisija patiekė priimti net 11 nutarimų. Visi jie buvo sutrumpinti, kiti pataisyti, bet visi buvo priimti.

Seimo pamaldos buvo šv.Mato katedroje, visai netoli nuo seimo būstinės. Mišias atnašavo vyskupas V.Brizgys su 10 katalikų kunigų ir dviem evangelikais:kun A.Trakiu ir kun.A.Žilinsku. Pamokslus pasakė: jėzuitų provincijolas G.Kijauskas,SJ ir kun.A.Trakis, o Mišių didžiąją maldą skaitė kun.A.Žilinskas.

'Čiurlionio' ansamblis šalia didžiojo altoriaus su tautiniais rūbais, kanklėmis ir giesmių garsais nukėlė IV Seimo pamaldas į Lietuvą. Lietuvių seimas pirmą kartą turėjo savo pamaldas lietuviškas ir jos buvo vienas ir pats šviesiausias momentas visame seime.

Po pamaldų Stasys LozoraitisJn. skaitė paskaitą'Tarptautinė padėtis ir Lietuvos laisvinimas'.Paskaita buvo įdomi, nors vietomis labai dvelkė neviltimi...

Atėjo laikas rinktis į Seimo užbaigimo vakarienę - bankietą. Kaip DBLB Krašto Valdybos pirmininkas buvau pakviestas prie banketo didžiojo stalo.Sėdėjau šalia dr Jono Genio, kuris Helsinkyje suomių buvo uždarytas į kalėjimą.

Banketo programai vadovavo Juozas Laučka. Jo metu buvo atžymėti bendruomenės kultūrininkai. JAV krašto valdybos pirmininkas V.Volertas įteikė $ 1,000 dol premiją kompozitoriui J.Kučinskui ir J.Gaideliui už operas, Po 300 dol. A. Landsbergiui už 'Juoduosius laivus', A.Kairiui už 'Lakštutės meilę'. Lietuvių Fondo Tarybos pirmininkas dr. K. Ambrozaitis įteikė premiją LRD pirmininkui kun.L.Andriekui, kad perduotų rašytojui E.Cinzui /Belgija/,nes pats negalėjęs atvykti, už jo romaną 'Brolio Mykolo gatvė'.

L B Kultūros Tarybos pirmininkas dr.A.Nasvytis pranešė, kad Lietuvių Fondo Mindaugo medaliai paskirti A. Mikulskiui,A. Kučiūnui,G. Brechmanienei, L.Sagiui,B.Brazdžionienei,S.Zalatorskiui,J.Kapočiui, A.Varnui,Algiui Bielskui. Po premijų ir medalių įteikimo,sveikino seimo dalyvius ir linksmai nuteikė rašytojas Antanas Gustaitis su savo humoristine kūryba.

Naujai išrinktos valdybos vardu inž.Bronius Nainys pasakė pirmą savo kalbą, išryškydamas šiuos principus: a/ Lietuvos laisvė, b/ lietuvybė, c/ lietuvių kultūros ir kūrybos puoselėjimas, d/ vienybė ir e/ darbas.

Buvęs P L B pirm. Stasys Barzdukas pasakė paskutinę savo kalbą. Banketas buvo baigtas, sugiedant Lietuvos Himną.

IV P L B S e i m o n u t a r i m a i

PLB IV Seimo nutarimų santrauką davė 'EUROPOS LIETUVIS 1973 m. lapkričio 6 d.nr.45,p.3.

Žodis pavergtai tautai

Seimas sveikinimą užbaigė žodžiais: 'Broliai ir Seserys pavergtoje tėvynėje, mes žinome, kad jumyse laisvės idėja yra gyva ir jokios okupanto pastangos jų nesunaikins. Mes norime jus užtikrinti, kad Nepriklausoma Lietuva yra ir bus gyva taip pat laisvojo pasaulio lietuviuose.

Lietuvybės išlaikymas

Lietuvių tautos išeivija turi pasiruošti ilgai,nenuilstamai laisvės kovai, kuriai būtinas lietuvybės ir tautinio sąmoningumo išlaikymas. Šiam tikslui įgyvendinti reikia ne tik skatinti visuomenę išlaikyti lietuviškus centrus, bet prie jų taip pat pastoviai apsigyventi.Lietuvybei išlaikyti naudinga puoselėti giminystės ir draugystės ryšius su tėvynėje gyvenančiais broliais ir sesėmis, ypač jaunimo tarpe.

Lietuvos laisvinimo veikla

Lietuvos išlaisvinimo veiklai sustiprinti Seimas skelbia keturių punktų programą,kurios pagrindinis uždavinys yra koordinuoti veiklą ir remti laisvinimo darbą dirbančias organizacijas. O taip pat skatina išnaudoti kiekvieną progą kelti Lietuvos laisvės reikalą ir protestuoti prieš žmogaus teisių paneigimą Lietuvoje.

Lietuvių kultūros ugdymas

Seimas pripažįsta, kad kultūrinė kūryba yra viena iš ryškiausių tautinės sąmonės išraiškų ir todėl didžiuojasi Lietuvos kūrėjų bei mokslininkų gajumu, kuris įstengia prasiveržti ir pro svetimus varžtus. Siūlo puoselėti ryšius tarp lietuvių, gyvenančių išeivijoje ir tėvynėje.

Seimas kviečia visus tautiečius stengtis, kad laivame pasaulyje esančios mokslo akademijos, institutai ir kitos kultūrinės institucijos, su kuriomis jie turi ryšių,remtų, skatintų ir organizuotų mokslinį tyrimą ypač tų sričių, kurių obiektyvus tyrimas yra varžomas Lietuvoje.

Lietuviškasis švietimas

Pirmoje eilėje Seimas skatina tėvus vartoti namuose lietuvių kalbą. Toliau jis ragina tėvus leisti vaikus į lietuviškas mokyklas, vasaros stovyklas, prenumeruoti lietuvišką spaudą, pirkti lietuviškas knygas. Pačiai Bendruomenei pataria remti lietuviškas mokyklas ir jaunimo veiklą, bendrauti su kituose kraštuose dirbančiais švietimo

srity lietuviais, parūpinti lietuviškų knygų, skatinti jaunimą studijuoti lituanistiką.

Dėmesys lietuvių jaunimui

Seimas skatina jaunimą įsijungti į tautinių šokių, dainų ir meno ansamblius, sporto klubus, ideologines jaunimo organizacijas, dalyvauti stovyklose ir lankyti lituanistines mokyklas. Laukiama, kad jaunimas gausiai stotų į L B. gretas.

P J Jaunimo Sąjunga

Seimas sveikina Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjungos ryžtą įsijungti į P L B ir, dar su didesniu pasiryžimu bei meile savajam kraštui, siekti mūsų lietuvių pagrindinio tikslo,-Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo.

Čia pat Seimas nutaria, kad PLB Valdyboje dalyvautų ir Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjungos Valdybos atstovas.

Taip pat pageidaujama, kad Janimo Sąjungos pavadinimas būtų pakeistas į P L B Jaunimo Sąjungą.

Tautinė religinių institucijų reikšmė

Lietuviška parapija yra reikšmingas lietuvybės išlaikymo židinys. Seimas pageidauja, kad visų konfesijų lietuviškuose maldos namuose būtų meldžiamasi lietuviškai.

Informacija

Seimas, įvertindamas lietuviškos spaudos ir komunikacijos svarbą, sveikina visas lietuviškų išeivijos laikraščių redakcijas, leidyklas, lietuviškos televizijos ir radio valandėlių vedėjus ir pranešėjus ir informacijos biurus.

Teigiamai vertindamas įvairių kraštų užsimojimas savo leidiniais informuoti apie lietuvių kultūrą gyvenamųjų kraštų kalbomis. Ypatingą dėmesį kreipia į JAV leidžiamą L. Enciklopediją anglų kalba.

Čiurlionio 100 metų sukaktis

1975 m. bus minimas Čiurlionio 100 metų gimtadienis. Šią nepaprastą sukaktį Seimas ragina visą lietuvių visuomenę tinkamai paminėti ir pristatyti menininko darbus plačiajai pasaulio visuomenei, ~~keliant,~~ keliant lietuvių tautos kultūrinius pasiekimus.

Lietuvos sportininkams

Seimas sveikina sportuojantį jaunimą ir skatina kuo gausiau dalyvauti organizuotame lietuvių sporto klubų veikime ir prašo PLB Valdybą daugiau dėmesio skirti organizuotai sportininkų veiklai.

Padėka

Seimas dėkoja visiems jį sveikinusiem, Seimo rengėjams ir PLB Valdybai. Pagaliau P L B Valdybos pirmininką Stasį Barzduką, už jo ilgametį darbą Bendruomenėje, išrenka P L B g e r b ė s p i r m i n i n k u.

S k l a n d y t o j a s

1971 m. ŠALTINIO nr.3, p.110 tilpo Prano Požerskio šeimos atvaizdas ir įrašas: Industrialas ir sklandytojas Pranas Požerskis su šeima. Iš kairės: duktė Janė, žmona Paulina ir sūnus Antanas.

79 ŠALTINIS pirmas paskelbė, kad Pranas Požerskis yra ~~yra~~ vienas geriausių sklandytojų visoje Anglijoje. iš apie 20.000 sklandytojų jis užima šeštą vietą. Sklandyti pradėjo Lietuvoje, Viekšniuose, kur jau turėjo nuosavų sklandytuvą. Dabar šalia didžiulės medžio apdirbimo ir melioracijos įmonių, sekmadieniais, išklausęs su šeimą Mišias, skiria sklandymui. Bendradarbiauja savo specialybės anglų spaudoje.

Sūnus Antanas ruošiasi studijuoti odontologiją ir sklando jaunių grupėje.

Apie Prano Požerskio šeimą parašė EUROPOS LIETUVIS 1974 m. lapkričio 26 d.nr.46:

Nagio ir Požarskio medžio apdirbimo bendrovė -N.P. Timber Co.Ltd.- yra ties mieteliu Kettering, vidurinėje Anglijoje. Prano Požerskio tėvas Viekšniuose turėjo lentpiūvę. Po karo Pranas apsigyveno Greveno stovykloje; lankė lietuvišką prekybos mokyklą. Susigiminiavo su Stasiu Nagiu, kurs vedė Prano seserį. Visi kartu atvyko į Angliją, įsikūrė žemės ūkio stovykloje prie Ketteringo. Keletą metų dirbę odos ir plieno fabrikuose, pradėjo savo 'biznį'.

1952 m. Pranas Požerskis sukūrė šeimą. Dabar jis turi sūnų studentą ir dukterį- grožio technikos specialistę. Šeima įsikūrė Isham vietovėje prie Ketteringo. Tarp penkių automašinų turi £ 12,000 svarų vertės Rolls-Royce. Tai bene bus vienintėlė tokia šeima Anglijoje.

1952 m. abudu svainiai atidarė malkų įmonę. Pjaustė, skaldė medžius, išvežioja ir parduoda malkas žmonėms,kai tuo laiku žmonėms trūko kuro.

Po trijų metų įsigijo daugiau žemės, mechaninį piūklą, geresnį automobilį. Bendrovė ėmė pirkti mišką.1954 m. išnuomojo Škotijoje lentpiūvę. Dirbo keletą metų, grįžo į Ketteringą. Įkūrė medžio įmonę ir bendrovę. Išaugo naujі pastatai, įsigytos brangesnės mašinos.

1957 m. gimė N.P.Timber Co.,Ltd. kuri gamina karstams lentas ir anglių kasykloms paramas-stulpus.

Stasys Nagys savo sodyboje buvo išvystęs šeškų ūkį, benzino stotį, garažą. Bet šeškų ūkį turėjo panaikinti,-per arti miestas.

1967 m. įvyko nelaimė. Stasys,betaisydamas vėtros apgadintą stogą, nukrito ir užsimušė.

Pranas Požerskis sugalvojo gaminti medžiagą padėklams. Tų padėklų Anglijoje fabrikai pareikalauja po vieną milijoną per mėnesį. Darbas pelningas.Bendrovė suplanavo pradėti apimti ne tik medžiagą, bet ir pačius padėklus. Bendrovė turi savo agentus miškui pirkti, kirtėjus ir šešis sunkvežimius. Pas jį dirba apie 50 samdytų vyrų.

Pranas sužinojo,kad Anglijoje yra 14 milijonų akrų nenusausintos dirbamos žemės. Pasikvietęs patyrusį kultūrtechniką, su juo įkūrė naują bendrovę -Kettering Land Drainage Company, Ltd. Iš Olandijos parsigabeno automatišką drenažo mašiną už 29,000 svarų. Ja dirbant, klojami 66 pėdų plastikiniai vamzdžiai. Darbas nepaprastai greitas, patogus. Užsakymų yra per akis.

Abidvi bendrovės kartu per metus daro apie pusės milijono svarų apyvartą.

O štai kaip dabartinėj Lietuvoje yra A.Kalnėno vertinamas Pranas Požerskis. Straipsnis tilpo 1975 m. GIMTASIS KRAŠTAS,Vilnius 1975 m.kovo 20 d.p.4: Lietuvis -žymus sklandybojas.

Geriausių Anglijos sportininkų sklandytojų tarpe minimas lietuvis Pranas Požerskis. Jis dažnai dalyvauja įvairiose varžybose ir pasiekė gražių rezultatų - yra iškovojęs sklandytojo piloto auksinį ženklą "C" su dviem deimantais. Tokį žymenį turi tik keli anglai. Aviasporto komentatoriai jam pripažįsta trečią vietą Anglijoje ir aštuntą Europoje. Jis pirmas Anglijoje nuskrido per 8 valandas 510 km. trikampį, o pernai šį rezultatą dar pagerino, skrisdamas debesyse jau tik 7 val. Artimiausiu laiku jis žada siekti ir aukščio rekordo.

P.Požerskis prieš pat karą pradėjo mokytis Viekšnių gimnazijoje. Anksti susidomėjo aviacijos sportu. Parankiojęs apylinkėse iš nukritusių lėktuvų įvairių dalelių, pats pasistatė savo konstrukcijos sklandytuvą. Vėliau buvo B. Oškinio mokinys, sklandė Kulautuvoje.

Su karo banga atsidūręs Albiono šalyje, šiaip taip įsikūręs, padirbėjo žemės ūkyje, odos ir plieno fabrikuose, jis su giminėmis Vidurinėje Anglijoje, Ketteringo miestelyje, ėmėsi savojo verslo. Pardavęs visus vertingiausius daiktus /jų tarpe ir skordeoną/, nusipirko seną sunkvežimį ir motorinį piūklą. Važinėjo nuo durų prie durų. piaustė ir perdavinėjo malkas. Medžio amatas jam iš jaunystės nesvetimas. Viekšniuose jo tėvas gateriu piaudavo lentas.

Įsigiję didesnį patyrimą svetimoje šalyje. P.Požerskis vėliau ėmė gaminti iš vinėnų lentas karstams, statramsčius kasykloms, medines platformas mašimų pramonei. Lygiagrečiai ėmėsi drenuoti žemes. Verslo reikalams pagerėjus, vėl priminė aviacijos sportą, prieš 19 metų. įsitaisė Northamptonshire sklandytojų klubą, pats suprojektavo ir pastatė įdomų autožirą, kurį vėliau pardavė anglų firmai, įsigijo sklandytuvą.

1965 m. Anglijoje vykstant pasaulio sklandymo varžyboms, kuriose dalyvavo TSRS ekipoje ir vilnietis J.Jaruševičius, P. Požerskis maloniai sutiko svečią ir iš jo daug išgirdo apie toli pažengusią mūsų sportinę aviaciją.

Tautiečio žodžiais, atkaklų darbą dėl duonos kąsnio labai palengvina oro sportas. 'Būtinai turiu sklandyti, nes tik pakilus į orą galima išsiblaškyti ir viską pamiršti. Iš dangaus aukštybių pasaulis atrodo kitaip'... Jo artimiausi planai - bemotoriu aparatu perskristi jūrą, didelę dalį Europos kontinento ir pasiekti Šveicarijos Alpes, rašo A.Kalnėnas.

M e c e n a t a s

Daug lietuviškos kultūros reikalui pasitarnavo londonietis Petras B.Varkala. 1973 m.gruodžio 11 d.nr.50,p.3 EUROPOS LIETUVYJE pasižadėjo, kad per Lietuvių Rašytojų Draugiją skirsiąs 1.000 svarų lituanistikos knygai /anglų kalba/ išleisti.

Jau 1957 m.P.B.Varkala už nuopelnus DBLSąjungos buvo išrinktas tos sąjungos garbės narių. Jo gyvenime didelis posūkis buvo 1948 m. kai vedė šaunią ir veiklią klaipedietę lietuvaitę Melitą. kuri Londone greitai įsijungė į lietuvių moterų sąmbūrį DAINAVA, o savo maloniu būdu ir jaunatviška veikla pasidarė labai miela lietuvių tarpe. Ji išaugino sūnų Petrą ir dukterį Iną - menininkę.

I l g a m e t i s v e i k ė j a s

Petras Bulaitis šventė savo 80 metų sukaktį 1975 m. balandžio 19 d. Ta proga klebonas kun.dr.J.Sakevičius, MIC. ir parapijos Tarybos pirmin. St.Kasparas sukvietė į pagerbimo vakarienę visus pirmuosius parapijos statytojus ir

darbuotojus, sulaukusius 80 ar daugiau metų. Londono kolonija tokių rado 36, o dvi moterys turėjo daug daugiau,- vina 91, o antra 95.

Visi galėjusieji senukai buvo suvežti į Soc.ir Sporto klubą, į viršutinę salę. Prie jų prisijungė jų vaikai ir vaikaičiai kartu su parapijos choru. Iš viso tose pagerbtuvėse galėjo būti, kartu su šv.Onos Draugijos virėjomis apie 90 asmenų.

Petras Bulaitis su žmona Ona išaugino gausią 11 vaikų šeimą, kurių tarpe yra dvi mokytojos,viena seselė vienuolė -Kazimiera, vienas kunigas - prelatas Jonas V.Bulaitis, tarnaująs Vatikano diplomatinėje tarnyboje, o kiti vaikai išmokslinti ir dirba pasirinktoj specialybėje.

Prieš 10 metų kai buvo minima P.Bulaičio 70 metų sukaktis, jį pagerbė Lietuvos Ministeris B.K.Balutis, V.Balickas, kun.J.Budzeika,MIC. 1972 m.buvo buvo Petro ir Onos Bulaičių 50 mrtų vedybinio gyvynimo sukaktis.Pamaldas laikė jų sūnus, prel.Jonas Bulaitis, padedant kun.Step.Matuliui,MIC ir kun.K.A.Matulaičiui,MIC. Tai buvo liepos 15 d.

Sekančiais 1973 m. Šaltinis nr.1,p.32 pranešė, kad pop. Paulius VI pakėlė Petrą Bulaitį į švento Silvestro kunigaikščius. Jis yra vienintėlis Londone lietuvis, turįs tą garbę. Jis mirė 1975 m. 9 mg 3 d. širdies smūgio ištiktas.

Visą laiką jis pats ir jo firma buvo garsi išeiginių rūbų siuvimu. Tėvo pėdomis dabar eina sūnus Petras.

V i s u o m e n i n k a s

Pasaulio Lietuvių Katalikų Bendrija buvo sudariusi komisiją 1974 m. visuomeninko premijai skelbti. Komisiją sudarė: P. Makūnas, kun.St.Matulis,MIC.,J.Narbutienė, J.Šukaitis ir J.Zokas.

Komisija posėdžiavi Nottinghame Jaunimo Židinyje. Iš įvairių kraštų patiektų kandidatų į 1974 m. visuomeninkus, slaptu balsavimu dauguma balsų premija buvo paskirta Londono veikėjui, S t a s i u i K a s p a r u i , kurio veiklos dėka Hamiltono /Kanados/ mergaičių choras "A i d a s" galėjo atvykti į Angliją, turėti Londone ir Manchesteryje, Vokietijoj ir galop Romoje koncertus.

St, Kasparas yra Londono lietuvių parapijos tarybos, Soc,ir Sporto klubo pirmininkas,D B L S Centro Valdybos narys, B.B.L.Bendrijomenės Krašto Valdybos pirmininkas. plačia ir patrauklia savo veikla yra mielas draugijų valdybų narys, laimingai jungiantis senas kolonijos organizacijas su naujomis.

L o n d o n o A u g i n t o j a s

Londono lietuvių kolonijos ilgametis augintojas buvo kun.Kazimieras Jurgis Matulaitis, baigęs Friburgo universitetą filosofijos licenciato laipsniu. Į Londoną jis atvyko 1905 m. rugsėjo 19 d. greitai įsitraukė į sielovados darbą. Gausūs lietuviai rinkosi pamaldoms į pirmąją šv. Kazimiero liet.bažnyčią. Ji buvo rytiniame Londone, dviejų gatvių kampe /Cable ir Christian Strs/,kur prieš tai buvo cukraus fabrikas/-sandelis.Per kampą viršui ėjo geležinkelis. Vieta buvo labal triukšminga.Sunk - vežimiai iš laivų pro šoną vežė prekes dieną naktį. Ten klebonijos kambarėlyje kun.K.J.Matulaitis pradėjo norinčius išmokti rašyti lietuviškai mokė.Beraščių buvo daug.

Antroji Londono lietuvių šv.Kazimiero bažnyčia yra pastatyta 1911-1912 m. Jos pašventinimas įvyko 1912 m.kovo 10 d..Ją pašventino kardinolas Pr.Bourne. Pastatymas altorius ir būtinieji įrengimai atsiėjo Ł 4.108 svarai, kurių tris tūkstančius svarų teko skolintis banke.

Londono pirmieji ateiviai buvo mažai raštingi žmonės. Daug jų išmoko skaityti ir rašyti klebonui padedant.Pramokusiems skaityti, klebonas įkūrė lietuvišką knygynėlį. Nupirko už 100 rublių /taip vadino/ lietuvišką knygų. Ir greitai tas knygynas ištuštėjo: skaitytojai pasiėmę sau patinkamas knygas ir jų negražino.

Nuo pat lietuviškos kolonijos pradžios veikė parapijos komitetas, kolonijų aukų rinkėjai. tuoj buvo pastebėta, kad norintieji atsiimti indėlius iš Valstybės Taupomųjų Kasų lietuviai turi vargo su pavardėmis: padėti galėdavo, o išimant, tapatybę įrodyti buvo sunkoka. Klebonas pasitarė su parapijos Komitetu. Buvo parinkti trys veiklesnieji vyrai ir įkurta "PINIGŲ PRIEGLAUDA".

Savo sąskaupas pasidėjusieji į 'Pinigų Prieglaudą' gaudavo knygeles ir % kaip ir Taupamose Kasose, o išsiimti galėdavo, kada panorėdavo. Po metų bandymo pinigų globėjo pareigas turėjo pasiimti pats Klebonas, kuris turėjo didelį žmonių pasitikėjimą. Darbas padidėjo, bet ir skolos parapijos bankui pradėjo mažėti.

Pirmas pasaulinis karas prasidėjo 1914 m.liepos mėnesį. Užėjo bedarbė. vyrai lietuviai buvo imami į kariuomenę. Galėjo pasirinkti arba anglų,arba rusų kariuomenę.Kai kurie, mokėdami kiek rusiškai, manė, jog jiems bus lengviau per Rusiją patekti į Lietuvą,-įsirašė važiuoti į Archangelską. Užsirašiusieji į anglų kariuomenę, išvyko į Prancūziją.

Buvo žinių, kad Lietuva labai daug nukentėjo nuo karo veiksmų, kad vokiečiai kariai gyvena ūkininkų maisto atsargomis. Londone įkūrė kun.K.J.Matulaitis 1914 m. lapkričio 8 d. L i e t u v o s A u k u r ą, nukentėjusiems nuo karo lietuviams šelpti. Per penkis veikimo metus AUKURAS surinko ir pasiuntė 611 :5:3. Prisidėjo ir prie "Skotijos Komiteto Lietuvai šelpti" įteikė 63:13:2. Tuo laiku Petras Bulsitis Škotijai stojo talkon, pervažiavo 21 lietuvišką koloniją, surinko 113 svarų aukų ir jas įteikė S K L Šelti.

P r i e š 6 0 m e t ų

1915 m. Londono lietuvių kolonijoje buvo 2,010 lietuvių. Jie gyveno 294 šeimose, bet į lietuvių šv. Kazimiero parapiją priklausė tik 1,560 asmenų, Tarp nekatalikų ir nutolusių nuo lietuvių buvo 128, o likusieji buvo įsikūrę anglų šeimose.

Šalia parapijos lietuvių Komiteto, kuris 1974 m.pasivadino Parapijos Taryba, veikė vyrų pašalpinė draugija VIENYBĖ. Ji buvo panaikinta oficialiai 1953 m.liepos 21 d nutarimu, grąžinant likusiems nariams indėlius ir apdraudos pinigus. Ji Londone buvo įkurta 1896 m.rugp.6 d. Iš Šveicarijos buvo atvykęs į Londoną kun.Tomas Banaitis.Jis pasakė pirmąjį lietuvišką pamokslą Londone ir įkūrė vyrų pašalpinę draugiją VIENYBĘ.

Metų neišbuvusi,nustojo veikusi draugija ŪKIS. Ilgėliau veikė VYTAUTO Draugija ir BLAIVININKAI. Ilgiausiai išsilaikė RŪTA, kurią ėmėsi pavaduoti 1947 m. liepos 13d. įsikūrusi DBLS Londono I skyrius, ruošdamas vakarėlius, koncertus,subuvimus,šventes,minėjimus Soc.ir Sporto klubo salėje. Įvedus valdžiai senelių pašalpą, nustojo prasmės būti šv.Vincento Pauliečio draugija.

P r a ū ž u s k a r u i

Londone veikė kooperatyvas BIRŪTA, Socialis klubas, o visus jungė šv. Kazimiero lietuvių graugija.

Kai pavyko 1928 m. išsinuomoti pastoviai PRIORY HALL. ir ten viršutiniame aukšte įkurti LIETUVIŲ KLUBĄ, draugijų veikla pagyvėjo; pradėjo veikti lietuviai sportininkai, susisiekta su laisvę atgavusia Lietuva.

Daug naujumo buvo įnešęs pagarsėjęs misijonierius kun. Pijus Andziulis,MIC.,davęs pilnos savaitės misijas 1925 m. Ruderiop atsilankęs vietos vyskupas, džiagėsi iškilmėmis ir žmonių pamaldumu. Prieš Kalėdas 1925 m.buvo sustojęs kun.Vincentas Dvaranauskas,MIC.,savo laiku buvusis kandidatas į Seinų vyskupus.

1923 m. žmonėms pasidarė daug lengviau pašaukti kunigą pas ligonį,- klebonijoa buvo įvestas telefonas,

N e p a p r a s t i s v e č i a i

Londono lietuvių kleboną,kun.K.J.Matulaitį.atlankė 1926 m. garbingas jo pusbrolis,Dievo Tarnas arkivyskupas Matulaitis, kuris Kielcų kunigų seminarijoje buvo pramintas Matulevičium. Savo apsilankymą įamžinti, arkiv. Jurgis paliko Londono klebonui savo atvaizdą vyskupo rūbuose ir įrašą. Jį atlydėjo iš Amerikos jo draugas iš Petpapilio Akademijos laikų, prof.kun.P.P.Būčys. Po keturių metų jis buvo konsekruotas vyskupu Rytų Apeigomis.

Kai 1929 m. liepos mėnesį atvyko iš Belgijos studentas kunigas Antanas Sidaravičius į Londoną kleboną pavaduoti, tas išsirengė į Liurdą, į maldininko kelionę. Parvyko, vėliau atsigaivinęs, Jis pareiškė vietos vyskupui norą atsistatydinti iš klebono pareigų ir vykti Lietuvon.Bet Kūrija perkalbėjo jį pasilikti.

Londono lietuviai 1930 m. Trijų Karalių Oktavoje gausiai dalyvavo pamaldose šv.Patriko bažnyčioje Soho Square, minėdami Vytauto Did.500 metų mirties sukaktį. Parapija atšventė savo klebono 25 metų veiklą Londone ir davė dovaną - kelionę į Romą ir atgal.O klebonas jau seniai troško aplankyti Romą, pamatyti popiežių,katakombas. Jis už tą dovaną buvo labai dėkingas parapijai. Parvykęs iš kelionės viešame susirinkime spalių 5 d.pateikė parapijai pinigų apyskaitą.1930 m. lapkričio 12 d. kun.K.Matulaitį ištiko paralyžius. Daug ligoninių ir įvairių gydytojų gydomas nepagijo, sirgo net 14 metų. Mirė, sulaukęs 76-ų amžiaus Marijampolėje.

M a r i j o n u s p a s i t i n k a n t

Suparalyžiuotas Londono lietuvių klebonas 1930 m.XI.12 pritarė par.Komitetui, kad iš Belgijos parkviestų kun. A. Sidaravičių. Jis Londono lietuviems patarnavo beveik vienerius metus. Atgavęs kalbą ir kiek jėgų, kun.Klebonas susisiekė su vyskupu P.Būčiu ir gavo sau pavaduotoją,giminaitį, iš to paties kaimo kilusį, kun.K.A.Matulaitį,MIC Jis atvažiavo iš Chicagos 1931 m. lapkričio 1 d. Stengėsi padėti kuo galint ligoniui, vežiodamas jį į Europos ligonines ir galutinai į Lietuvą, į Marijonų vienuoliją,į Mariampolę, gaudamas sau patarnautoją br. Juozą Rutkauską,MIC., o naujas klebonas privalėjo sutvarkyti ligonio depozitus, skolas žmonėms ir jam, nes jis gautus pinigus laikė paskolinęs keliems kunigams klebonams. Tai jam pavyko padaryti per septynis mėnesius. Kun.K.A.Matulaitis,MIC buvo pirmasis marijonas, ėjęs Londono lietuvių klebono pareigas.

K u n. A n t a n a s S i d a r a v i č i u s

Kun.Antanas Sidaravičius Londone pavadavo suparalyžiuotą kleboną, kun.K.J.Matulaitį. Sidaravičius A. buvo Liuveno universitete sociologijos studentas. Londone jis buvo 1929 m.,pavaduodamas kleboną, kai tas išvyko į Liurdą. Tada pažino miestą ir Londono lietuvius. Kai sekančiais metais, parvykusį iš Romos kleboną ištiko liga, kun.Sidaravičius atskubėjo jam pagalbon. Galime klausti, kodėl jis nepasiliko Londone? Neturėjo savo vyskupo sutikimo. Tai žinojo jis pats ir Westminsterio Kūrija.

Kunigo klebono pavaduotojas,A.Sidaravičius, buvo kilęs iš Liepalotų kaimo,Lukšių vls.,Šakių ap. Jis ten gimė 1902 m. bal. 7 d. Baigęs Lukšių pradžios mokyklą, lankė Marijampolės gimnaziją ir 1920 m.įstojo į kunigų seminariją Seinuose.Seminariją baigė Žyplіuose ir buvo įšventintas kunigu 1925 m. liepos 26 d. Per 3 metus lankęs L U teologijos fakultetą, gavo 1928 m.licenciato laipsnį, tuo tarpu dėstydamas klierikams matematiką ir kosmografiją.Kai kurį laiką buvo net seminarijos prefektas.

Vyskupo A.Karoso leidžiamas, išvyko į Belgijos Liuveno universitetą sociologijos studijuoti. Ten jis buvo 1928-1932m ir 1933 m. gavo filosofijos daktaro laipsnį. Savo studijų metais vienerius metus jis pavadavo susirgusį Londono kleboną. Klebonui prašant, jis rašė jo vardu Marijonų Vyriausiam Vadovui, vysk.P.Būčiui, kad į Londoną iš Amerikos atsiųstų giminaitį, kun.dr.K.A.Matulaitį, MIC. Taip ir įvyko.

Karo metu ir po karo kun.dr.A.Sidaravičius gyveno Mt. Vernon, N.Y. Ten jis mirė 1951 m. rugsėjo 21 d. Apie jį galima rasti žinių L.E.XXVII, 377 p.

M a r i j o n a i

Ligonis,kun.Kazys Jurgis Matulaitis gerai žinojo, kad sunku yra gauti lietuvį kunigą į kurią nors lietuvių koloniją. Tuo reikalu turėdavo susitarti kunigą išleidžiantis ir kunigą priimantis vyskupai, kad į jo vietą būtų kitas paskirtas. Ligonis darė žygių Westminsterio arkivyskupijoje ir pas marijonų generolą, kad kun.dr.Kaz.A.Matulaitis,MIC, ligonio giminaitis, būtų paskirtas Londono lietuvių klebonu.Jam Londonas nebuvo svetimas, nes čia jis lankėsi iš Švecarijos 1921,1922 ir 1923 m.gale.

Naujai paskirtas klebonas atvyko iš Amerikos 1931 m. lapkričio 1 d,

Pirmiausia teko susirūpinti pačiu ligoniu,nes nepaisant visų specialistų-gydytojų užtikrinimo, ligonis nesveiko. Teko susirūpinti ir žmonių indėliaias pas ligonį, kurių jis pas save neturėjo, o buvo paskolinti kitiems klebonams O tokių pinigų buvo 3650 svarų. Apginkluotas įgaliojimais, kun.K.A.Matulaitis,MIC surinko visus paskolintus pinigus ir juos sugrąžino paskolinusiems.Per septynis mėnesius šis reikalas buvo sutvarkytas.

Naujas klebonas, sušaukęs draugijų valdybų susirinkimą, 1931 m. įkūrė Londono Lietuvių Draugijų Federaciją. Jos žinioje turėjo būti visi draugijų parengimai,vakarėliai ir pobūviai.

1932 m. pavasarį parsikvietė misijonierių kun.Antaną Petrauską,MIC.Jis davė misijas. Tais metais iš Lietuvos buvo laukiama svečių į Airijos Tarptautinį Eucharistinį Kongresą. Pritariant par.komitetui, valytojų bendrovė parinkinai išvalė visą bažnyčią.

Tais laikais neturėta centralinio šildymo, o buvo naudojamasi anglių krosnimis. Kun.K.J.Matulaitis buvo palydėtas į jo pamiltą Marijampolę 1932 m.vasario 20 d. ir apgyvendintas marijonų vienuolyne.

D u b l i n o E u c h. K o n g r e s a s

Į Tarptautinį Eucharistinį Kongresą Dubline iš Lietuvos ~~atvyko~~ atvyko 1932 m. birželio 20 d. 16 kunigų lietuvių, du vyskupai: J.Staugaitis ir P.P.Būčys bei keli pasauliečiai. Sugrįžusiems svečiams iš Dublino Lietuvių Namuose buvo patiekti pietūs, Per juos buvo 14 trumpų kalbų ir susidarė miela nuotaika. Šeimininkas kun.K.A.Matulaitis,MIC pranešė, kad liepos 3 d. jo vietą Londone užima ŽALTINIO redaktorius,kun.Vladas Mažonas,MIC, o pats siunčiamas Marijampolėn jo vietos užimti.

Kun.V.Mažonas,MIC, pasitaręs su draugijų vadais,suruošė pirmąją "Tėvo Dieną" 1932 m. liepos 24 d. Lapkričio gi 20 d. kolonija gėrėjosi 6 veiksmų komedija'Pirmas Degtindaris'.

Naujas klebonas pradėjo ieškoti lietuvių vaikų: šeimose ir mokyklose. Jis veržte veržėsi į mokyklas, kuriose mokinosi lietuvių vaikai. Pavyko jam susitarti su šv.Monikos mokyklos vedėja, bet vokiečių šv Onos mokykla jo visai neįsileido. Jis turėjo daug gražių sumanymų. Bet tam buvo reikalingi pinigai. Jų negaudamas iš tėvų, savo sumanymais vargino Lietuvos Pasiuntenybę. Atėjo 1933 m. vasara. Jo paraginta Londono Federacija padarė į Lietuvą 38 asmenų išvyką vasaros metu. Išvykai vadovavo pats klebonas, kun.Vl.Mažonas,MIC. o jį Londone pavadavo kun.dr. J.Vaišnora,MIC, kurs rugsėjo mėnesį pravedė misijas.

P o i š v y k o s

Kupini gražiausių įspūdžių, susižavėję Lietuva,sugrįžo gausi išvyka Londonan. Buvo daug kalbų, nuotykių ir nutarimų ilgam laikui.

Be įprastinių pobūvių, švenčių ir minėjimų, atėjo 1934 m. su atmainomis. Kun.Vl.Mažonas buvo paskirtas mokytoju į Harbino marijonų gimnaziją ir įsijungti į Rytų Apeigas. Klebonu į Londoną buvo paskirtas išgarsėjęs misijonierius kun.Antanas Petrauskas,MIC, kurs naujas pareigas pradėjo eiti 1934 m, birželio 23 d.

A t m a i n o s

Kun.A.Petrauskas,MIC išbuvo Londone beveik trylika mėnesių, kol buvo išrinktas Lietuvos Marijonų provincijolas. Tarp jo žymesnių darbų minėtinas yra 'Liaudies Universitetas'. Jame paskaitas davė dr.J.Žmuidzinas, dr.J.Kaškelis, Juozas ir Ona Kajeckai, K.Gineitis, K.Čibiras ir kiti.

Lietuvių kalbos pamokas įvedė šeštadieniais 10-12 val. parapijos klube. Mokyklai padėjo šv.Onos draugija. Ji suruošė Vaikų eglutę ir 'Jaunimo vakarėlį'. Pamaldesnes merginas pradėjo telkti į "Marijos Dukterų" organizaciją, kas mėnesis duodamas joms religines konferencijas.

Kanoniniai įkurė 1934 m.rugpiūčio 28 d."Tretininkų Kongregaciją". Iš Romos gavo bažnyčiai dokumentuotas relikvijas: Kryžiaus medžio, šv.Kazimiero, šv.Pranciškaus Asyžiečio, šv.Antano Padv.,šv.Elzbietos, šv.Onos ir šv.Teresės Vaikelio Jėzaus. 1934 m. rudens sulaukęs, davė aštuonių dienų misijas ir su vietos vyskupo leidimu įvedė "Vėlinių Oktavą", o užėjus žiemos šalčiams, bažnyčioje įvedė apšildymą.

Prasidėjus priešvelykiniam laikui, davė visiems 8 d. rekolekcijas ir atskirai kitas rekolekcijas "Marijos Dukterims". Kasdien per gegužės mėnesį sakė pamokslėlius, o kad nesikartotų temose, sąntraukas susurašydavo skelbimų knygoje.

Atėjo 1935 m. Kun.s,Petrauskas turėjo vykti į Lietuvą. Išvyko liepos 16 d. savo vietoje palikęs laikinai kun.dr. J.Vaišnorą,MIC, kol rugsėjo 26 d. iš naujo atvyko kun.K.A. Matulaitis,MIC klebono pareigoms eiti, iš Lietuvos, kur jis buvo ŠAITINIO redaktorius ir Marijampolės marijonų vienuolyno vyresnysis.

Antru kartu paskirtas Londono lietuvių klebonu kun.K. A.Matulaitis,MIC išbuvo Londone iki 1939 m. rugpiūčio 1 d.

N u o t y k i a i

Sporto klubas šventė savo pirmąjį dešimtmetį 1935 m. spalio 20 d. Sportininkai gyvai veikė nuo pat 1925 metų. Jie turėjo pilnas savo komandas ir varžybose buvo laimėtojai.

Parapijos Komitetas turėjo savo posėdį 1935 m.lapkr. 17 d. ir nutarė padaryti šv.Kazimiero altorių ir praplėsti viškas chorui. Altorių padarė S.Frank,Ltd. už £ 30:17:3 Prieš tai parapija buvo išleidusi "Aukso Laikrodį" ir gavusi pelno £25:5:8. Altorius buvo pašventintas 1935 m.gr. gruodžio 8 d. Senųjų lietuvių dalis, kurie dar atsiminė šv.Petro par.Komitetą, panorėjo, kad didžiajame altoriuje būtų apaštalų šv.Petro ir šv.Povilo statulos. Jos buvo įgytos ir pašventintos 1936 m.vasario 2 d.

Prieš tai, bebaigiant 1935 m.XII.22 d. buvo sudarytas Londono Lietuvių Namų Statybos Komitetas. Buvo norima pasistatyti savo klubui, mokyklai, skaityklai tinkamas patalpas. Pusę metų buvo dirbta ir vasarai besibaigiant paaiškėjo, kad pati lietuvių bažnyčia ir apylikė Londono County Council nutarimu turės būti nugriauta ir nauju planu atstatyta. Teko aiškintis padėtį, ginti nuosavybę,vesti derybas, samdyti advokatą. Iš karto LCC siūlė lietuviams užleisti tiek pat vietos kitoje gatvėje. tik 1937 m. rugsėjo 29 d. gauta žinia, kad LCC palieka lietuvių bažnyčią toje pat vietoje. Buvo daromos pastangos gauti iš L C C žemės kiek daugiau, bet nepavyko, o susirašinėjimų ir rūpesčio buvo daug.

Tiesa, po poros metų visa apylinkė buvo sudeginta ir karo išgriauta ir tik apie 200 žingsnių atstumu sprogo 36 vokiečių bombos, apgriaudamos kleboniją,bet į bažnyčią nepataikė, nors iškrypo langai bažnyčioje ir prakiuro stogai.

Samdomąjį 'LIETUVIŲ KLUBĄ' vokiečių bomba padegė ir sugriovė. Netekom patalpų. O prieš tai, ten priėmėme Atlantą perskridusį Feliksą Vaitkų ir 1936 m. suruošėme VAIKŲ EGLUTĘ, Tėvo dieną su vaidinimu 'Šv.Tarcizijus', Motinos Dieną su vaidinimu 'Šv.Teresėlė'. Buvo minima Dariaus-Girėno diena, Lietuvių diena su "spalių 9 d." vaidinimu.

1936 m. buvo atvykęs su dvasiniu patarnavimu kun.dr.K. Reklaitis,MIC. Išbuvo Londone tris mėnesius. Buvo atvykęs kun.Stasys Mažeika,MIC ir Londone išbuvo keturis mėnesius. Tais metais lankėsi iš Glasgovo kun.J.Gutauskas, kun.V.Slavynas, kun.Venckus,SJ ir buvęs Londono klebonas,kun.A,Petrauskas,MIC. Visi jie sekmadieniais skelbė Dievo žodį, sakė pamokslus.

Kai mirė Anglijos karalius Jurgis V, iš Lietuvos lankėsi Užs.Reik.ministeris S.Lozoraitis su palydovais ir lietuvių kolonijoje.

Iš pažiūros 1937 m. buvo įprastiniai metai su VAIKŲ švente sausio 16 d. ir vaidinimu "Eglutė". Lietuvių Diena buvo vasario 14 d. su P.Gruodžio 3 veiksmų drama "Lietuviai, pabuskite". Prieš Velykas atvyko kun.dr.K.Rėklaitis ir pravedė rekolekcijas, kurios davė labai gerų vaisių: Velykų pirmąją dieną šv. Komuniją priėmė 268 asmenys kas Londono kolonijai nebuvo įprasta. Atvelykyje su linksmąja dalimi buvo "Margučių Balius", o bal.14 d.- "Tėvo Diena". Buvo pagerbti seniausieji kolonijos tėvai.

Įvyko karaliaus Didžiai Britanijai vainikavimą /Jurgio VI/ iš Lietuvos atvyko Užs.Reik.ministeris .Lozoraitis, Kariuomenės Vadas gen. St.Raštikis ir Užs.Reik. viceministeris p.Girdvainis.

Vyriausios amžiumi moterys buvo pagerbtos "Motinos Dieną".Buvo sulošta komediją:PAKLIUVO, o sportininkų choras padainavo šimtui susirinkusių motimų 4 dainas.

Sporto klubo sekretorius,Jonas Liūdžius, išvežė 30 jaunuolių į Lietuvą atostogų. Iš Londono jie išvyko Dariaus Girėno dieną, liepos 25. Karštai į išvykstančius kalbėjo svečias,kun.Jonas Aleksa,MIC. Kai po dviejų nuotaikingų mėnesių sportininkai grįžo į Londoną, visi pradėjo taupyti sekančiai ekskursijai. Patys jaunuoliai pamilo Lietuvą ir išmoko geriau lietuviškai kalbėti.

Neįprastas buvo įvykis, kai 1938 m. vasario 20 d.vaidintojai pateikė londoniečiams M.Petrausko operetę"Consilium Facultatis",kartu paminint Lietuvos 20 metų nepriklausomybės sukaktį. Vaidinimas buvo taip geras, kad keletą metų apie jį kalbėta ir juoktasi.

Tais metais buvo dvejos misijos.Jas davė prel.J.Maciuskas ir prieš Velykas kun.J.Aleksa,MIC.Prie šv.Komunijos priėjo 283 žmonės.

1938 m. į Glasgovą buvo šaukiamas Didžiosios Britanijos Lietuvių Seimas. Jis buvo liepos 31 d. Iš Londono į Seimą išvažiavo draugijų 32 atstovai. Buvo sudaryta DBL Taryba iš 9 asmenų: po tris iš Glasgovo,Manchesterio ir Londono. Seimai turėjo vykti kas treji metai.

Iš Lietuvos grįžtantis choras PIRMYN į Ameriką, sustojo Londone ir davė pasisekusį koncertą rugpiūčio 3 d.

Šv.Onos Draugija, norėdama patraukti daugiau vaikų į 9 val. Mišias, sekmadieniais zokristijoje pradėjo duoti jiems užkandį, pusryčius.Per savo Mišias vaikai giedodavo lietuviškas giesmes, dažniausiai R.Bulaitytei vargonais pritariant.

'RŪTOS' draugija veikė septyniomis sekcijomis:turėjo spaudos,mokslo, moksleivių, dramos, iškilmių, muzikos ir meno padalinius.Pastoviai sukojančių parapijos reikalams buvo apie 350 šeimų. Vyrų 'VIENYBĖ' turėjo narių apie 300 vyrų. Moterų šv.Onos draugija skaitė per 100 narių. Į Socialį klubą buvo įsirašę apie 200 asmenų; Sporto klubas turėjo per 70 jaunuolių. Gražiai veikė šv.Vincento draugija, Marijos Dukterys,Tretininkų Kongregacija, Vilniui Vaduoti skyrius ir visas Londono draugijas jungianti Lietuvių Federacija.

Visos draugijos turėjo savo veiklos dienas. Bažnyčioj vyko įprastinės pamaldos. Buvo aprūpinami ligoniai,laidojami mirusieji. Klebonas išplaukė porai mėnesių su reikalais į Ameriką 1939 m. rugp.1 d.,palikęs pavaduotoją, kun.K.Zajančkauską, kurs vėliau pasivadino Zaniu.

Nelauktai 1939 m. rugsėjo 1 d. prasidėjo antrasis pasaulinis karas. Rugsėjo 1 d. 6 val ryto vokiečiai užpuolė Lenkiją. Ją užstojo Prancūzija ir Anglija. Kai vienos dienos ultimatumas pasibaigė, rugsėjo 3 d. paskelbė karą Vokietijai. Karas tęsėsi iki 1945 metų.

Londono lietuviams karo metas buvo skaudus. Visuomeninis veikimas laikinai sustojo. Jauni vyrai buvo paimti į kariuomenę. Daug mergaičių pradėjo turnauti skaugėmis. Vaikai paimti į vakarinę krašto dalį.

Londoniečių-ekskursantų dalis įstrigo Lietuvoje. Jų dalis laimingai grįžo, o kiti tik aplinkiniais keliais pasiekė Londoną. Savo nuotykius atpasakojo jie spalio 22 d. Lietuvių Namuose- klube. Tiesa, kad Lietuva atgavo Vilnių, bet šalyje didėja rusų įtaka.

Viešėjęs vasarą kun. A. Cikoto, MIC, karui prasidėjus, išskubėjo Romon. Iš ten buvo pasiųstas į marijonų misiją, į Harbiną, kaip Rytų Apeigų archimandritas.

Gruodžio 3 d. buvo Londone Lietuvių susirinkimas, Jame Lietuvos Atstovas B. K. Balutis papasakojo, kas dedasi Lietuvoje.

Sekančiais metais vasario 18 d. buvo suvaidinta 3 veiksmų drama: "Tėvynė šaukia" ir įkurta mezginių komisija lietuvių kariams globoti. Jos pasivadino : "LITHUANIAN KNITTING BEE", ir karo metinėse suruošė savo mezginių parodą. 1939 m. mirė 29 lietuviai, o 1940-1941 m. mirė 34. Protarpiais atvykdavo kun. Kaz. Vasas, OP išpažinčių išklausydyti. Tiesioginiai nuo karo veiksmų 1941 m. žuvo 6 lietuviai. Galop Lietuvių klubas buvo sunuštas ir sudegintas. Draugijos pritilo. Kunigas negalėjo lankyti žmonių; visko trūko, net kūčioms paplotėlių 1941 m. neturėta.

Parapijos komiteto nariams besiskundžiant dvasine Londono lietuvių padėtimi marijonų vyriausiam vadovui, iš ten buvo įsakyta Amerikos provincijolui, kun. dr. J. Navickui, MIC kad jis tuoj pasiųstų lėktuvu į Londoną kun. K. A. Matulaitį, MIC. Ir taip, klebonas iš Amerikos per Portugaliją grįžo į Londoną 1941 m. rugsėjo 29 d., kai tą dieną vokiečių lėktuvai ir sviedinia naikino ir degino Londoną. Padėtis buvo sunki. Net Lietuvos Atstovybė sumažėjo, nes jos konsulas ir tarėjas pasitraukė, pataikaudamas rusams, kurie okupavo Lietuvą.

Parapija buvo nustojusi savo samdomų patalpų. Zmonės išsklaidyti. Bažnyčios vieliniai langai skylėti, klebonija visai neturi stiklinių langų,- vietoj jų- langai apkabinėti kaž kokia juoda medžiaga. Apatinis kambarys sustiprintas stulpais ir antromis lubomis,

vokiečių orlaiviams pasirodžius, kaukiančios sirenos žmones varė į slėptuves. Zmonių dalis nakvoja požeminių stočių pasieniais įtaisytose lovose. Taip saugiau,- nereik nakčia keltis ir tamsy į slėptuves bėgti. Svetimšaliams buvo uždrausta būti gatvėje po 12 val. nakčia. Visas miestas aptemdytas, vien šaligatvių kampuose brianos baltais dažais nuteptos.

Tarp nepaprastų įvykių 1942 m, karo audrai siaučiant, kun. K. Žanys pasitraukė vasario 11 d, iš darbo lauko. Sekančiais 1943 m, lapkričio 1 d savo primicijų sukaktuvėse kun. K. A. Matulaitis, MIC šventė 'SIDABRINĮ JUBILIEJŲ', dalyvaujant klebonijoje Lietuvos Ministeriui B. K. Balučiui, vienam vyskupui ir kunigų būriui.

Atėjo 1944 m. pavasaris. Vokiečių miestai sumušti. Karinė persvara anglų- amerikiečių pusėje. Tik štai 1944 m. birželio mėn. pradėjo vokiečiai siųsti į Londoną greitesnius už garsą naujus sviedinius. Plika akimi nepastebimi,

o griovimo jėgą turėjo labai didelę.Tas bombas anglai pramine kerštо sviediniais. Tokiai bombai kritus netoli nuo lietuvių bažnyčios už geležinkelio patalpų, išgriuvo klebonijos langai. įkrito lubos, sujudėjo bažnyčia.

Sąjunginikų kariuomenės, išsikėlusios Prancūzijoje 1944 m, birželio 6 d., atidarė naują frontą.Karius iškelti į krantą buvo panaudota 4,000 laivų. Juos dengė 11,000 orlaivių. Vokiečių padaryta pakrantės vandenyse piramidžių tvora,-išlėkė į orą. Cherburgas paimtas birželio gale. Liepos 31 d. amerikiečiai sulaužė vokiečių frontą ir ėmė eiti visomis kryptimis į Vokietiją.

1945 m. vasario 23 d. gen.Eisenhoveris pradėjo žygį į Vokietiją. Hitleris, matydamas pralaimėtą karą, nusižudė geg. 1 d, o geg.5 d. pasidavė vokiečiai Olandijoje,Danijoje ir Šiaurės Vokietijoje. 1945 m. geg.7 d. vokiečių pulk.gener. Gustav Jodl pasirašė kapitulaciją. Oficialiai karas pasibaigė 1945 m. geg.9 d. 6 val.ryto.

Karo pabaiga džiaugėsi Anglija ir visi lietuviai, ypač, kad išloko Londone nesugriauta šv, Kazimiero bažnyčia , kad neperdaugiausiai nukentėjo lietuviai.

Londono Lietuvių Federacija išdrįso kviesti D B L Seimą į Londoną 1946 m.. Jis buvo pavadintas KONGRESU.

K o n g r e s a s 1946 m.

Skotijos draugijų atstovams pageidaujant, 1946 m. į Londoną buvo sukviestas Didžiosios Britanijos Lietuvių Kongresas. Jis įvyko 1946 m. liepos 13 ir 14 d. šv. Monikos parapijos salėje. Iš Skotijos atvyko septyni pilnateisiai draugijų atstovai, iš Manchesterio - aštuoni ir iš Londono 22 atstovai ir 28 svečiai.

Iš vakaro per vakarienę pasakė kalbas 15 žmonių, jų tarpe buvo ir Lietuvos Ministeris K.B.Balutis. Kongresui pamokslą pasakė kun.dr.J.Sakevičius, MIC.

D B L Kongresą pradėjo Tarybos pirmininkas Petras Bulaitis. Parapijos choras sugiedojo :"Marija,Marija' ir Lietuvos Himną.

Kongreso Rengimo komisijos vardu ir karštu žodžiu pradėjo Aleksandras Radzevičius, pasiūlydamasi Garbės Prezidiumą Lietuvos ministeri B.K.Balutį, kun.J.Gutauską, ir Tarėją V. Balicką. Pasiūlė į Darbo Prezidiumą ir buvo išrinkti: kun.dr.K.A.Matulaitis, MIC, Joana Serafinaitė, ir Jonas Mažeika. Mandatų komisijoj dirbo:El.Steinytė, Pr.Zyla ir El Puodžiūnaitė. Kongreso nutarimus rašė ir siūlė: kun.J.Gutauskas,P.Varkala ir S,Misiukevičius. Į sveikinimus atsakinėjo: kun.dr.J.Sakevičius,MIC. A. Rudzevičius,B.Daumantas. Spaudos komisijoje dirbo:V.Astrauskas, V.Liudžiūtė ir J.Degesis.

Paskaitos buvo: 'Kaip išlaisvinti Lietuvą?' Kalbėjo P.Varkala. Gyvai kalbėjo St.Praspaolenytė:'Tautinės sąmonės ramsčiai', o kun.J.Gutauskas nurodė į artimiausius kolonijose artimiausių penkių metų darbus: kad Londonas lituviai įsigytų sau salę, kad Vidurinės Anglijos Lietuviai gautų savo reikalams lietuvį kunigą ir kad LAISVIŲ DRAUGO leidėjai atnaujintų savo spaustuvę. Lietuvos Ministerio mintis buvo atstovų paremta, kad, kad kas savaitė būtų mokoma po 1 p. Lietuvos laisvinimo reikalams.

Meninę dalį pravedė J.Pumeris su mišriu choru, dainomis ir duetais.

Kun.dr.Jonas Sakevičius, MIC pradėjo sielovados darbą, išvykus kun.K.A.Matulaičiui,MIc į Ameriką 1946 m. rugp. 1 d. Į Angliją pradėjo atvykti į dviejų metų darbus jauni vyrai ir moterys. Sekmadieniais bažnyčioje padaugėdavo žmonių. Padaugėjo ir sielovados darbai.

Padaugėjo taip pat Lietuvos Pasiuntenybei konsularinis darbas, persikėlus jai į mažesnes nuomojamas patalpas,17, Essex Villas.W.8. Labai greit pasiškėjo. jog labai reikalingas yra Lietuvos atstovas ir jo Tarėjas atvykstantiems iš Vokietijos lietuviams, ar vykstent jiems į kitas šalis. Didelė ateivių vilnis pasklido Londone, nemažai pasiliko mokytų ir jaunų darbininkų,o daugumas persikėlė pas gimines į Kanadą,JAV, ar dar kitur.

Londone padidėjo choras, o jis yra apeigų pažiba. 1947 m. choras nutarė įtaisyti Šv.Kazimiero bažnyčiai naujus vargonus ir praplėsti vargonams ir chorui viškas. Klebonas mielai pritarė chorui. Bet dabar teko telkti pinigus vargonams statyti ir juos įsigyti.

Tuo tarpu dar veikė įvairūs suvaržymai. Susiderėjus su vargonų statytoju,- staiga jis nirė. Tiktai 1951 m. Kristaus Karaliaus šventėje prabilo bažnyčioje nauji vargonai jie atsiėjo daugiau tūkstančio svarų. Su naujais tikrais vargonais buvo švenčiama 40 metų sukaktis, kai buvo pašventinta pati bažnyčią.

Įsijungus naujų ateivių vilniai, pagyvėjo kolonijos draugijos, įsikūrė naujos. Sportininkai ir jų draugai nuo pat 1946 m. kongreso buvo pradėję ieškoti Socialiniam ir Sporto klubui tinkamų patalpų. Baigiantis metams, buvo surasta, nors atokiai nuo bažnyčios, bet autobusais lengvai pasiekiama vieta, kaž kurių žmonių maldnamių 345 a Victoria Park Rd. E.9. Namas buvo apleistas, apšepęs, reikalingas daug pataisyti, bet geresnio nerasta,o ir tam įsigyti reikėjo paskolų.

Galop gauta patalpa klubui ir salė įgyta. Pašventinimas įvyko 1947 m. gruodžio 13 d, Salė yra patogi šokiams, vestuvėms, vaidinimams, susibūrimams, posėdžiams. Salės apačioje Socialis ir Sporto klubas įtaisė savo nariams užkandinę, barą, biliardą, kitus žaidimus.

Pati pradžia buvo sunki,-reikėjo daug ką pataisyti ir už paskolas nuošimčius mokėti.

S v e č i ų d a l i s

Klebonas stengėsi atvykstančius garbingus svečius įtraukti į darbą ,ir žmonėms parodyti,-leisdavo sekmadieniais pasakyti pamokslus. Tuo būdu žmonės greit sužinodavo apie kunigų ar vyskupų lietuvių atvykimą. Kai 1947 m. Gavėnioje buvo atvykęs vysk.P.Būčys,MIC tai jis pravedė aštuonių dienų Misijas. Sekančiais 1948 m.metais pamaldas laikė mūsų bažnyčioje vysk.V.Padolskis. Tų metų vasarą atsilankė prel.L.Tulaba.Jauni kunigai lietuviai laikė mūsų bažnyčioje primicijas, k.a. kun.Br,Markaitis,SJ 1948 m.,o sekančiais 1949 m. primicijas laikė londoniškis kun.Jonas Galčius ,DBC, salezietis. Kai buvo atsilankęs kun.prel. Mykolas Krupavičius 1947 m.ir 1949 m. klebonas mielu noru perleisdavo svečiui kunigui pasakyti žmonėms, kas jam labiausia rūpi.

Šventųjų Metų proga 49 londoniečiai,vadovaujant kun. Pr.Daukniui,MIC.atlankė Romą, katakombas, pamatė popiežių Pijų XII, Italijos garsenybes.

Kun.J.Sakevičius,MIC, pastoviai turėjo sau pagelbininką, kun.A.Kazlauską, buvusį Marijampolės kleboną. Jisai sekmadieniais lankydavo lietuvių kolonijas,laikydavo ten pamaldas, klausydavo išpažinčių, kai klebonas veikė Londone..

P a g e r i n i m a i

Tuo tarpu klebonas įvedė geresnį bažnyčios apšvietimą, įsigijo naujus dviejų manualų vargonus ir pavedė dai. K.Dargiui atnaujinti altorių ir bažnyčią, o skulptoriui Dagiui padirbdinti šv. Kazimiero statulą, gi specialistui Vainauskui padaryti bažnyčiai sietyną, gražius šv.Kazimiero altoriaus rėmus. Visa tai kaštavo 2,500 svarų. 1951 m.XII.1 d. skolos buvo likę 367:19.0

V a i d i l a

Londono Lietuvių Meno Sambūris 'VAIDILA' gimė 1950 m. geg. 25 d. Sambūriui vadovavo Petras Mašalaitis. Į jį jungėsi parapijos choras,vadovaujamas V.Mamaičio nuo 1947 m. spalio 22 d., padedant akord. A.Pesiui ir šokių būriui, vadovaujant V.Torutai. Režisorius buvo A.J.Kaulėnas, o vėliau prisijungė ir A.Pesio vadovaujama šokių kapela.

Pirmąją valdybą sudarė: pirm.A.Namajuška, sekr.A.Pesys, ižd.A.Pukštys. Nariai: Pociūsiūnaitė ir S.Blotnys.Sambūrio meno vadovu pakviestas V.Mamaitis, o sekančiais 1951 m. vasario 11 d. VAIDILOS valdybą sudarė: pirm.V.Mamaitis, vicepirm. Elena Šteinytė, sekr. A.Pesys,ižd.O.Pukštys ir narys A.Virkutis.

Parapijos jubiliejaus proga /1902 - 1952/ m. sambūrio nariai pasiskirstė pareigomis 1952 m. vasario 3 d.: pirm. P, Mašalaitis, vicepirm.V.Šalčiūnas, sekr. A.Virkutis,ižd. A.Pukštys ir narys A.Kusta. Meno vadovas paskirtas V.Mamaitis,choro dirigentas Justas Černius, dekoratorius A.J. Kaulėnas, šokių vedėjas V.Toruta,kapelos vedėjas V.Laurinaitis.

Choras su tautinių šokių grupe davė 16 koncertų. Šešiuose pasirodymuose VAIDILA pastatė 7 premieras: R.Spalio "BATUS",F.Schillerio "KLASTA ir MEILĖ",Keturakio- "AMERIKA PIRTYJE", "PONĄ DAUGANORĮ","INTELIGENTUS", A.J. Kaulėno "MILŽINUS" ir Žemaitės "APSIRIKO". Iš viso buvo duota 18 spektaklių. Iki pat 1952 m. sambūris turėjo iš viso 40 viešų ir vykusių pasirodymų.

Emigracijai įsigalėjus.VAIDILA nesurado į jų vietą naujų vaidintojų.

K l e b o n ų a t m a i n o s

Nuo 1946 m. Londono lietuvių klebonas buvo kun.dr.J. Sakevičius,MIC iki 1951 m.,kai buvo išrinktas į marijonų vyriausią vadovybę sekantiems 6 metams. Jo vietą 1951 m. užėmė kun.K.A.Matulaitis,MIC. 1954 m. klebonu tapo kun.A. Kazlauskas,MIC,kurs tas pareigas 1962 m. perleido kun.St. Matuliui, o šis-1965 m. kun.Juozui Budzeikai,MIC. Jis atsistatydino iš tų pareigų 1968 m. kovo 13 d. ir klebonu buvo paskirtas kun.K.A.Matulaitis,MIC., o nuo liepos 28 d. 1969 m. antru kartu Londono klebonas paskirtas kun.dr.J. Sakevičius,MIC

V y s k u p a i

Londono lietuvių šv.Kazimiero parapija ir bažnyčia priklauso Westminsterio arkivyskupijai ir kartu lietuvių vyskupams. Nuo 1952 m. mūsų bažnyčią yra lankę vyskupai: 1952 ir 1953 m. vysk.G. Craven .1953 ir 1956 m. vysk. V. Padolskis. 1960m. vysk.V.Brizgys. 1964 m. kardinolas J. Heenan. 1966 ir 1967 m. vysk.Pr.Brazys. 1966 ir 1968 m. vysk. P. Cassey. 1970 ir 1972 m. vysk.A.Deksnys. ir 1976m.

R e k o l e k c i j o s ir m i s i j o s

Londono lietuvių parapijai yra davę metines rekolekcijas ar misijas sekantieji: kun.J.Steponaitis, kun.J. Kuzmickis, kun.J.Vašnora /tris kartus/, kun.J.Vaškas,MIC. kun.J.Gutauskas, kun.St. Matulis,MIC. kun.Fel.Gureckas, vysk.Pr.Brazys, kun.A.Miciūnas,MIC. kun.J.Duoba. kun.J. Sakevičius.MIC. vysk. A.Deksnys. kun.K.A.Matulaitis, MIC. vysk.A.Deksnys 1972 m.

K r o n i k i n ė s ž i n i o s

Londono lietuvių bažnyčia šventė 50 metų savo bažnyčios jubiliejų ir išleido 1952 m. knygą AUKSINIS JUBILIEJUS 1902.1952 m.

Lietuvių Namai įsigijo spaustuvę savajam savaitraščiui.

Klebonijoje viešėjo 1952 m. kun.J.Steponaitis. kun.K.M. Rėklaitis,MIC. kun.dr.J.Vaišnora.MIC. kun.L.Gronis, kun. Vytautas Balčiūnas.

Diplomatų pasitarimas įvyko 1952 m.birželio 23 d. Iš Romos atvyko S.Lozoraitis. Jį pasitiko min.B.K.Balutis, V. Balickas, P.Varkala, Žymantas. Iš JAV atskrido Povilas Žadeikis. Visi jie dalyvavo lietuvių bažnyčioje birž.29d.

1953 m.Nepriklausomybės šventė minėta vasario 22 d. Joje kalbėjo gen.K.Raštikis, prof.K.Zalkauskas.

1953.III.22 d. apsilankė bažnyčioje vyskupas Jurgis Craven Per sumą jis pasakė lietuviams labai palankų pamokslą.

1953.VI.2 d. buvo karalienės Elzbietos II vainikavimas.

VAIDILA du kartu statė 6 veiksmų 'Priešai'. Buvo pagerbtas E.W.Harrison, kurs tarnavo Lietuvos Atstovybėje,kai sulaukė 80 metų.

Parapijos salėje gruodžio 12 d. įvyko solistų koncertas.

Klebonijoj lankėsi: kun.J.Kuzmickis,prel.Ignas Albavičius. Vysk.V.Padolskis, kun.A.Dranginis,kun.E.Krancevičius, kun. Z.Smilgevičius, kun.P.Daugintis,SJ. Kun.L.Gronis, kun.J. Gutauskas, kun.J.Kuzmickis /antru kartu/, kun.A. Paškevičius.

Į Romą buvo iškviestas liudininku Dievo Tarno arkiv.Jurgio Matulaičio beatifikacijos byloje kun.K.A.Matulaitis, MIC 1953 m. X.XI mėnesiais.

1954 m.Londonė VAIDILA davė gerai pavykusius vaidinimus: 'Subuvimas' ir 'Linksmieji broliai'.

Iš Skotijos buvo atvykęs lietuvių choras, davė koncertą. P.Kaulėnas turėjo paskaitą,o meninėj dalyje pasirodė Londono lietuvių choras.
1954 m.VI.10 kun.K.A.Matulaitis buvo paskirtas vicepostuliatorium Dievo Tarno arkiv.Jurgio beatifikacijos byloje ir siunčiamas Amerikon, išplaukė laivu 'GEORGE' birž.16 d. Londone paliko naują kleboną-kun.A,Kazlauską,MIC.

1955 m. pavasarį buvo Petro Bulaičio 60 metų pagerbimo popietė.
Iš Skotijos atvykęs choras davė koncertą.

VAIDILA 1955 m.lapkr.17-18 d. vaidino P.Dulskienės novelę. Skautai suvaidino 'Žiedas' bal.23 d.

Buvo atvykę svečiai: kun.dr.J.Vaišnorą.MIC, kun.dr.J. Vaškas,MIC, kun.A.Lubickas,MIC ir kun.dr.J.Sakevičius,MIC

1956 m. bal.15 d. p.Jurkonienė davė paskaitą: 'Moterų organizacijų reikšmė', o geg.20 d. Sodyboje D.B.L.Katalikų buvo kongresas su prof.Z.Ivinskio paskaita.

Lietuvių klebonijoje lankėsi: kun.J.Kuzminskis, kun.A. Jonušas, vyskupas V.Padolskis.

Buvo ir visi kiti įprastiniai minėjimai

1957 m. bažnyčioje įtaisytas švenčiausiam laikyti naujas tabernaculum

Vasarą viešėjo kun.dr.J.Vaišnora,MIC

1958 m.ekskursija į Liurdą.kun.Pr.Dauknys palydėjo 81 londonietį į Liurdą.

Parapijos bažnyčią lankė vysk.Jurgis Craven, kun.J.Gutauskas, kun.Jonas Vyt.Bulaitis,kun.dr.J.Prunskis, kun.prof. P.Rabikauskas.

Londoniečiai buvo nuvykę į Bradfordą ir XI.3 d. davė koncertą.

Pop.Pijus XII mirė1958 m.spalių 9 d. o spalių 28 d, buvo išrinktas Jonas XXIII.

1959 m. V.16 buvo minima J.Maironio 100 metų sukaktis.Vacl. Sidzikauskas padarė pranešimą salėje apie padėtį Lietuvoje birž. 29 d.

Buvo suruošta ekskursija į Muencheno Euch. Kongresą.

Iš Romos buvo atvykęs kun,dr.J.Vaišnora,MIC ir kun.J. Budzeika,MIC.

1960 m.IX.27 Vyresniuoju paskirtas kun. dr.Steponas Matulis,MIC.
Į kleboniją buvo atvykęs vysk. Česlovas Sipovič,MIC su kun.Al,Nadson. Pakeliui į JAV buvo sustojęs kun.dr. Ad. Pupšys.

Kun.S.Matuliui,MIC padaryta skubi apendicito operacija. Lankėsi: iš JAV kun.Myk.Urbanavičius,MIC, kun.Antanas Galčius /londoniškis gimimu/ buvo ir vysk. V.Brizgys.

1961 m. kun.St.Matulis,MIC laikė skirtingomis dienomis pamaldas lietuviams: Leister,Kettering, Birminghame. Kun. Val.Kamaitis davė žmonėms metines rekolekcijas. Iš Romos buvo sustoję kun.Kl.Razminas, prel. L.Tulaba.

Iškyla į Sodybą buvo geg.6-7 d. Suvažiavo apie 600 lietuvių.

Paminėta 10 metų sukaktis, kai Lietuvos vyskupai pasiaukojo Švenčiausiai Marijos Nekalčiausiai Širdžiai.

Ateitininkai įsikūrė Londone 1960 m.geg. 21 d.

VAIDILA statė Laučiaus 'Laimės keliais' 1961 m.IV.29 d.

1961 m.XII.17 d. atgimė ŠALTINIS, religinės ir tautinės minties dvimėnesinis peveiksluotas žurnalas.

Par.komitetas nupirko elektrinį duplikatorių rugp. gale už 157 svarus.Juo buvo išspausdintas pirmasis ŠALTINIO numeris.
Spalių 28 d.buvo atvykęs marijonų Vyriausiasias Vadovas, kun.Stanislovas Škutas, MIC. Kun.dr.Fel. Gureckas pasakė pamokslą bažnyčioje Kristaus Karaliaus šventėje, o salėje davė paskaitą. Jo klausėsi apie 200 žmonių.

1962 m. bal.1 d. buvo išleistuvės kun.A.Kazlausko,MIC ir kun.Pr.Dauknio,MIC į Australiją.

1962 m. ŠALTINIO nr.4 buvo spausdintas spaustuvėje.

Sodyboje įvyko ateitininkų susirinkimas

94 1962 m. klebonijoje viešėjo: kun.Fel.Gureckas,kun.J.Kuzminskis, kn.J.V.Bulaitis, kun.T.Narbutas, kun.dr.J.Sakevičius,MIC.

Į Seinų trikampį lietuviams pasiųsta 19 siuntinių.

1963 m.įkūrtos Londono lietuviams kapinės.

Atsilankė ~~kardinolas Jonas Heenan~~.

Atsilankė kardinolas Jonas Heenan.

Misijas davė kun.Pr,Brazys Londone,o metines rekolekcijas: Nottinghame, Bradforde, Leeds, Keighley,Hudderfield,Halifax ir Rochdale kun.St. Matulis,MIC

Marijonų kapituloje išrinktas vysk.Č.Sipovič generolu.

Kun.P.Vaseris iš Australijos davė paskaitą Kristaus Karaliaus šventei.

1964 m. prieš Velykas rekolekcijas davė kun.dr. V. Kaziūnas.

1964 m. birželio 14 d. mūsų bažnyčią aplankė kard.J.Heenan,

geg.9 d. buvo par. salėje V.Balicko pagerbimas.
1964 m. ŠALTINIS suruošė ekskursiją į Liurdą rugp.16-23 d.

1964 m.X.17 Nottinghamiečiai davė koncertą Londone.

1964 m. XII.6 d. buvo pirmos Mišios lietuvių kalba.

1965 m.II.18 Romoje konsekruotas vyskupas Pr.Brazys.

1965 m. liepos 3 d. Nottinghame įkūrtas lietuvių katalikų Židinys

1965 m. geg.22 d. P.Bulaičio pagerbimas par salėje,- sulaukė 70 metų.

Liepos 3 d. VAIDILA suvaidino V,Alanto pjesę.

IX.19 d. lankėsi PLB pirmininkas J.Bačiūnas.Padarė pranešimą.

Šv.Onos draugija minėjo savo 50 metų veiklą spalių 17 d. Londone lankėsi:Kun.G.Sabataitis,SJ.,vyskupas Pranas Brazys, kun.Br,Jurkšas, prel. L.Tulaba.

1966 m. Londone buvo vysk.Pr.Brazys,MIC.,vyskupas P.Cassey, prel. J,V.Bulaitis.

1967 m. Buvo Londonan atvažiavęs kun.Ant.Miciūnas,MIC, kun. P. Rukšys, kun.Dom. Slapšys. Iš Amerikos parvyko kaip vicepostuliatorius Europai kun.K.A.Matulaitis,MIC

1968 m. kovo 13 d. kun.K.A.Matulaitis,MIC penktu karu yra paskirtas Londono lietuvių klebonu, vieton kun.J.Budzeikos, kurs išvyksta į JAV.

Šv.Kazimiero bažnyčią lankė vysk. P.C Cassey.
Lankėsi kun.J.Duoba,MIC, kun,J.Wilutis,MIC, dijakonas H.Šulcas, kun.Alfonsas Bernatonis.

Sunkiai buvo eismo sužeistas kun,dr.St.Matulis, MIC.
1968 m. gruodžio 29 d. Paguldytas ligoninėn.

1969 m.atspausdinta kun.J.Hermanowicz,MIC knyga lietuviškam vertime 'Raudonųjų Stovyklose'
1969 m. birželio 15 d. konsekruotas Vakarų Europos vyskupas dr.A.L. Deksnys. Jis atvyko į Londoną bal 17 d.

Iš Palestinos grįžo į Londoną naujas klebonas kun.dr.J. Sakevičius,MIC rugpiūčio 13 d.
Vysk.dr A.Deksnys suteikė Sutvirtinimo sakramentą 15 vaikų.

1969 m. Londone viešėjo: kun.J.Duoba,MIC, kun.M.Burba, kun.H.Šulcas, kun.Vac.Šarka, kun.K.Saulaitis, kun.Br. Jurkšas, kun.Vikt.Rimšelis,MIC, prel. V.Balčiūnas.

1970 m. Londone buvo sustoję: kun. L.Jeskevičius SJ.vysk. A.Deksnys, kun.A.Kazlauskas,MIC kun.J.Margis,MIC. Dvi seserys kazimierietės:S.M.Bernarda ir S.M. Emerciana

Kunigų lietuvių susirinkimas kartu su vysk.A.Deksniu buvo Nottinghame,

Geg. 16 kun.St.Matulis išvyko į Romą į Marijonų Kapitulą. Joje buvo 33 atstovai. Darbus baigė liepos 3 d.

kun. V.Šarka iš Hamburgo atvyko liepos 17 d.

Į Lietuvių Koplyčios pašventinimą Romon iš Londono buvo išvykę 27 asmenys, Tai buvo liepos 7 d.

1970 m.spalio 5 d. viešėjo kun.Augustinas Kulbis,OFM.

Pasirodė sielovados leidžiama KRIVULĖ su vysk.A.Deksnio laišku.

1970 m. lapkričio 27 d. vysk.A.Deksnys iš Romos atskido į Londoną ir su kun.J.Sakevičium išvyko į Nottingham įkurti ALK Bendrijos.
1970 m. XII.17 sudaryta DBLBendruomenės Taryba ir Krašto Valdyba

1971 m. sausio 14 d. pas mus viešėjo kun.J.V.Bulaitis.

1971 m.vasario 1 d. darbininkai įveda centralinį šildymą į klebonijos priestatą, į parapijos salę ir elrktrinį apšildymą į bažnyčią.

kun.K.A.Matulaitis,MIC yra šaukiamas į Romą.Teisturi būti vasario 25 d. beatifikacijos bylos teisme.

1971 m. ŠALTINIS nr.1 vas.19 d. atėjo iš Nottinghamo, iš savos spaustuvės.

1971 m. bal.6 d. kun.J.Sakevičius,MIC kviečiamas į Romą, kaip liudininkas beatifikacijos byloje.

1971 m. liepos 12 d.apie 100 skautų ir svečių iš Kanados ir JAV koncertavo York Hall patalpose,

1971 m. spalio 24 d. kun.St.Matulis,MIC skrenda į Romą kaip beatifikacijos bylos liudininkas. Jį Nottinghame pavadavo kun.K.A.Matulaitis,MIC
1971 m.gruodžio 28 d. Vatikano radio pranešė,jog prof, Z. Ivinskis mirė.Laidotuvės Bonoje XII.30 d.

1972 m. sausio 30 d. buvo a.a.prof.dr.Zenono Ivinskio pagerbimas ir už jo vėlę pasimeldimas.

Metinės rekolekcijos buvo kovo 17,18 ir 19 d.pirmu kart - angliškai,duodamos anglų kunigų, o po jų sekė lietuviškos vysk.a.Deksnio rekolekcijos.

Sumoje dalyvavo vyskupai: A.Deksnys,V,Guazzelli, P.Cassey, ir vysk.Č.Sipovič,MIC. Sumą koncelebravo vysk.A.Deksnys, prel.J.Gutauskas ir kun.K.A.Matulaitis,MIC I skaitymą skaitė kun.K.A.Matulaitis,MIC.II - prel.J.Gutauskas, Evangeliją - vysk.A.Deksnys. Pamokslai buvo lietuviškai ir angliškai Po sumos vysk.V.Guazzelli kardinolo vardu-Heenano - perdavė linkėjimus. Mišiose buvo p,V.Balickas su ponia,D.Lond, švietimo vedėjas ir pilna Bažnyčia žmonių

1972 m.bal. 21 d. susirgo kun.K.A.Matulaitis,MIC sirgo savaitę.
Bažnyčios ir marijonų geradarė Konstancija Noreikaitė mirė 1972 m.gegužės 3 d.

1972 m. birželio 29 d. vyskupas dr.A.Deksnys išrūpino Petrui Bulaičiui iš pop.Pauliaus VI šv. Silvestro Vyties poaukštį ir garbę. Dokumentai buvo iš Romos persiųsti į liet. klebonija per Westminsterio Kūriją.

1972 m. liepos 12 d. atsilankė Vyriausias Marijonų Vadovas, kun.J.Sielski,MIC.

1972 m.spalio 17 d. buvo atvykęs kun.Val. Kamaitis.

1972 m. lapkričio 29 d. buvo baigta Romos Vikariate D.T. arkiv.Jurgio beatifikacijos byla.

1973 m. geg. 8 d. lankėsi klebonijoje Londone U.S.karo kapelionas kun. Vincentas Meškėnas. Prieš tai atsilankė dr. Stasys Samušis, chirurgas.

Kun.A.Miciūnas atvyko per Romą iš Lenkijos

Londone prasidėjo parapijos salės statyba 1973 m.birž.15 d. kun.K.A.Matulaitis,MIC. laikinai persikėlė į Nottinghamą.

Apaštališkas procesas D.T.arkiv.Jurgio bylos kaštavo liromis 5,518,310.

1973 m. rugp.4 d.Chicagoje mirė kun.Myk.Urbanavičius,MIC.
1973 m.rugpiūčio 14 d. Walden,N.Y. mirė Jonas Matulaitis, kun.K.A.Matulaičio, MIC brolis.

1974 m.sausio 2 d. Buvo atvykęs vyskupas Č.Sipovič,MIC

1974 m. sausio 22 d. pasveiko beveik vieną mėnesį influenza sirgęs kun.K.A.Matulaitis,MIC
Par.salės statyba eina labai pamažu.

1974 m.sausio 23 d. buvo atvykęs Vyr.Vadovas, kun.J. Sielski, MIC. Į priimtuvių pietus buvo pakviestas ir prelatas Jonas Vytautas Bulaitis.

1974 m.vasario 6 d. pasirodė pirmas drėgnas sniegas.

1974 m. kovo 3 d. atvyko vysk.V.Guazzelli.Per sumą sakė pamokslą.

1974 m. nuo kovo 4 d. iki geg.21 d. pagelbėjo sielovadoj kun.St.Matuliui,MIC svečias iš Londono, kun.K.A. Matulaitis,MIC

1974 m. rugp.-rugsėjo mėn.kun.J.Sakevičius aplankė Chicagoje motiną, gimines.

1974 m. birželio 23 d. mirė kun.Jonas Baltrušaitis,MIC ilgai sirgęs Chicagoje.

1974 m. liepos 24 d. atskrido kun.A. Steigvila,MIC
Lietuvoje mirė kun. dr.Juozas Grigaitis 1974 m.VII.24 d

1974 m. spalio 19 d.Soc.ir Sporto klubas suruošė klube kun.K.A Matulaičiui,MIC mano gimtadienio proga vakarienę.

1975 m.kovo 5 d.iš Nottinghamo grįžo į Londoną kun.K.A. Matulaitis, prieš tai pašventinęs dvi elektrines ŠALTINIO mašinas.

1975 m. bal 6 d.buvo 'Margučių Balius'.Rengė šv.Onos D-ja
1975 m. bal.19 d buvo Petro Bulaičio 80 gimtadienis.Ta prga Klebonas ir Par.Taryba pagerbė visus liet.bažnyčios statytojus ir veikėjus, turinčius per 80 metų Prie stalų buvo susėdę 87 asmenys.
Motinos Diena buvo geg.4 d. V.Zdanavičius patiekė paskaitą
1975 m. geg.9,10,ir 11 buvo metinės rekolekcijos. Jas davė prel. Vytautas Balčiūnas.
Išvyka SODYBON buvo geg. 25 d.
Romoje mirė mons.Zenonas Ignatavičius.pažįstamas londiškiams.1975 m. geg.21 d.

L i e t u v i ų K o l o n i j o s

Sekantis lietuviškų kolonijų apskaičiavimas yra darytas prieš 22 metus,t.y. 1953 m. Lietuvių kiekis yra linkęs mažėti kolonijose. Tad 1975 m. skaičiai yra apytikriai.

1.Birmingham turi lietuvių apie 60.Veikėjas dr.Valteris.

2. Bradford turi lietuvių apie 100 Veikėjas A.Šukys.

3. Derby turi narių apie 48 Veikėjas K.Vaitkevičius.

4.Holifax turi lietuvių apie 50 Veikėjas A.Balsys.

5.Leeds turi lietuvių apie 43 Veikėjas J.Grajauskas.
6. Lowtone turi lietuvių 48 Veikėjas V.Miškinis.

7. Manchester turi lietuvių apie 80 Veik. V.Kupstys.

8. Nottingham turi lietuvių apie 136.Veik. K.Kudla.

9. Wolverhampton turi liet.apie 43.Veik. K.Žukauskas.

Visose šiose lietuvių kolonijose buvo iš viso apie 608.

T U R I N Y S

D I D Ž I O J I B R I T A N I J A

Pirmieji lietuviai pusl. 1
Lietuviškoms kolonijoms nauda p.2
LONDONAS. Klebono pirmieji ligos metai p.3
Klebonai p.4
Lietuvos Atstovybė p.5
Skotijos Lietuva p.6
Moterų draugija p.7
Skotijos lietuvių spauda p. 8
Skotijos Lietuvių Taryba.Lietuvių gyvenvietės.Mokslo jėga p.9
Dvikalbiai lietuviai.Glasgovo lietuvių choras p. 10
Šv, Cecilijos cHoras p.11
MISIJOS. Kun.J.Steponaitis Anglijoje. Fornmouth Parapijos lietuviai 12
Lituanistinė mokykla.Komitetas.Lietuvis vyskupas.Eitynės p. 13
Lietuviškas filmas. Liverpool.Vienuolės lietuvaitės p.14
Svajonė.Linksmieji Broliai.Pamaldos.Iširo stovykla p.15
Valijos Chester. Ieško vyrų p.16
Nusiminėlis. Manchesteris p.17
Bažnyčios klausimas.Lietuvos Valdovo krikštas.Eitynės.Kapinės p.19
Paskaita.Pabaigos žodis.Manchester-Liverpool p.20
Emigracija į Didžiąją Britaniją p.21
Pamaldos Bradforde.Kun.Karaliūno palikimas p.22
Ganytojai. Skautai p.23
Prošvaista p.24.
Šv.Kazimiero Kolegija p.25
Kolegijos vadovai. L.R.Kat.Akademija Romoje p. 26.
Vasario 16 gimnazija P.27.
Diplomato kalba p.29
Australijos lietuviai p.32
Draugijos ir sambūriai p.33
Sielovados vairuotojai. Adelaidės lietuviai p.34
Nerami ateitis. Anglijos Lietuvių Katalikų Bendrija p.35
Darbas p. 36
Paskaita. Pavedama Centro Valdybai p.37
Nutarimai. Vokietijos L.B. Veikla p.38
Ateitininkai p.39
20 metų išeivijoje p.40
Išvados p.41
Menininkai p.42
Brazilijos lietuviai p.43
Veržlūs jaunuoliai. Nuosavybės. Londonas p.44
Lietuvių Sodyba p.45
Manchesterio Lietuvių Namai p.48
Juridinis pagrindas p.49
Draugijos. Stambieji įvykiai.Manchesterio veikėjai p.50
Darbai. Skautai p.51
Sportas ir menas.Choras. Manchesterio veikla.Žmonės ir veidai p.52
Paminklinis kryžius. Spaustuvės p.54
Prekyba. Vyskupai p.55
Išeiviams vyskupas p.56
Kelionėse.Vysk.dr.A.L.Deksnys p.58
Pareigose p.59
Didžiosios Britanijos Lietuvių Bendruomenė p.62
Pirmasis Seimas p.63
Įsikūrimo sąlygos p.66
Organizacijos. Kolonijų vargai p.67
Lietuviai industrijoje p.68
Inžinieriai ir mokytojai.Ūkio vedėjai.Sąskrydžiai p.70
Londono nuostoliai p.72
Spauda p.73
IV Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Seimas p.74
Seimo nutarimai. Sklandytojas p.78

Mecenatas. Ilgametis veikėjas p.80
Visuomeninkas. Londono augintojas p.81
Prieš 60 metų p.82
praūžus karui.Nepaprasti svečiai.Merijonus pasitinkant p.83
Kun.Antanas Sidaravičius. Marijonai p.84
Dublino Eucharistinis Kongresas. Po išvykos. Atmainos p.85
Nuotykiai p.86
Gyvenimo posūkiai p.87
Antrasis karas p.88
Kongresas 1946 metų p.89
Sakevičius - klebonas. Svečių dalis p.90
Pagerinimai.Vaidila.Klebonų atmainos. Vyskupai p.91
Rekolekcijos ir misijos. Kronikinės žinios p.92 - 96
Vidurio Anglijos Lietuvių Kolonijos p.97